

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ
«ГРАНІ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

**«СКАРБНИЧКА ПРАКТИЧНОГО
ДОСВІДУ:
ПРОФЕСІЙНО,
КОРИСНО,
СУЧАСНО,
ІННОВАЦІЙНО»**

**Збірник «Грані науково-технічної творчості
Запорізької області»**

№ 1 (2024)

**м. Запоріжжя
2024**

ЗБІРНИК «ГРАНІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ» № 2 (2023)

Засновник: Лукашева Анна Олексіївна

Редактор: Бондаренко Олена Борисівна, завідувач відділу методичного комунального закладу «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» Запорізької обласної ради (далі – КЗ «ЗОЦ НТТУМ «Грані» ЗОР).

Коректори: Ревков О. В. – заступник директора з НМР; Комиса І.В. – методист відділу методичного; Примерова Т.М. - методист КЗ «ЗОЦ НТТУМ «Грані» ЗОР.

Комп'ютерна верстка: Бондаренко О.Б. - завідувач відділу методичного КЗ «ЗОЦ НТТУМ «Грані» ЗОР.

№ 1 (2024) видано 27.04.2024. Тираж - 20 екз. Безоплатно.

Видавець: комунальний заклад «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» Запорізької обласної ради, пр. Маяковського, 14, м. Запоріжжя, 69035. Тел. +38(097)1420497.

Віддруковано у КЗ «ЗОЦ НТТУМ «Грані» Запорізької обласної ради, пр. Маяковського, 14, м. Запоріжжя, 69035. Тел. +38(097)1420497.

Свідомство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія 33

№ 1288-563-ПР від 06.08.2018. Схвалено до друку на засіданні методичної ради КЗ «ЗОЦНТТУМ» Грані» ЗОР 27.04.2024 року, протокол № 4.

Повномасштабна військова агресія росії проти України та пов'язане із цим запровадження воєнного стану поставили перед вітчизняною системою позашкільної освіти низку викликів.

Цей збірник містить теоретико - практичні матеріали, розроблені педагогами КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР впродовж року і є зразком узагальнення та поширення досвіду роботи кожного. Матеріал збірника поділено на тематичні розділи:

1. Методичні розробки та рекомендації
2. Тренінги, майстер-класи
3. Професійні конкурси
4. Розробки занять
5. Доповіді, реферати
6. Досвіди роботи
7. Творчі звіти
8. Національно-патріотичне виховання

Видання адресовано педагогічним працівникам закладів позашкільної освіти.

ЗМІСТ

	ВСТУП	6
1	МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ та РЕКОМЕНДАЦІЇ	7
	ОРГАНІЗАЦІЯ ГРУПОВОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ФОРМ	
1.1	НАВЧАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ	7
	ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ (<i>Ревков О.В., заступник директора з НМР</i>)	
	Вступ	7
1.1.1	Організація групової роботи	7
1.1.2	Моделі навчання	10
1.1.3	Особливості дистанційної роботи керівника гуртка	11
	Використані джерела	
1.2	ЯК ДОПОМОГТИ ДИТИНІ ВПОРАТИСЬ ЗІ СТРЕСОМ – поради психологів (використаний матеріал – сайт МОНУ) (<i>Бондаренко О.Б., завідувач відділу методичного КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР, керівник гуртка-методист</i>)	13
	СТВОРЕННЯ УНІКАЛЬНИХ АВТОРСЬКИХ НАГОРОДНИХ	
1.3	ДОКУМЕНТІВ (<i>Кубатко О. М., Бойчук Є. Е., методисти відділу STEM-освіти</i>)	25
1.3.1	Створення таблиці переможців (учасників)	26
1.3.2	Пошук тематичного фону	30
1.3.3	Вставка фону в документ Word	32
1.3.4	Створення тематичних картинок	33
1.3.5	Створення напису	35
1.3.6	Додавання водяного знаку (налаштування підложки)	37
1.3.7	Заповнення диплома тестом	40
	Висновок	40
	Список використаних джерел	42
1.4	РОЗРОБКА WEB-сайту. Розвиток творчих здібностей вихованців на заняттях гуртків (<i>Кривенко В.В., керівник гуртків відділу STEM освіти</i>)	42
2	МАЙСТЕР-КЛАСИ	49
	ВИГОТОВЛЕННЯ АПЛІКАЦІЇ З ПАПЕРУ ТА КАРТОНУ:	
2.1	«Об’ємна листівка до Дня Миру» (<i>Булгакова Т.А., керівник гуртка відділу художньо-технічного</i>	49
	ВИГОТОВЛЕННЯ АВТОМОБІЛЯ З ПРИЧЕПОМ ЗА	
2.2	ДОПОМОГОЮ КОНСТРУКТОРА LEGO». Методичні рекомендації до проведення майстер-класу (<i>Пахота Н.О.,</i>	50

	<i>керівник гуртка відділу початкового технічного моделювання)</i>	
2.3	ЗАЛУЧЕННЯ ВИХОВАНЦІВ ДО СТВОРЕННЯ ФОТОРОБІТ НА РІЗНІ ТЕМИ. Методичні рекомендації до проведення майстер-класу (Бугаєв О.О., керівник гуртка відділу STEM-освіти)	54
2.3.1	Вступна частина	54
2.3.2	Основна частина	55
2.3.3	Підведення підсумків майстер-класу	58
	СУВЕНІР ГЕРОЯМ. Стімпанк «Розквітнуть квіти на снарядах» (Зайченко О.В., керівник гуртка-методист відділу художньо-технічного)	59
3	ПРОФЕСІЙНІ КОНКУРСИ	60
	ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ В СЕРЕДОВИЩІ ПРОГРАМУВАННЯ Scratch ЯК ІНТЕРАКТИВНИЙ МЕТОД ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ (АВТОР ДОСВІДУ: Бойчук Єлизавета Едуардівна, керівник гуртка «Творча діяльність в середовищі програмування Scratch»)	60
4	РОЗРОБКИ ЗАНЯТЬ	62
4.1	НОВОРІЧНІ ТА РІЗДВЯНІ ІГРАШКИ (Куцаконт Т.А., керівник гуртка відділу початкового технічного моделювання)	62
4.2	ПОВІТРЯНІ ЗМІЇ. ВИГОТОВЛЕННЯ КОТУШОК ДЛЯ ЛЕЄРА ТА РУЧОК КЕРУВАННЯ ЗМІЯ-ЛІТАКА (Павлік О.П., керівник гуртка відділу спортивно-технічного)	65
4.2.1	Організаційна хвилинка	66
4.2.2	Актуалізація знань	66
4.2.3	Вивчення нового матеріалу	66
4.2.4	Контрольно-оцінювальний	70
4.2.5	Підсумок заняття	70
4.2.6	Домашнє завдання	70
4.3	ПІДГОТОВКА ДО КОНКУРСУ «БЕРЕГІНЯ РОДУ УКРАЇНСЬКОГО» (Бабакова О.В., керівник гуртка відділу початково технічного моделювання)	71
5	ДОПОВІДІ	76
	ФОРМУВАННЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ І ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ВИХОВАНЦІВ ЯК ОBOB'ЯЗКОВИЙ КОМПОНЕНТ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ (Торжанська Н.О., керівник гуртка «Виготовлення сувенірів» відділу початково технічного моделювання)	76
5.1	СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТОК МЕРЕЖІ ГУРТКІВ ЗА	82

	ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЯК ЗАПОРУКА ЗМІЦНЕННЯ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ (Смирнова А.В., завідувач відділів робототехніки та STEM- освіти, керівник гуртка-методист)	
5.3	ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ГУРТКАХ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ (Адамович А.В., методист відділу художньо-технічного, керівник гуртка)	87
5.4	ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІВ ПОЗАШКІЛЛЯ, - ВАЖЛИВА УМОВА РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ (Примерова Т.М., методист відділу методичного)	91
5.5	КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ НОВОЇ ШКОЛИ, ЇХ АКТУАЛЬНІСТЬ В СЬОГОДЕННІ (Ірина Тамкович, завідувач відділу науково-технічного (МАН)	93
6	НАЦІОНАЛЬНО – ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ	97
6.1	З ДОСВІДУ РОБОТИ ВІДДІЛІВ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОГО ТА СПОРТИВНО-ТЕХНІЧНОГО (Зайченко О.В., завідувач відділу художньо-технічного, керівник гуртка-методист)	97
6.2	З ДОСВІДУ РОБОТИ ВІДДІЛІВ РОБОТОБЕХНІКИ ТА STEM- ОСВІТИ (Кубатко О.М., Бойчук Є.Е., методисти відділів робототехніки та STEM-освіти)	99
7	МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ (за матеріалами Українського державного центру позашкільної освіти)	102

ВСТУП

В умовах воєнного стану освіта України реагує на виклики.

Першочергового значення набуває створення безпечного освітнього простору.

Важливим є забезпечення доступу до якісних освітніх послуг для всіх дітей, незалежно від місця проживання, тимчасового перебування, освітніх труднощів. Відтак, вирішуються нормативні, організаційні питання, оновлюється зміст освіти та освітні технології.

В умовах російсько-української війни особливого значення набуло утвердження української національної ідентичності у дитячому і молодіжному середовищі, розвиток україномовного середовища. У суспільстві триває процес дерусифікації, відновлення історичної пам'яті. Водночас, на тимчасово окупованих територіях шляхом пропаганди, спотворення української історії ворог чинить масові спроби зміни національної ідентичності дітей та молоді. Це може постати новим викликом в умовах повоєнного відновлення країни.

Пошкодження та руйнація багатьох закладів освіти, вимушена міграція педагогічних працівників та здобувачів освіти, припинення/обмеження роботи багатьох освітніх онлайн ресурсів порушили встановлену систему комунікації та взаємодії.

В умовах збройної агресії росії проти України заклади позашкільної освіти продовжують активно працювати для розвитку творчих здібностей дітей і молоді, забезпечуючи їх змістовне дозвілля та психологічну підтримку. Позашкільля в більшості регіонів стало тим острівком миру, де дитина може відволіктися від страшного повсякдення війни.

Освіта під час війни повинна бути доступною для всіх дітей, незалежно від їх соціального статусу та релігійної приналежності. Міграція від війни та нерівність можливостей для доступу до освіти можуть призвести до дискримінації та виключення частини дітей. Необхідно забезпечувати доступні й рівні можливості освіти для всіх дітей, щоб запобігти дискримінації та забезпечити рівні шанси для всіх дітей на майбутнє. Для цього необхідною є співпраця з місцевими організаціями, соціальними робітниками та незалежними експертами, щоб розробити й виконувати стратегії для забезпечення доступності освіти для всіх дітей під час війни.

Загалом, війна має значно негативний вплив на освіту, проте з відповідними зусиллями та підтримкою можна зменшити ці наслідки та допомогти дітям у майбутньому.

1. МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

1.1 ОРГАНІЗАЦІЯ ГРУПОВОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

*Ревков О. В.,
заступник директора з НМР*

ВСТУП

Кожен керівник гуртка в залежності від професійної компетентності, досвіду праці, тематики заняття застосовує різноманітні види і форми проведення занять для досягнення найбільш очікуваних результатів. Серед форм організації навчальної діяльності гуртка виокремлюють індивідуальну, гурткову, парну, фронтальну, колективну роботу. Кожен із цих видів може бути оптимальним на конкретному етапі навчання та повніше, ніж інші, забезпечувати вирішення поставлених на занятті задач.

Організація індивідуальної та групової роботи в закладах позашкільної освіти проводиться відповідно до Положення про порядок її організації, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 11.08.2004 №651. Освітній процес здійснюється диференційовано (відповідно до віку, індивідуальних можливостей, інтересів, нахилів, здібностей, стану здоров'я) з використанням різних організаційних форм роботи: гурткова робота, індивідуальні заняття, вікторина, змагання, конкурси, виставки, навчально-тренувальні збори, екскурсії, а також з використанням інших форм роботи. Заняття проводяться у формі індивідуальних і групових занять. Вибір форм і методів навчання працівники закладу позашкільної освіти визначають самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених в освітніх (навчальних) програмах. Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку в освітньому процесі.

До індивідуальної та групової роботи можуть також залучатися вихованці з обмеженими можливостями з метою соціальної адаптації в суспільстві, залучення їх до активної творчої діяльності.

1.1.1 Організація групової роботи

В цілому діяльність гуртківців є колективною. На заняттях вихованцям подобається працювати парами, радитися, обговорювати процес виконання завдання. Це відбувається тому, що гуртківці відчують потребу в спілкуванні. Працюючи в складі групи, вони на власному досвіді переконуються в користі спільного планування, розподілі обов'язків.

Вихованці спілкуючись між собою привчаються діяти злагоджено, формуючи почуття колективної відповідальності за результат спільної діяльності а також визначенні своєї ролі в цьому процесі. Групова форма роботи — це така побудова роботи, де вся група гуртківців об'єднується в мікрогрупи по 3-8 осіб для виконання певного завдання. Завдання видається всій групі, а не окремій дитині. Така форма організації діяльності вимагає певних зусиль і здібностей кожного, а це є природним стимулом здорового творчого змагання. Вона передбачає включення групи вихованців у спільне планування навчальної діяльності, виховання, визначення інформації, обговорення, взаємний контроль. Вона зумовлює роботу дітей над єдиним завданням. Темп роботи залежить від складу групи. Кожен гуртківець індивідуально сприймає інформацію, а керівник гуртка повинен так планувати завдання, щоб можна було врахувати і оцінити індивідуальний внесок кожного члена групи. Від керівника гуртка залежить правильне формування групи так, щоб із максимальною ефективністю кожен член групи міг себе реалізувати. Для цього до груп включають гуртківців із різним рівнем інформованості щоб вони мали можливість допомагати один одному, й ураховують соціально-психологічні чинники, тобто не включають до групи дітей, хто негативно ставиться до когось із групи. Під час групової роботи з'являється більше можливостей для реалізації індивідуального підходу до навчання, ніж під час колективної, оскільки створюються сприятливіші умови діяти відповідно до індивідуальних здібностей кожного вихованця. На жаль під час колективної та індивідуальної форм роботи така можливість обмежена. Тут гуртківець ізольовано від інших сприймає і засвоює навчальний матеріал. Його зусилля проявляються паралельно із зусиллями інших. У процесі групової роботи гуртківці обмінюються інформацією, взаємо оцінюють свої знання, зіставляють відповіді, з'ясовують де допущено помилку. Так створюється атмосфера демократизму, дружнього спілкування, відповідальність за результати праці. Групи можуть бути постійними і тимчасовими. З метою кращої організації роботи доцільно керівнику гуртка самому визначати робочі місця для кожного гуртківця. При цьому слід дотримуватися таких вимог. Необхідно враховувати психологічну сумісність, бажання вихованців, потенційні можливості для успішної спільної діяльності, санітарно-гігієнічні й медичні умови. Під час роботи в групах діти краще познають одне одного. Оптимальний склад груп формується поступово з метою уникнення непорозумінь між дітьми, які інколи виникають. Слід звернути увагу на те, що під час групової роботи виникає певний шум у групі. Це не порушення дисципліни, це своєрідна робоча обстановка, завдяки якій вихованці з пасивних слухачів перетворюються в активних учасників процесу. Масове анкетування вихованців засвідчило, що вони цього шуму навіть не помічають.

Організація роботи керівника гуртка під час групових занять: — переконайтеся, що всі вихованці мають знання, необхідні для виконання завдання. Якщо робота виявиться занадто складною для більшості дітей, вони не стануть докладати зусиль;

- об'єднайте вихованців у групи спочатку 3-5 осіб, це оптимальна межа для проведення занять. У процесі формування груп остерігайтеся навішувати будь які «ярлики» вихованцям (ти головний, ти лідер, ти тільки допомагаєш, ти тільки спостерігач та інші). Кожному вихованцю необхідно визначити його роль у спільній роботі щоб він не відчував себе слабким чи зайвим;
- зачитуйте завдання групі, організуйте порядок виконання, пропонуйте учасникам групи висловлюватися по черзі, заохочуйте групу до роботи, підбивайте підсумки роботи;
- дайте кожній групі конкретне завдання й інструкцію щодо організації роботи. Намагайтеся зробити інструкції максимально чіткими. Мало ймовірно що група може сприйняти більше двох інструкцій за раз;
- під час роботи груп запропонуйте їм свою допомогу. Зупинившись біля кожної групи не відволікайте увагу на себе. Продумайте свою роль у подібній ситуації;
- визначте чіткі критерії оцінки виконаної роботи та обов'язково повідомите про них вихованцям на початку роботи;
- запитайте у вихованців чи була проведена робота корисною і чого вони навчилися. Використайте їхні ідеї наступного разу;
- прокоментуйте роботу групи з погляду і навчальних результатів і питань організації процедури групової діяльності.

Досліджуючи групову навчальну діяльність вихованців, можна зробити висновок, що вона сприяє підвищенню рівня продуктивної діяльності на занятті, організації більш ритмічної діяльності кожного вихованця. Вона дає змогу реалізувати виховну функцію заняття не лише шляхом змісту, а й шляхом організації навчальної діяльності. Взаємний контакт вихованців під час виконання завдань сприяє встановленню дружніх відносин, формує почуття обов'язку і відповідальності за спільну працю, що матиме важливе значення у майбутній трудовій діяльності після закінчення закладу освіти. Групова робота привчає вислуховувати думку товариша, доводити правильність власних відповідей, приймати колективні рішення, вболівати за успіх спільної праці.

Кожен керівник гуртка повинен застосовувати різні методи навчання вихованців, тому що їх різноманітність дозволяє зробити заняття більш цікавим, насиченим, інформаційно корисним, практично результативним. Застосування нових інтерактивних форм в поєднанні з класичними дає керівнику гуртка можливість всебічного професійного роста, а вихованцям зростання зацікавленості у вибраному напрямку своєї творчої направленості.

1.1.2 Моделі навчання

Сучасне заняття у закладі позашкільної освіти відрізняється від шкільного: метою, змістом, формами, використанням нестандартних методів і прийомів роботи, атмосферою доброзичливості і можливістю самостійного вибору дитиною напрямів діяльності. Але є загальні вимоги до організації і проведення занять, яких потрібно дотримуватися. Тому необхідно приділяти належну увагу підготовці та проведенню занять виходячи зі змісту програми, щоб воно було ефективним, з максимально раціональним використанням часу. З цією метою потрібно визначитися з вибором педагогічної технології, формою проведення, типом, структурою та ін. Знання видів і особливостей навчальних занять допоможе сформулювати потребу і вміння правильно моделювати заняття, удосконалювати свої конструктивні, методичні знання, вміння і навички.

У навчальному занятті представлені всі елементи освітнього процесу: мета, зміст, засоби, методи, організація. Якість навчального заняття залежить від правильності визначення кожного з цих компонентів і їх раціонального поєднання. Однак головна вимога до навчального заняття - це досягнення мети, поставленої педагогом. Активні методи і форми організації навчання в закладі позашкільної освіти забезпечують кожній дитині гармонійний розвиток власних здібностей у вільний від навчання час.

Стосовно навчання поняття "форма" вживається в двох значеннях: форма навчання і форма організації навчання. Форма організації навчання – це зовнішній вияв узгодженої діяльності педагога та учнів, яка здійснюється в певному порядку і режимі. У позашкільній роботі існує своя специфіка. Враховуючи досвід педагогів, доцільним вважається застосування наступних форм організації занять: групові та індивідуальні.

та групової роботи здійснюється

відповідно до годин у типових навчальних планах і типових навчальних програмах, що затверджені центральними органами виконавчої влади, у сфері управління яких перебувають заклади позашкільної освіти, а також у навчальних

планах і навчальних програмах, що затверджені відповідними місцевими органами виконавчої влади. На групових заняттях ведеться робота з усією групою, викладається загальний матеріал. Такі заняття допомагають побачити цілісну картину складу групи, рівень досягнень всіх та окремо кожного. Навчання в групі об'єднує, дає можливість виховувати в учнів

почуття взаємодопомоги. В межах групи можливо виділяти підгрупи. За такої організації роботи легко приділяти увагу кожній окремій групі, що відрізняються напрямками, тематикою, проблемами, рівнями підготовки тощо.

Індивідуальна робота організовується з вихованцем відповідно до можливостей, інтересів, нахилів, здібностей з урахуванням його бажань, віку, психофізичних особливостей, стану здоров'я. Індивідуальна форма передбачена в роботі з дітьми, які виявили особливі здібності. Індивідуальна робота також проводиться з дітьми, які відстають у навчанні від колективу, з метою надання їм допомоги в досягненні певного рівня, кращого результату. Індивідуальна форма навчання передбачає взаємодію педагога з одним учнем.

1.1.3 Особливості дистанційної роботи керівника гуртка

Дистанційне навчання — це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію педагогів та учнів/вихованців на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі.

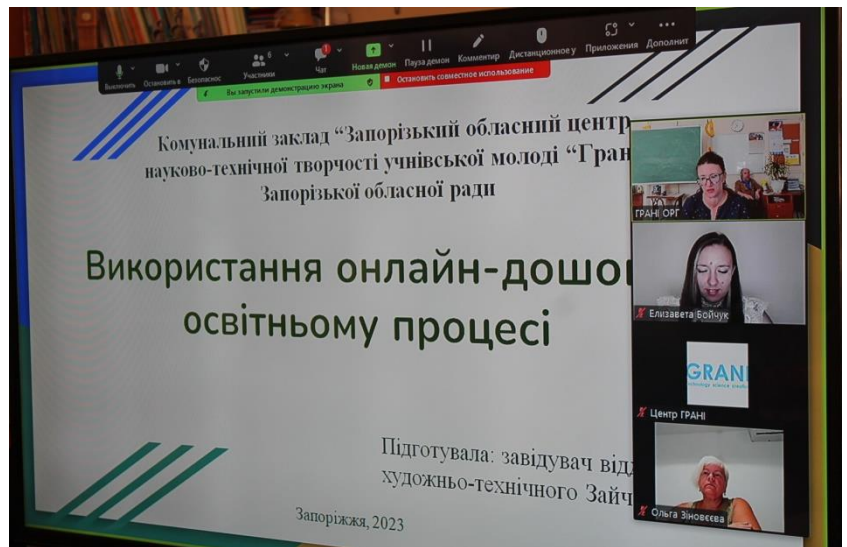
Епідемія коронавірусу та воєнний стан в країні стали випробуванням для освіти. Якісне навчання в дистанційній формі передбачає наявність доступу до швидкісного Інтернету, технічного забезпечення (комп'ютер, планшет, смартфон тощо) в усіх учасників освітнього процесу, а також те, що педагоги володіють технологіями та методологією навчання за допомогою дистанційних технологій. Не достатньо перенести традиційні заняття он-лайн, застосовувати такі ж методи та підходи, як при очному навчанні. Для організації навчання за допомогою дистанційних технологій потрібні електронні ресурси, спеціальним чином організована самостійна робота здобувачів освіти, система контролю виконання завдань та результатів навчання. Педагоги мають володіти методами і методиками, які допоможуть організувати групу або клас, мотивувати здобувачів освіти, налагодити зворотній зв'язок. Важливі завдання для сучасного педагога — це медіаграмотність, навички роботи з технологіями, креативність та, безперечно, бажання працювати. Бо саме від бажання залежить продуктивність роботи з дітьми на відстані, баланс часу та розподіл завдань, впровадження нових ідей.

Основними формами он-лайн комунікації є:

- Відеоконференція — це конференція в режимі реального часу онлайн. Вона проводиться у визначений день і час.
- Форум — найпоширеніша форма спілкування у навчанні за допомогою дистанційних технологій. Кожний форум присвячений певній проблемі або темі. Модератор/ка форуму реалізує обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Програмне забезпечення для

форумів дозволяє приєднати різні файли певного розміру. Кілька форумів можна об'єднати в один великий.

- Чат – спілкування користувачів мережі в режимі реального часу, засіб оперативної комунікації людей через Інтернет. Є кілька різновидів чатів: текстовий, голосовий, аудіо-, відеочат. Найбільш поширений – текстовий чат. Соціальні мережі, служби обміну миттєвими повідомленнями та мобільні застосунки на

кшталт Viber дозволяють створювати чати, зокрема закриті групи, та вести обговорення тем, завдань, проблем, інформації.

- Блог – це форма спілкування, яка нагадує форум, де право на публікацію належить одній особі чи групі людей. Автор (педагог, один здобувач освіти чи їх група) розміщує на сайті свого мережевого щоденника (блогу) допис (твір, есе) і надає можливість іншим здобувачам освіти прочитати й прокоментувати розміщений матеріал.

- Електронна пошта – це стандартний сервіс Інтернету, що забезпечує передавання повідомлень як у формі звичайних текстів, так і в інших формах (графічній, звуковій, відео) у відкритому чи зашифрованому вигляді.

Підтвердженням дистанційної роботи педагога-позашкільника в умовах навчання під час карантину є дописи, публікації, пости в соціальних мережах з результатами роботи дітей (малюнки, тести, власноруч виконані роботи з декоративно-прикладного мистецтва, відео, селфі тощо), а також публікації на освітніх платформах розробок занять, майстер-класів, сценаріїв, по можливості — відеозанять.

Як правильно спланувати навчання за допомогою дистанційних технологій та скласти графік? Варто врахувати під час організації навчання за допомогою дистанційних технологій, що обставини в кожній родині можуть відрізнятися. Важливо розуміти, що здобувачі освіти мають узгоджувати свій графік навчання в позашкільлі із основним навчанням. Не всі здобувачі позашкільної освіти можуть зустрічатись в один і той самий час, тому варто планувати як групові, так і індивідуальні форми онлайн занять. Важливо також розуміти, що педагогу і здобувачам освіти не потрібно постійно спілкуватися через Інтернет, головне – щоб здобувач освіти міг поставити свої питання, з'ясувати деталі і не проводити весь свій час навчання тільки за електронним пристроєм.

Важливо усвідомлювати, що календарно-тематичний план очного навчання під час навчання за допомогою дистанційних технологій може і не

бути реалізований повністю. В таких випадках необхідно розробити календарно-тематичний план і розклад дистанційних занять із розподіленням часом для роботи онлайн, самостійної роботи, консультацій тощо, та узгодити його з усіма здобувачами освіти групи та керівником закладу позашкільної освіти. Слід враховувати можливості здобувачів освіти і сімейний розпорядок дня, щоб не перевантажувати дитину та не позбавити її бажання займатись.

Використані джерела

- <https://yunist.org.ua/metodichniy-viddil/metodichna-skarbnichka/grupova-forma-roboty-yak-zasib-formuvannya-kompetentnosti-vykhovantsiv-gurtka/>
- chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://kultart.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/Metodychnyy-putivnyk.-CHastyna-2.-LOIPPO.pdf
- <https://yunist.org.ua/news/osoblivosti-distantsiynoi-roboti-kerivnika-gurtka-zakladu-pozashkilnoi-osviti-pid-chas-karantinnogo-/>

1.2 ЯК ДОПОМОГТИ ДІТИНІ ВПОРАТИСЬ ЗІ СТРЕСОМ – ПОРАДИ ПСИХОЛОГІВ (використаний матеріал – сайт МОНУ)

*Бондаренко О.Б.,
завідувач відділу методичного
КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР,
керівник гуртка-методист*

Базова потреба будь-якої людини – потреба в безпеці. Тільки відчуваючи безпеку, дитина дозволяє собі досліджувати світ, віддалятися від батьків, дорослішати. Вибити опору – відчуття безпеки – означає позбавити людину життєвості. Різниця дорослого і дитини – сила і досвід, реакції на дії. Можливість усвідомленого вибору цих реакцій і дій. За будь-яких складних подій і тем дитина намагається на нас покластися.

Важливо, щоб ми змогли впоратися зі своєю тривогою і вмістити в себе напругу дитини. Внутрішні слова і образ: я впораюся, я дорослий, я розміром від землі і до неба та широкий, як океан – дуже великий, – можуть стати помічниками.

Чим менша дитина, тим менше інформації

Будь-яка дитина будь-якого віку перебуває в контакті з почуттями дорослого. Навіть якщо ми нічого не говоримо, але хвилюємося, дитина

«втягується» в нашу воронку. Чим активніші емоції, тим важливіша раціоналізація – пояснення.

Дитині до двох років можна просто говорити (навіть подумки) «Я з тобою. Ти в безпеці. Я впораюсь. Я можу подбати про тебе і про себе». Дитину важливо обіймати або хоча б торкатися до тіла, важливо, щоб ніжки дитини й спинка відчували опору.

Дитині до 10 років можна сказати: «Мама / тато засмутилися, бо дізналися новини. Далеко (важливо дистанціювати дитину від події) кілька (важливо визначити кількість) людей, які дуже зляться, зробили іншим боляче. (Вони вчинили погано, пошкодивши, зруйнувавши, зробивши боляче). Зараз багато людей піклуються і виправляють те, що можна виправити. Дуже шкода постраждалих ... Ми можемо про них (подумати, помолитися, побажати чогось доброго, поставити свічку, покласти квіти). Але ми в безпеці. Тато і мама поруч з тобою. Ми про тебе дбаємо і будемо дбати».

Дуже важливий акцент: від того, що у світі є група жорстоких людей, сам світ не поганий. І більшості людей можна довіряти.

Звичайно, якщо дитина зовсім не ставить запитань, ми обмежуємося короткою фразою. Якщо дитина поставила запитання – коротко відповідаємо, чекаючи наступного запитання.

Відповідати на запитання дитини обов'язково. Якщо відповіді в нас немає, її важливо разом зі старшою дитиною шукати в інтернеті, в авторитетних знайомих. Говорити можна тільки зі стану своєї дорослої стабільності. Дитині будь-якого віку небезпечно дізнаватися про трагедії з телевізійних новин. Кордон між фантазійним (екранним) життям і об'єктивною реальністю розмита. Багато дітей переносять усе, що бачать на екрані, у свій внутрішній світ. Для них це може бути позамежним навантаженням.

Складна тема – привід поговорити

Поговорити про те, що робити в екстремальних ситуаціях, привід уточнити: знає чи пам'ятає дитина свої прізвище, адресу, телефон.

Слова, які важливо чути дитині:

- Зараз ми в безпеці. Я і багато людей зробимо все, щоб ми були в безпеці.
- У всіх своя доля і своє життя. Я вірю в твою та нашу щасливу і добру долю.
- Поганих людей набагато менше, ніж хороших. Давай згадаємо тих, хто тебе любить, і тих, хто про тебе піклується.

Важливі дії:

Якщо є можливість дій – подумати, яка допомога, які посильні дії-можливості є в цій ситуації.

- Грати. Лімбічна система мозку – активна під час страху та гри. Нехай у дітей там буде гра.
- Обіймати: кожен раз обіймаючи дитину, ми створюємо навколо неї додаткові кордони безпеки.
- Дозволити, якщо це необхідно, проявити напруга тілесно – побігати, пострибати, покричати.
- Малювати й розмальовувати мандали (малювати в колах), описувати долоньки, стопи, усе тіло, розмальовувати розмальовки з широкими межами – усе це допомагає повертати відчуття кордонів.
- Вибирати матеріали, над якими можна відчувати контроль – пластилін, глина, хлібний м'якуш, кінетичний пісок, тісто, малювати олійною пастеллю або восковою крейдою.
- Використовувати обривну аплікацію (руками рвати кольоровий папір на дрібні шматочки і з цих шматочків за допомогою клею-олівця робити колаж).
- Малювати олійною пастеллю на темному папері.
- Стрибати, масажувати ніжки.
- Робити дихальні вправи (видих довший за вдих) – свисток, флейта, мильні бульбашки, кульки.
- Малювати – майструвати будиночки, робити істот з будиночками на спинках (наприклад, равликів), грати зі сірниковими коробками.
- Фантазувати – малювати, моделювати, створювати уявний чарівний безпечний світ.
- Якщо зараз немає можливості трансформувати страх, створити для нього сейф – скриню, папку. Намалювати, покласти в “надійне місце”, міцно-міцно закрити. (Це дає тимчасовий перепочинок від страху).
- Створювати образ Зберігача (чогось більшого, ніж просто людина), Ангела, чарівного-провідника, Собаку тощо.
- Говорити щиро.
- Грати з водою. Уявляти воду, водний простір, спостерігати, як бурхливі хвилі трансформуються в баранці, малювати водний простір (нехай цей малюнок буде динамічним – починаємо з сильних хвиль, які поступово заспокоюються, тримати руки під водою, поступово зменшуючи натиск, тарабанити по воді долонями, знижуючи інтенсивність).

32 міні-практики для дітей (і дорослих) для повернення опори, стабілізації у разі психологічної травми і просто для ресурсу

1. Простий спосіб безпечно повертатися «в себе» – обмальовування долоньок і будь-які ігри з долоньками. Відбиток долоні – це перша ідентифікація малюка. Перші відбитки брудної дитячої долоньки на шпалерах – це перше «Я є в світі». Відбитки в тісті, глині, піску, будь-якій крупі, на папері. Вирізання, розмальовування долоньки – це відчуття і заповнення внутрішньої території. Долонька – як мандала, що повертає і зміцнює «Я».

Долонька – уособлення всього тіла дитини. А потім – і її самості. Коли нам потрібно допомогти дитині повернути можливість кордонів і одночасно безпечного контакту – ми для неї придумуємо ігри, де долоньки різних діток могли б стикатися, плескати, торкатися одна одною. Де пальчики могли б вітатися, де вони торкалися б один до одного ребром, тильною стороною, всією поверхнею. (Тут чудова ідея Предрага Скакіча)

2. Дітки, які пережили травматичний досвід, можуть не допускати дотиків, боятися фізичного контакту. З ними можна і потрібно – намалювати «пряничену людинку» і її розмальовувати. Іноді з підлітками ми описуємо контури тіла на шпалерах, можна купити промислові іграшки, на яких можна малювати й потім змивати намальоване.

3. З дітьми обов'язково ліпити – з глини, тіста, гірше – пластику і пластиліну. Ліплення трансформує напругу, знімає затиски, дає відчуття контролю (що важливо для тих, хто втратив контроль над ситуацією, життям, реальністю), ліплення корисне за будь-яких психосоматичних хвороб.

4. Кожен раз, коли ми щось «творимо» – ми створюємо – повертаємо себе. Лялечки з ниток, прості мотанки, людинки з поролону (або з губок для миття посуду), виліплювання лялечок і фігурок з тіста-глини – все це дуже дієва терапія.

5. У разі, якщо дитина почала поводитись, як дитя більш молодшого віку (так підсвідомість намагається повернути безпеку). Якщо в руках у дитини виявиться щось, що «менше» її, щось, що сприймалося б як дитина більш молодшого віку – лялечка, маленька машинка, іграшковий звір, навіть клубок ниток – сама дитина автоматично переміщається в дорослішу позицію.

6. Дітки, які пережили травматизацію, часто перестають відчувати контакт ніжок з землею (втрачають опору, приземленість). З ними добре грати (малювати, ліпити, пританцьовувати) у квіти й дерева – приділяючи увагу корінню і міцному стовбуру.

Іноді ми граємо у «вирощування велетенських ніг» – уявляючи, що ноги стають величезними і міцно утримують в рівновазі, не даючи розгойдуватися від вітру (вітер – це метафора змін, подій, на які ми вплинути не можемо), чим яскравіше ми представимо (намалюємо, промасажуємо) ці велетенські ноги, тим сильніший ефект. Спати краще укласти таких діток теж, даючи опору ніжок (наприклад, класти під ноги скручений у валик рушник).

7. Діти, які пережили травматизацію, намагаються все контролювати. З ними важливо говорити про плани, складати розклад, робити колажі мрії тощо. Важливо пам'ятати, що в практиках вони не закривають очі, боячись послабити контроль. Багатьох дорослих дратує, що вони весь час щось крутять у руках (гублячи і ламаючи). Щоб зняти напругу в ручках, одночасно послабити контроль і повернути безпеку – потрібно дати дітям в руки масажне кільце, еспандер, хлібний м'якуш, кульки, наповнені борошном (крохмалем).

8. Щоб обережно доторкнутися до теми страху, дати дитині відпочинок і контроль над страшними спогадами й снами, можна спорудити (намалювати, виліпити, зробити з коробки) сейф для страшних спогадів. Не називаючи спогади – дати метафору – просто зім'яти папір або взяти темні аркуші паперу, камені, шишки і скласти їх у сейф. Ключ від нього буде або в дорослого, або в самої дитини. Зробити з сірників і різнокольорових ниток “ловців снів” або вирізати ажурну сніжинку, яка, як фільтр, вбирала б страшні образи, не підпускаючи їх до дитини.

9. Вирізати з паперу ангела. «Якщо я зіткнувся з досвідом, в якому батьки, інші дорослі не можуть мене захистити – я шукаю опори в чомусь, що більше, ніж людські можливості». Наприклад, універсальний символ – ангел. Його можна назвати (роблячи його більш живим і особистим), повісити над ліжком, на стіні ... зробити гірлянду з ангелів. (Я дуже люблю Ангела Фаворського.)

10. Дитинка шукає притулку в «спочатку безпечному місці» – матці. З дитиною корисно робити халабуду, будиночки, грати у хованки, така дитина любить перекриватися ковдрою або простиралом. Мені дуже подобається тілесна практика «колиска», яка і повертає контур безпеки, і дає ресурс – дорослий сидить на підлозі, обіймаючи дитину перед собою, за спинку (обхоплюючи ногами і руками), трохи погойдуючись і шепочучи щось тепле на вушко.

11. Будь-яке малювання і роблення будиночків повертає відчуття кордонів (але дуже обережно – якщо відомо, що будинок дитини зруйнований).

12. Тілесна гра – «Кнопка радості», для безпечного повернення контакту з тілом. Дитина, не кажучи партнеру, придумує звук (пісеньку). Задумує місце на тілі – кнопку, яка б, якщо до неї доторкнутися, включала б цей звук. Партнер по грі, м'яко торкаючись до тіла, повинен знайти цю кнопку. Потім дитина шукає кнопку, яку загадав партнер.

13. Крило ангела (у дорослій версії – рука друга). Коли дитині потрібно відчуття безпеки, відсторонитися від великої кількості людей, відчуття підтримки – можна покласти праву руку на ліве плече. (Так позначається особиста територія і виникає відчуття дотику друга до плеча).

14. Сумне деревце. Дітки часто не можуть попросити про підтримку і пояснити, що їх турбує. Якщо дитину “перетворити” на деревце, яке ображено, пошкоджено, сумує – і запитати, що для нього зробити - поставити опору-паличку (себе), підв'язати гілочку (погладити по ручці), полити (погладити зверху вниз), поставити паркан (стати навколо) – дитина отримає необхідний ресурс.

15. Дітки в стані тривоги можуть боятися малювати щось на “вільну тему”. Їм можна давати розмальовки з чіткими “жирними” кордонами. Можна з ними малювати всередині паперової тарілки, малювати нестандартними “пензликами” – спонжиком, ватними паличками, зубними щітками. Наступний етап – капати акварельною фарбою на вологий папір. Потім – обводити висохлу форму, придумуючи, на що ця форма схожа.

16. Використовуємо метафору рослини, що пускає коріння в новому місці.

Творимо казку, малюємо картинку, ліпимо з пластиліну-глини, використовуємо природні матеріали й «пожвавлюємо» їх наліпками-очима або малюнками: про Зернятко, Квітку або Деревце, яке пересаджують в інший горщик – його переносить вітер, перевозять рідні за собою, щоб доглядати й піклуватися. Або насіннячко саме вирушило подорожувати. Казка про те, як деревце придивляється до нового «грунту», розглядає, хто росте поруч, пускає коріння, приживається і з часом починає цвісти, до нього прилітають друзі-птахи, прибігають звірі...

Якщо дерево, за словами дитини, відчуває себе незатишно і небезпечно, запитуємо – що б йому допомогло: можливо, паркан, ангел або фея дерев, дорослий друг. (Можна після практики підійти до реального дерева, пов'язати стрічку, обійняти його, погладити.)

17. Дітки, які пережили стрес, капсулюються в минулих травматичних подіях. Вони ніби-то відокремлені від реальності. Повертаємо їх у теперішнє грою «лінія життя». Цю практику можна робити тільки тоді, коли в дорослого є запас часу і ресурсу.

Ниточкою або довгою стрічкою викладаємо рівну лінію.

(Ідеально використовувати гірлянду з вогниками.) Залежно від того, скільки дитині років – ставимо на лінії яскраві предмети (можна взуття) – через кілька кроків один від одного.

Кількість відміток за кількістю років + 1 (через рік від реального віку) +1 через 5 років від реального віку. Лінія з ниток повинна бути набагато довшою, ніж позначки віку.

Дитина стає на першу «зарубку» – ми їй нагадуємо, що це точка, де їй усього рік. Там малюк тільки починає ходити. (Дитина може сісти, попроситися на ручки, обов'язково обіймаємо її, якщо вона попросить. Можна навіть дати попити води з трубочки.) ... У міру просування по лінії, дитина розпрямляється. На кожній зупинці говоримо щирі слова. “О! Ще один рік! Як я тобі радий. В цьому році ти стала... (говоримо про якесь досягнення)”.

Обов'язково трохи довше постояти на позначці реального віку ... А потім дитина робить крок у «майбутнє» – батько каже: «О! Ти будеш таким щасливим дорослим». Можливо, підхоплює на руки і «літає» над ниткою.

Для дітей, які вміють читати, можна розкласти на відмітках років папірці з побажаннями або ресурсними словами. Простіший варіант – намальовані крейдою «класики». Дитина стрибає в клітинку віку. У цьому осередку її чекає перевернутий листок з малюнком, словами, сердечком, сюрпризом, який потрібно відкрити. Останній осередок – намальовані радісні символи. (Ще секрет: це дивовижна гра для Дня Народження.)

18. На обличчі людини будь-якого віку, яка пережила травматизацію, може застигати маска. (Постійне байдуже або вираз обличчя, застиглий в одній емоції, що складно визначити). Будуть корисні будь-які «пластичні» ігри.

А. Можна почати з розминання справжнього шматочка пластиліну. Потім, «перетворюємо» дитину на пластилін. З її мордочки «виліплюємо» різні форми (смикаємо щічки, просимо надути щоку...)

Б. Граємо в конкурс «кривляк». Корчимо разом з дитиною лице.

В. Маски. Використовуємо готові, вирізаємо, розфарбовуємо. Дитина вибирає маску своєї «сили» – ходить, говорить, жестикулює з цієї ролі. Потім одягає маску «слабкості» (наприклад, страху). Каже від імені цієї маски. Потім, знімає маску. У кінці роботи ми запитуємо: «Коли б тобі була в нагоді перша маска? Як вона може допомогти другій масці?».

Г. Стаємо акторами й робимо маленьку постановку будь-якої казки.

Найпростіші – «Ріпка», «Рукавичка».

19. У людини, яка пережила важкий досвід, часто виникає відчуття неможливості радості в майбутньому і «зради» перед важкою подією або іншими постраждалими людьми, велике відчуття провини й опір дозволити собі навіть трохи задоволення.

Нам важливо допомогти діткам знову дозволити собі радість. Не відчуваючи провини перед минулим або тими людьми, кому складніше. Робимо сюрпризи близьким. Фокусуємо увагу на досягненнях (записуємо, малюємо їх), відзначаємо, що було хорошого за день. Придумуємо свята. Наприклад, свято застилання ліжка, свято збивання подушки, свято мильної піни на щоках, свято вмивання, зубної щітки. Спеціально роблю акцент на «тілесності». Часто травмовані діти або починають дуже ретельно митися, або уникають теми миття, чистоти, дотиків до тіла.

20. Дитина часто «зависає» в минулому, перестаючи звертати увагу на поточний день, досвід важкого минулого переносить у реальність. Її погляд нібито звернений усередину. Показуємо дитині «плин часу» і фіксуємо на кожному дні, поживляємо почуття. Наприклад, кожному дню дається певний колір. Припустимо, середа – червона. Протягом дня шукаємо червоні предмети, їмо червоні продукти, самі використовуємо червоний колір в одязі, аксесуарах.

21. Для фіксації на теперішньому часто граємо в гру «ти де». Ставимо несподівано, у будь-який час дня, запитання «ти де?». Відповідь має починатися зі слів «я тут!», і далі кілька пропозицій про це «тут» з описом різних модальностей – аромат, слух, тілесність, смак ... («Я тут. У кімнаті, сиджу на м'якій подушці з комп'ютером на колінах, їм солодку ягоду»).

22. Для стабілізації стану, для повернення опори, для зняття тривоги дитині потрібно більше інформації і зовнішня «передбачуваність». Тобто чіткий розпорядок дня і будь-яка структура. Те, що можна запланувати – плануємо. Обов'язково попереджаємо про зміни в планах. Зробити разом розклад, прикрасити його, доручити дитині стежити за виконанням задуманого – уже хороша практика.

23. Багато діток потребують багато розмов, але уникають контакту. Ця маленька практика підходить і для сором'язливих дітей, і для адаптації до нової групи. Вирізаємо з паперу гірлянди-людинок, що тримаються за руки.

Можна намалювати мордочки, можна написати імена друзів, родичів, дітей з групи. Так ми створюємо метафору з'єднуваності – «ми разом».

24. Для зняття напруги, розслаблення, трансформації фіксації на одному переживанні, стані, події капаємо акварельною фарбою у воду, розглядаємо візерунки на воді, спостерігаємо за тим, як розчиняється фарба. Добре, якщо потім з дитиною протанцювати, прожити пластикою тіла рух фарби у воді. Нехай дитина своїм тілом покаже рух хвиль фарби.

25. Ще одна проста, екологічно «оживлювальна» техніка, допомагає зняти заборону на фантазію і відчуття. Травмовані люди заморожують чуттєвість – якщо я дозволю собі відчувати, разом з радістю проявляться страх, біль і злість. А також створити метафору «багатоваріантності». (Ще ця техніка допомагає в роботі з невротичними запорами). ВІДБИТКИ. Занурюємо палець у фарбу або буяковий сік. Ставимо на лист кілька відбитків пальчика. Запитуємо, що потрібно домалювати, щоб вийшли поросля, заєць, лебідь, рибка...

26. Малюємо на темному або чорному папері крейдою, пастеллю, гуашшю. Будь-які теми. (Цей метод допомагає у трансформації тривоги, виводить «на поверхню» страх, що закапсолувався. З темряви невідомого, минулого, страшного виступає щось нове- барвисте. Метафора: з темряви ночі народжується нове життя-день.

27. Вульгарний досвід складно відпустити. Людина, яка пережила травму або втрату, може починати «чіплятися» за те, що вважає важливим і дорогим. Нам потрібна метафора «відпускання з радістю» – КУЛЬКИ. Відпускаємо в небо кульки, пускаємо кораблики по річці тощо.

28. Повертаємо ідентифікацію. Робота з ім'ям. Ресурс. Пишемо у стовпчик букви імені. На кожну букву імені згадуємо якусь ресурсну якість. Наприклад ВАНЯ – Винахідливий, Акуратний, Ніжний, Яскравий.

29. Часто дитина, яка пережила складний досвід, стикається з підвищеною турботою та увагою – з тим, що дорослі за неї багато роблять. Така дитина стає інфантильнішою, пасивною. Важливо не провокувати в дитині «вивчену безпорадність». Кожна зроблена саме нею дія дає ресурс для її майбутнього.

Чи не робимо за дитину те, що вона може робити сама? Коли дитина каже: «Не можу! Не вийде! Допоможи!», коли ние і ухиляється від дії – граємо у гру «Перетворюємося на суперменів». «Зараз я тебе, а ти мене перетворюєш на суперменів. Потрібно тільки з'їсти (цукерку, ягоду, вітамінки, випити сої, морс). У тебе будуть якісь надздібності? У мене – переносити предмети. Дивись – я перенесу цю корзину з білизною у ванну. А у тебе – давай, швидкість. І ти швидко зможеш йти! (Встати з ліжка, одягнутися, поїсти ...)».

30. Часто підсвідомість дітей переносить їх у той вік, коли вони були щасливі й жили у відчутті безпеки. Вони починають поводитися, як малюки, сюсюкатися, проситися на ручки. Ми граємо з дитиною в «малюка», даємо енергії-сил її дитячій частині – а потім «перетворюємо» її на дорослого. Даємо дитині можливість командувати – скільки кроків йти (гра «Велікани-

ліліпути»), стаємо в неї помічником на кухні, даємо їй можливість вибирати маршрут прогулянки (можна навіть дати руль- кришку від каструлі в руки).

31. Закономірний етап.

Агресія – шукаємо способи екологічного проживання. Клацати бульбашками упаковки, битися подушками, збивати кеглі, забивати «цвяхи».

Страх гучних звуків – ігри з оплесками, музичні інструменти.

Страх дотиків – уявляємо, що дощить. Спочатку дощ стукає по долоньках дитини (подушечками пальців стукаємо по долоньках), потім – по всьому тілу. Дощик може бути різної сили.

32. Стрибки. Тривожні діти інтуїтивно вибирають для себе ігри зі стрибками. Їм важливо стрибати на батуті (замість батута вони однаково виберуть ліжко). Стрибки знімають напругу, дають можливість відчутти опору на стопи, «невагомість» під час стрибання впливає на стовбурові структури мозку. Замість заборони стрибати, можна створити «спеціальні місця для стрибання». Наприклад: «тут можна стрибати на одній нозі, тут на двох...».

Потрібно враховувати, що дитина проситиме грати або читати те, що їй важливо і цілюще, кілька разів. Дорослий терпляче і радісно грає і читає :—) Дитина не гратиме у гру, що викликає у неї емоції, з якими вона не готова впоратися. Ставимося до цього з повагою і не наполягаємо.

Під час військових дій діти є однією з найбільш вразливих категорій і потребують психологічної підтримки. На допомогу батькам та вчителям створено відеоінструкції та інфографіки, які містять рекомендації та практичні поради для батьків, що наразі:

- перебувають з дітьми в бомбосховищах та укриттях;
- пересуваються в інші міста;
- залишаються вдома та чекають на повернення рідних-героїв із зони бойових дій.

Що можуть зробити батьки, щоб допомогти дитині?

1. Говорити правду в доступний та прийнятний для дитини спосіб. Йдеться як про зміст (максимально правдивий і вичерпний), так і його емоційну подачу (спокійно, наскільки можливо, без страшних прогнозів).

Діти мають розуміти, що відбувається, чому, які реалістичні наслідки, що варто і чого не варто робити, думати, переживати. Також мають розуміти, чому змінилася поведінка батьків, чим викликане їхнє хвилювання, розмови, про що саме йдеться в новинах по телевізору. Інакше дітлахи можуть придумати ситуацію, якої немає, можуть фантазувати, що вони в чомусь винні, можуть катастрофізувати, боятися нападу, війни, смерті, уявляти собі багато страшних речей...

2. Наповнювати життя дитини цікавими та ресурсними справами. Йдеться про спорт, гуртки, спілкування з друзями, спільне проведення часу (прогулянки, ігри (від шах до ліплення сніговиків, перегляд кіно)... Основна ідея – створити внутрішнє міцне переконання, що життя продовжується, в

ньому багато доброго, а також підсилити стресоопірність дитячих організмів через викиди гормонів, чий синтез збільшується від переживань радості та контакту (окситоцин, дофамін, сератонін).

3. Підтримувати звичний режим. Важливо не змінювати звичний хід дитячого життя. Не скорочувати час сну через те, що всі хвилюються, обговорюють, зідзвонюються... Не відмовляти від щоденних ритуалів, наприклад, поцілунків на ніч чи читання книжок. Не відмінати запланованих справ, подорожей, зустрічей. Не порушувати щоденну рутину – так само, як і завжди, робити домашні завдання, відвідувати гуртки, спільно вечеряти...

Чого не можна робити?

Мовчати, не домоворювати, не пояснювати, лякати, дозволяти зависати в тривожних новинах та розмовах, відмовляти від життєвих радощів, обмежувати спілкування та час з дітьми.

Заборонені фрази: «помовч» («відійди» / «заспокойся» / «зберись»... та інші варіанти на кшталт «відчепись»), «не бачиш, що робиться!», «це не дитячі розмови!» та все-все, де є місце паніці, нагнітання, катастрофізації.

Як дорослим самим лишатися спокійними в подібних ситуаціях?

1. Обмежувати час в інтернеті, перед телевізором та іншими джерелами новин. Краще провести його з дітьми або за справами, що само собою знизить тривогу.

2. Максимально структурувати та наповнювати день, щоб зменшити простір для тривожних думок.

3. Обмежити спілкування з людьми-джерелами паніки. Паніка заразна і дуже вірулентна.

4. Не забувати про ресурси та в жодному випадку не виключати з щоденності речей, які надихають та радують.

Основне правило і для дітей, і для дорослих – «Чим складніший час, тим більше ресурсів». І це зовсім не егоїзм, а засіб підтримки зібраності, дієвості та конструктивності.

Катерина Гольцберг, психолог

Те, що під час таких подій люди часто пишуть у Фейсбук і розганяють паніку – це природно. Таким чином вони намагаються впоратися з ситуацією, повернути собі відчуття контролю.

Батькам потрібно фільтрувати своє інформаційне поле, щоб не піддаватися паніці.

Оскільки їх паніка однозначно може передатися дітям.

Важливо не розповідати дітям нереальні історії, а говорити все, як є. Природно зважаючи на вік дитини. Дуже маленьким дітям і не потрібно знати якихось деталей. Достатньо загального опису ситуації.

Дитині потрібно дати відчуття, що все добре, – тож можна сказати, що щось відбувається, але ви (або хтось інший) усе контролює. Дитині треба відчувати опору і розуміти, що все нормально.

Не говоріть дітям звичних нам ідіом: «Все буде добре» або «Заспокойся». Останнє – особливо дивне. Дитина просто не може заспокоїтися, але їй кажуть: «Заспокойся». Ці фрази просто не працюють або й можуть погіршити стан дитини.

Також важливо продовжувати робити звичні справи – зранку збиратись до школи, ходити в магазин. Життя триває, і дитина має відчувати, що в її житті нічого не змінилося.

І найважливіше – будувати плани на майбутнє. Наприклад, вирішіть, куди ви поїдете на море влітку. Це теж частина нашого звичного життя, і це означатиме для дитини, що точно не сталося нічого катастрофічного.

Якщо дитина вже піддалася паніці, то можна з нею малювати. Також можна, наприклад, полопати повітряні кульки – так ми вивільняємо нашу агресію. Ще розслабитись допоможе масаж. І, звісно, потрібно просто говорити з дитиною. Не про те, що відбувається в країні, а на будь-які інші теми.

Любов Найдьонова, директорка з досліджень в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України

Війна давно триває, про це діти шкільного віку вже знають. Ви напевне вже говорили про це. Про смерть теж діти зараз думають, на жаль, раніше, ніж зазвичай це бувало. Для дитини введення воєнного стану (якщо таке трапиться) практично нічого не змінює. Тому не потрібно ажіотажу. Суспільне напруження стосується дорослих. Зі старшими дітьми, які через кілька років уже теж будуть дорослими, можна говорити як з дорослими, але емоційно оберігаючи. Молодшим дітям потрібно насамперед дати певність, що ваша родина готова до невизначеності й до будь-чого в майбутньому. Як це зробити.

1. Самим себе заспокоїти і тримати спокій, опанувати тривогу і налаштуватися на життя у ймовірно ще важчих умовах, сконцентрувавшись на найважливішому. Найгірше, що можна зробити стосовно до дитини – це продемонструвати паніку. Тому спочатку треба подбати про свій психологічний стан, а потім говорити з дитиною.

2. Головне. Дати дитині час бути разом, ділити буття, підкреслювати, що ми разом, говорити: «Ти можеш бути певним, що ми в будь-яких ситуаціях будемо разом, допомагатимемо один одному здолати будь що погане, що може трапитися на нашому шляху. Ти ж будеш мені допомагати? І я тобі буду допомагати». (Важливо дати дитині відчуття, що вона щось може зробити, а не просто бути пасивною жертвою обставин, навіть якщо це щось зовсім маленьке.)

3. Найкраще від страхів, а особливо уявних страхів, від яких ми всі страждаємо в непевній ситуації, дитину лікують мамині обійми, – це образ

захищеності, емоція захищеності. Це важливий психологічний (душевний) ресурс, який укріплює наш спільний дух. Він нам потрібен.

Але не кидайтеся обніматися, якщо ви цього раніше не робили роками, – це буде дуже дивна поведінка. Прислухайтеся до дитини. Можна наблизитися, присісти, щоб очі були на одному рівні з очима дитини, відкрити обійми і чекати: якщо в дитини є потреба, вона сама може зробити крок назустріч і обійняти вас. Ви теж отримаєте душевний ресурс.

4. Будьте уважні до дитини, організовуйте спокійні 5-10 хвилинки, коли ви сидите разом (без телевізора чи комп'ютера) і говорите комфортно «про що хочеться», розповідаєте історії з минулого, згадуєте щось приємне; такі спонтанні розмови теж дають ресурс дружності спілкування, відновлюється контакт. Можна спілкуватися за якоюсь спокійною ручною роботою, перебиранням і розкладанням чогось, розплутуванням, чищенням і т.п. або малюванням, в'язанням, вишиванням тощо.

5. Мрійте разом. Будь-яке напруження і тривога призводять до змін відчуття часу, ми ніби замикаємо себе в цьому поточному часі. Коли ми мріємо про те, що зробимо в майбутньому, ми звільняємо себе із цієї пастки сіюхвилинного часу, а відтак і додаємо собі сил.

Війна відноситься до таких обставин життя, які ми не можемо самотійно здолати, як би нам не хотілося, щоб цього не було. Ми витрачаємо шалену енергію на спротив, щоб цієї реальності не стало. Витрачати потрібно не на це, війна – це реальність, з якою ми живемо. Треба концентруватися на тих зусиллях, які реально підвищують шанси вижити в будь-яких невизначеностях і ризиках.

Моделюйте подумки, що може статися найгірше і продумуйте, які дії могли б бути найкращими відповідями з вашого боку таким ризикам. «А якщо..., то ми...» зараз корисно не для того, щоб сильніше злякатися, а для того, щоб здолати страх від безпорадності.

Використані джерела:

- 1.<https://binpo.com.ua/2022/07/26/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0-%D1%8F%D0%BA-%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9/>
- 2.https://lb.ua/blog/olena_vyshniakova/543064_osvita_pid_chas_viyini_shcho_zmi_nilosya_i_yak.html

1.3 СТВОРЕННЯ УНІКАЛЬНИХ АВТОРСЬКИХ НАГОРОДНИХ ДОКУМЕНТІВ

*Кубатко О. М., Бойчук Є. Е.,
методисти відділу STEM-освіти*

ВСТУП

Авторські нагородні документи – це створення унікальних нагородних документів (диплом, грамота, сертифікат), яким нагороджують за успіхи в конкурсах, фестивалях, олімпіадах тощо.

Як правило після проведення конкурсів переможці отримують дипломи або інші заохочувальні документи, які підтверджують успіхи та досягнення свого отримувача. Їх зовнішній вигляд має бути презентабельним, щоб відповідати формату заходу.

Заходи які ми організовуємо, обов'язково відбуваються за окремою тематикою, тому дуже важливо показати цю тематiku на нагородних документах. Під час підбивання підсумків будь-якого заходу організаторам необхідно простежити, щоб кожен його учасник отримав схвалення у вигляді диплома, подяки, сертифіката.

Зробити грамоту можна досить швидко в графічних редакторах для комп'ютера, особливо, якщо ви заздалегідь завантажили зразок диплома. Однак цю ж роботу можна зробити й в онлайн-сервісах, хоча їх можливості трохи обмежені в порівнянні з програмним забезпеченням. Шаблони різних дипломів (грамот, сертифікатів тощо) можна створити самостійно та за тематикою у форматі «Word».

Мета даної методичної розробки, це навчання колег поетапним діям по створенню нагородних документів в середовищі Microsoft Office Word. Основні завдання:

- ознайомити з можливостями MS Word, що до створення нагородних документів;
- передати особистий досвід за запропонованою темою.

Пропонуємо Вашій увазі алгоритм створення дипломів, грамот, сертифікатів тощо у форматі Word. Весь матеріал подано у простій та доступній для всіх формах.

Алгоритм створення авторського нагородного документа:

1. Створення таблиці переможців (учасників).
2. Пошук тематичного фону.
3. Вставка фону в документ Word.
4. Створення тематичних картинок.
5. Створення напису.
6. Додавання водяного знаку (налаштування підложки).
7. Заповнення диплома текстом.

1.3.1 СТВОРЕННЯ ТАБЛИЦІ ПЕРЕМОЖЦІВ (УЧАСНИКІВ)

Таблиця допомагає спростити та структурувати будь-яку об'ємну інформацію.

Створення таблиці в Word

Щоб перейти до створення таблиці, необхідно створити новий документ та виконати наступні дії:

- 1 Натиснути мишею в потрібному місці
- 2 Перейти у «Вставлення» - верхня панель інструментів, рис. 1.1

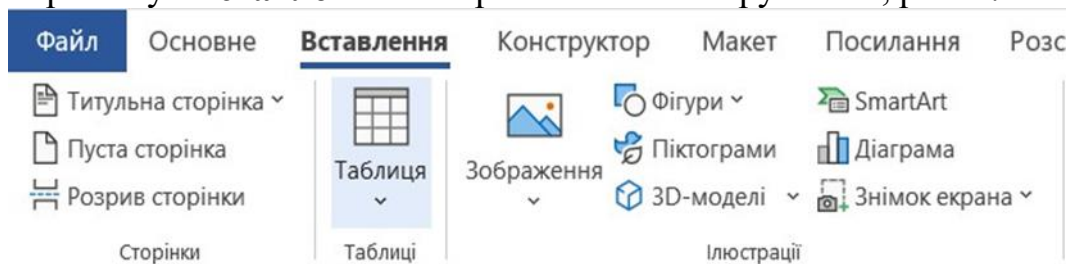

Рисунок 1.1 Вибір вкладки «Вставлення» у верхній панелі інструментів

- 3 Натиснути на блок «Таблиця»
- 4 У вікні буде зображено виділити необхідну кількість осередків, після чого натисніть ліву кнопку мишки
- 5 Як вставити таблицю розміром 5x6, зображено на рис. 1.2.

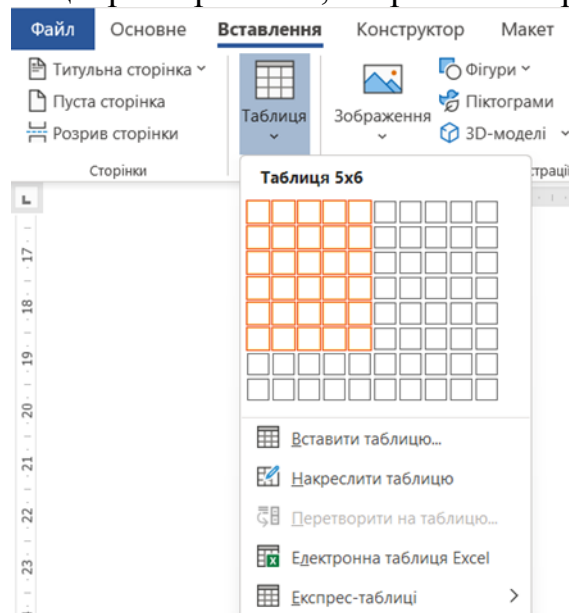

Рисунок 1.2 – Вставка таблиці розміром 5x6

Однак є обмеження на число осередків: не більше 10 стовпців і 8 рядків.

При необхідності створення таблиці більшого розміру у вкладці «Вставлення» > «Таблиця» > «Вставка таблиці». У діалоговому

вікні вводиться число рядків і кількість стовпців, рис. 1.3.

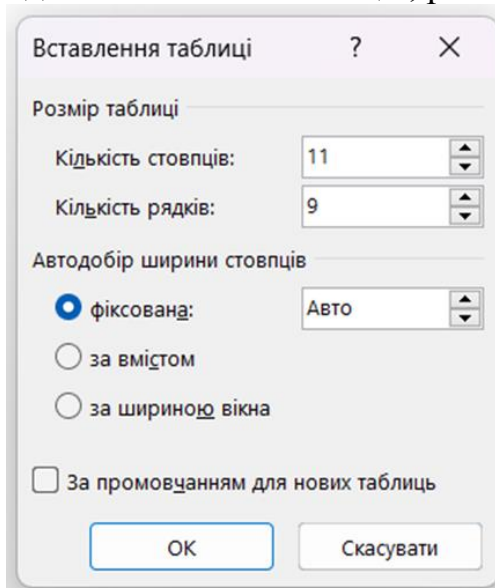

Рисунок 1.3 – Введення числа рядків і кількість стовпців

Можна уточнити параметри автопідбору ширини стовпців:

- постійна — ширина буде налаштовуватися в автоматичному режимі, можна задати конкретне числове значення (в сантиметрах);
- по вмісту — стовпці будуть збільшуватися в міру введення тексту (спочатку на екрані з'являться вузькі осередки, які розширюються, коли користувач вводить інформацію);
- по ширині вікна — ширина відповідає розміру документа.

Word дозволяє відредагувати та прикрасити табличку після створення. Для цього потрібно виділити її та перейти у верхній панелі інструментів на вкладку

«Конструктор» або **«Макет»**.

Вкладка **«Конструктор»** містить інструменти для зміни стилю, заливки, кордонів, стовпців і рядків, рис. 1.4. Завдяки колекції стилів можна вибрати відповідне форматування, колірну гамму. Для цього в розділі **«Стилі»** виберіть вподобаний варіант. Будь-який з них дозволяється доопрацювати, змінивши межі, колір заливки, а також додавши рядок підсумків або заголовка.

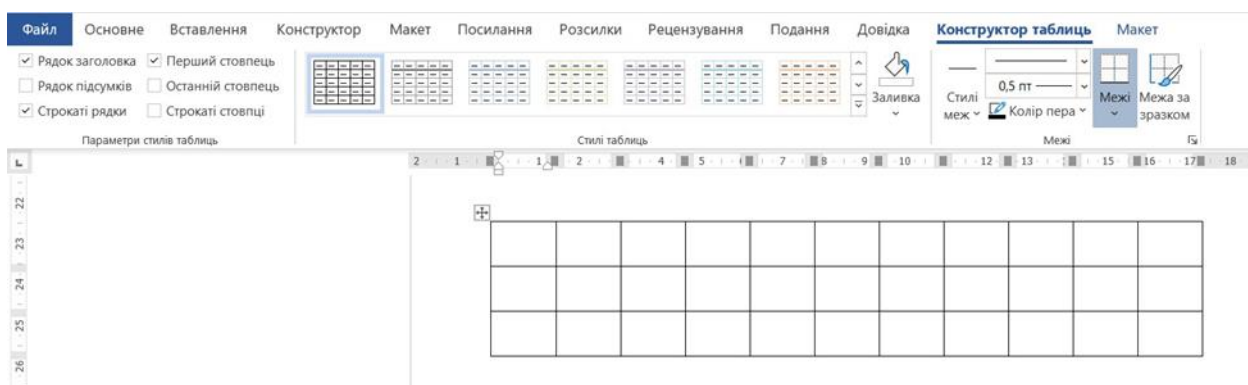
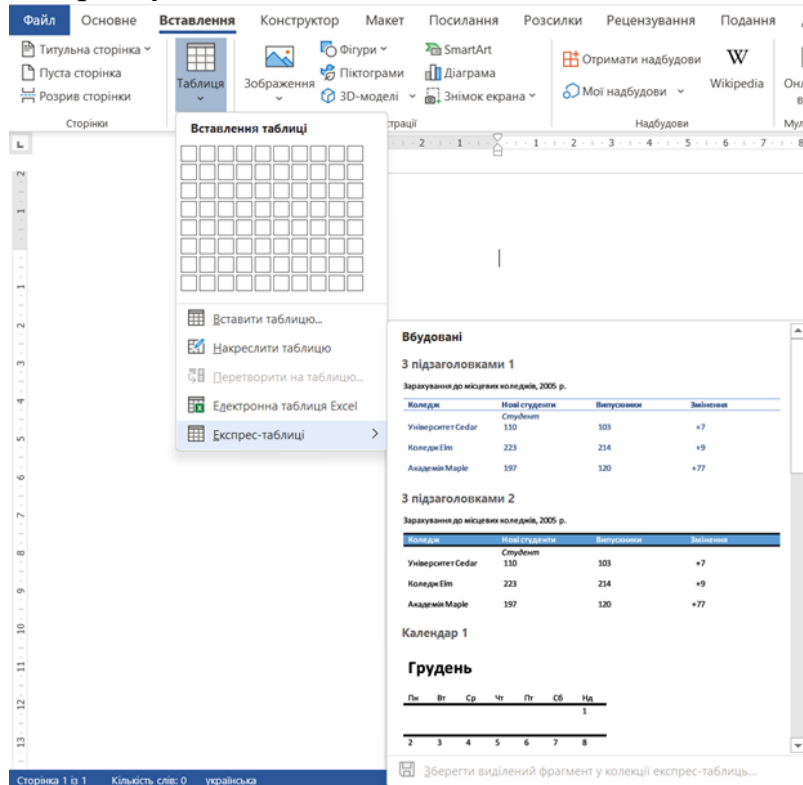

Рисунок 1.4 – Вкладка **«Конструктор»**

Завдяки вкладці «Макет» можна задати висоту і ширину шпальти, змінити напрямок тексту, додати певний вид вирівнювання до нього або вставити формулу, впорядкувати дані, розставивши їх в алфавітному порядку.

З метою економії часу можна скористатися готовими варіантами. Для цього потрібно перейти: **«Вставка» > «Таблиця» > «Експрес-таблиці»**, рис. 1.5. Далі слід вибрати зі списку вподобану модель. Зрозуміло, всі дані, представлені в ній, можуть бути замінені своїми.

Рисунок 1.5 – Вкладка «Експрес-таблиці»

«Експрес-таблиці» досить зручні, проте найкраще вставляти їх в не

дуже вимогливі, стандартизовані документи.

Створюємо таблицю у Word, до якої вносимо всі необхідні дані переможців та учасників конкурсу, фестивалю тощо.

Далі заповнюємо інформацією про переможців (учасників), як показано в табл. 1.

Таблиця 1 – Приклад заповнення таблиці

№	Піб учасника	Місце	Вік/дата народження	Номінація	Назва роботи	Навчальний заклад	Піб керівника
1	Адамович Анна	I	20.09.2008	Комп'ютерна графіка	«Чарівниця»	КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР	Зайченко О. В.
2	Зіновєєва Ольга	I	17.09.2013	Лего-конструювання	«Казковий будиночок»	КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР	Тамкович І. О.
3	Люльченко Іван	I	04.01.2013	Довільні матеріали	«Дмухлик»	КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР	Люльченко І. П
4	Тюкова Людмила	I	17.03.2009	Нестандартне малювання	«Маленька Мрія»	КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР	Матвієнко К. І.

Створення таблиці в Excel

Таблиці в Excel являють собою ряд рядків і стовпців з пов'язаними даними, якими ви керуєте незалежно один від одного. Рекомендації по організації даних для роботи з таблицями в Excel:

- дані повинні бути організовані в рядках і стовпцях, причому кожен рядок повинен містити інформацію про один запис;
- перший рядок таблиці повинен містити короткі, унікальні заголовки;

3. кожен стовпець повинен містити один тип даних;
4. кожен рядок повинен містити дані для запису;
5. у таблиці не повинно бути порожніх рядків і абсолютно порожніх стовпців.

Щоб створити таблицю в Excel потрібно виділити область осередків, на місці яких потрібно створити таблицю, рис. 1.6. Осередки можуть бути як порожніми, так і з інформацією.

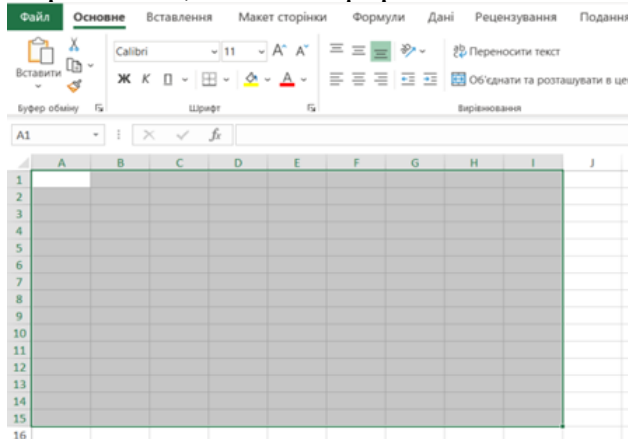
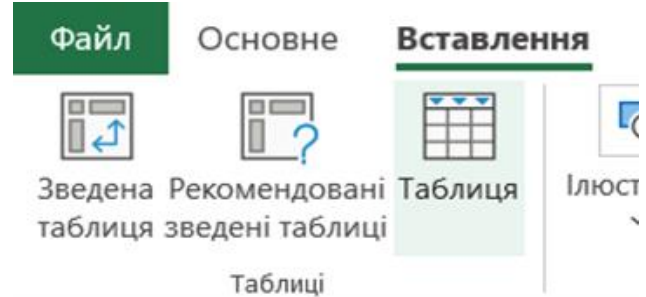
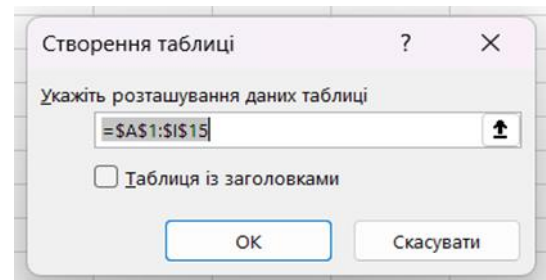

Рисунок 1.6 – Виділення необхідної області

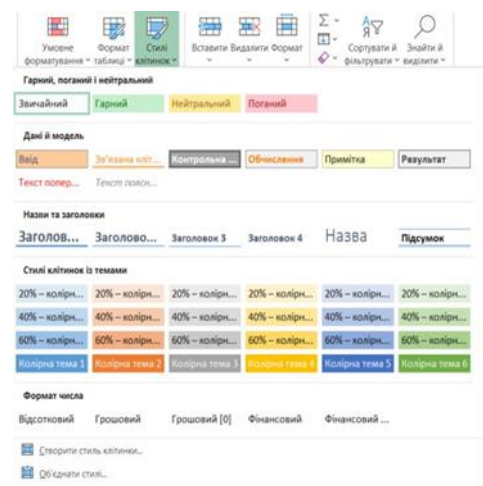
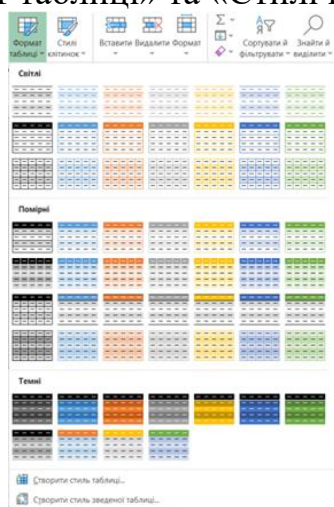

На вкладці «Вставка» оберіть «Таблиця» →

У вікні, що спливає можна скорегувати розташування даних, а також налаштувати відображення заголовків. Коли все готово, натисніть «ОК» →

Таблиця готова до заповнення. Для настройки формату таблиці в Excel доступні попередньо налаштовані стилі. Всі вони знаходяться на вкладці «Формат таблиці» та «Стилі клітинок» ↓

Крім колірної гами в таблицях можна налаштувати:

- відображення рядка заголовків – включає і відключає заголовки в таблиці;
- рядок підсумків – включає і відключає рядок із сумою значень в

колонках;

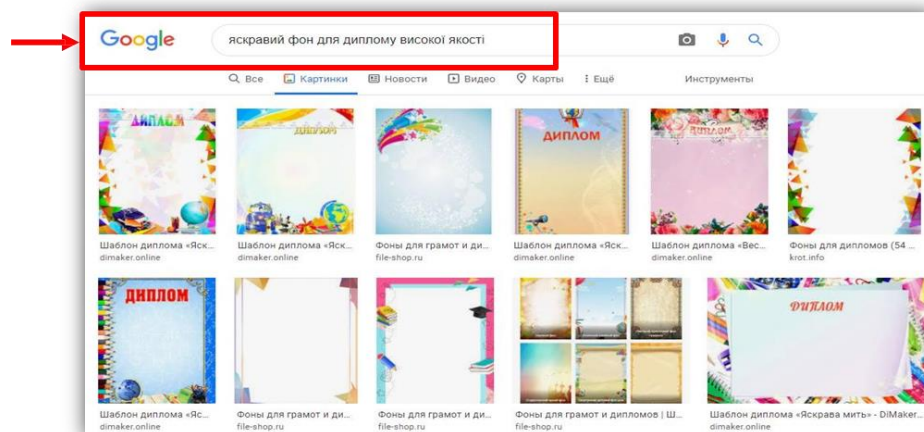
- чергуються рядки – підсвічує кольором чергуються рядки;
- перший стовпець – виділяє «жирним» текст в першому стовпці з даними;
- останній стовпець – виділяє «жирним» текст в останньому стовпці;
- чергуються стовпці – підсвічує кольором чергуються стовпці;
- кнопка фільтра – додає і прибирає кнопки фільтра в заголовках стовпців.

Приклад заповненої таблиці зображено на рис. 1.7

Файл Основне Вставлення Макет сторінки Формули Дані Рецензування Подання Довід								
Вставити Буфер обміну Шрифт Вирівнювання								
J2 ✕ ✓ f_x								
	A	B	C	D	E	F	G	H
1	№	Піб учасника	Місце	Вік/дата народження	Номінація	Назва роботи	Навчальний заклад	Піб керівника
2	1	Адамович Анна	I	20.09.2008	Комп'ютерна графіка	"Чарівниця"	КЗ"ЗОЦНТТУМ "Трані" ЗОР	Зайченко О. В.
3	2	Зіновеева Ольга	I	17.09.2013	Лего-конструювання	"Казковий будиночок"	КЗ"ЗОЦНТТУМ "Трані" ЗОР	Тамкович І. О.
4	3	Люльченко Іван	I	04.01.2013	Довільні матеріали	"Дмухлик"	КЗ"ЗОЦНТТУМ "Трані" ЗОР	Люльченко І. П.
5	4	Тюкова Людмила	I	17.03.2009	Нестандартне малювання	"Маленька Мрія"	КЗ"ЗОЦНТТУМ "Трані" ЗОР	Матвієнко К. І.

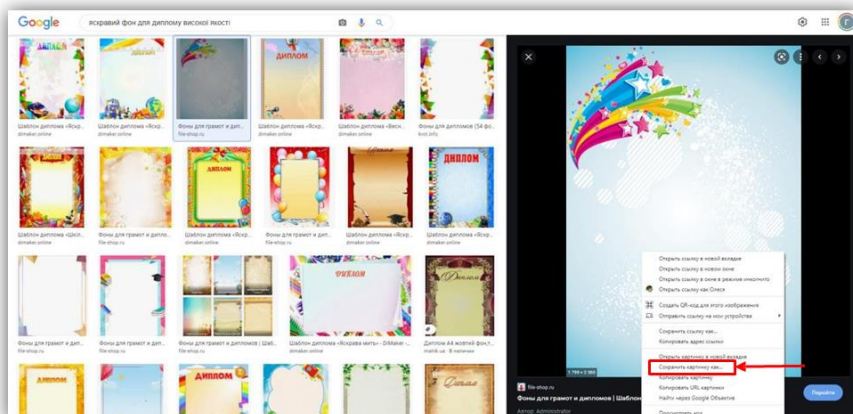
1.3.2 ПОШУК ТЕМАТИЧНОГО ФОНУ

Для пошуку фону використовуємо пошукову систему Google Chrome. Завантажуємо потрібну картинку високої якості та у форматі *jpeg. ↓

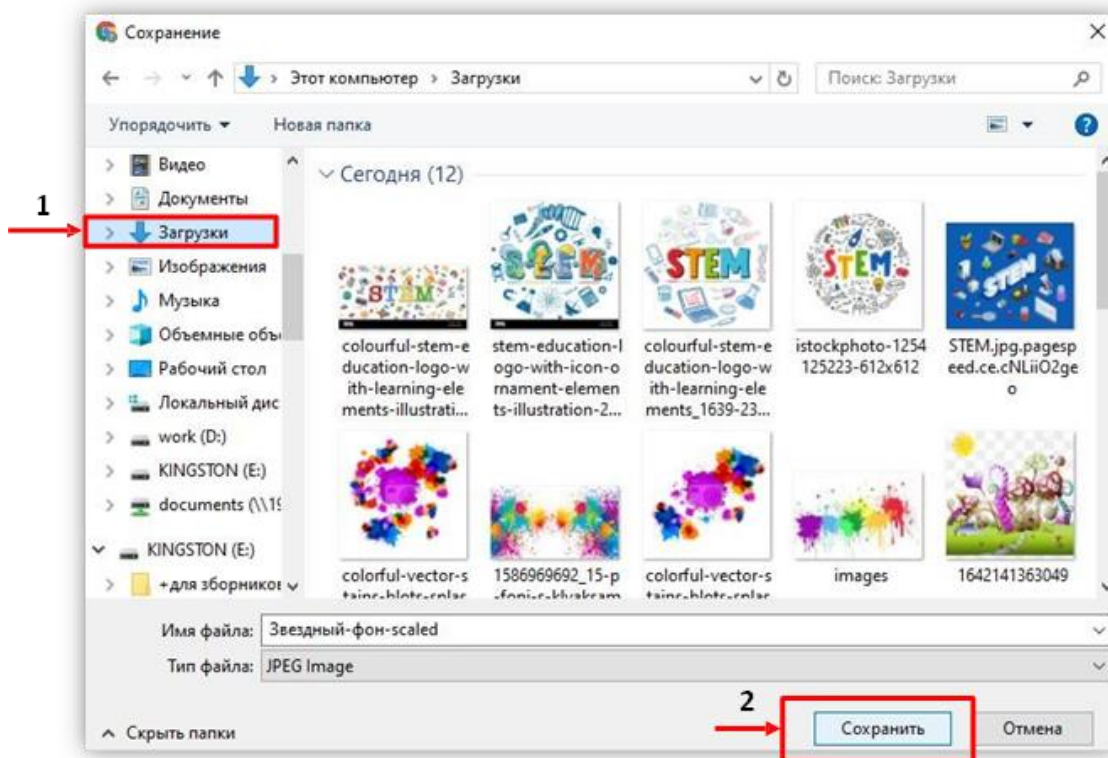

Для збереження необхідної картинки потрібно натиснути праву

клавішу миші та вибрати в меню «зберегти картинку як...». ↓

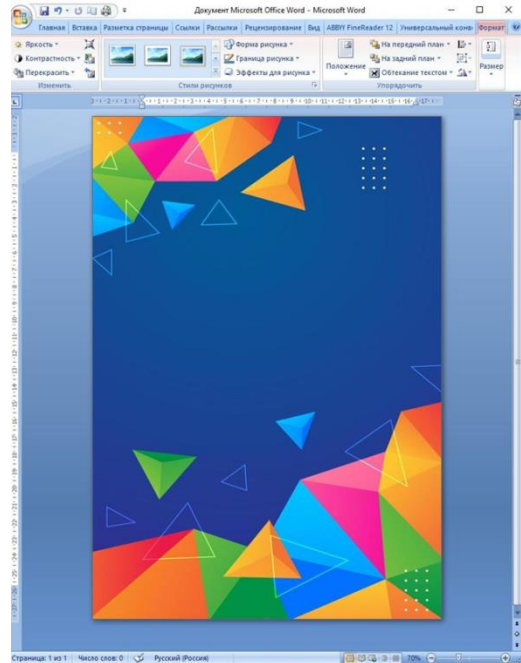

Вибрати теку в яку потрібно зберегти картинку та натиснути клавішу «зберегти» ↓

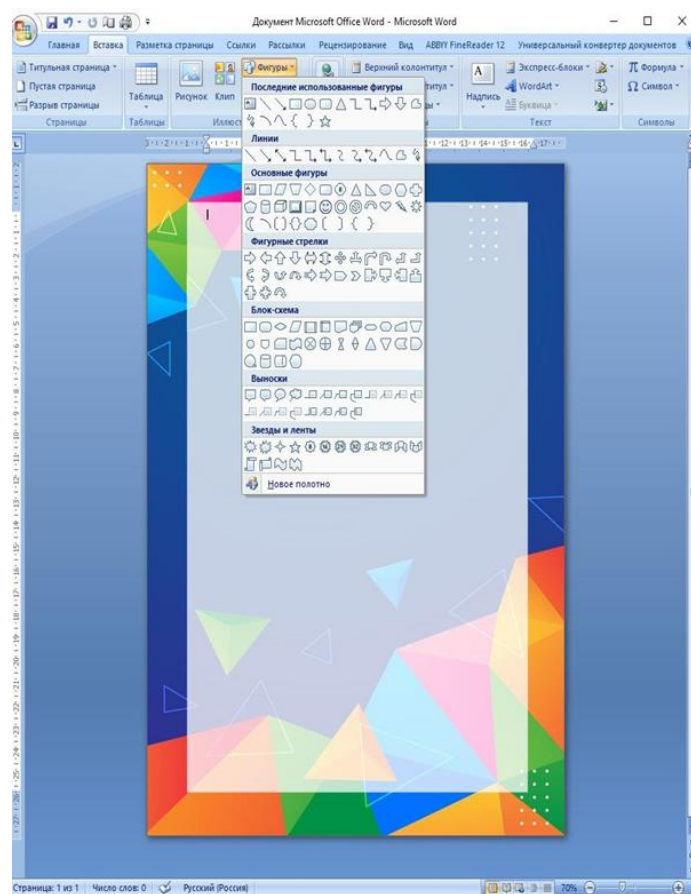

1.3.3 ВСТАВКА ФОНУ В ДОКУМЕНТ WORD

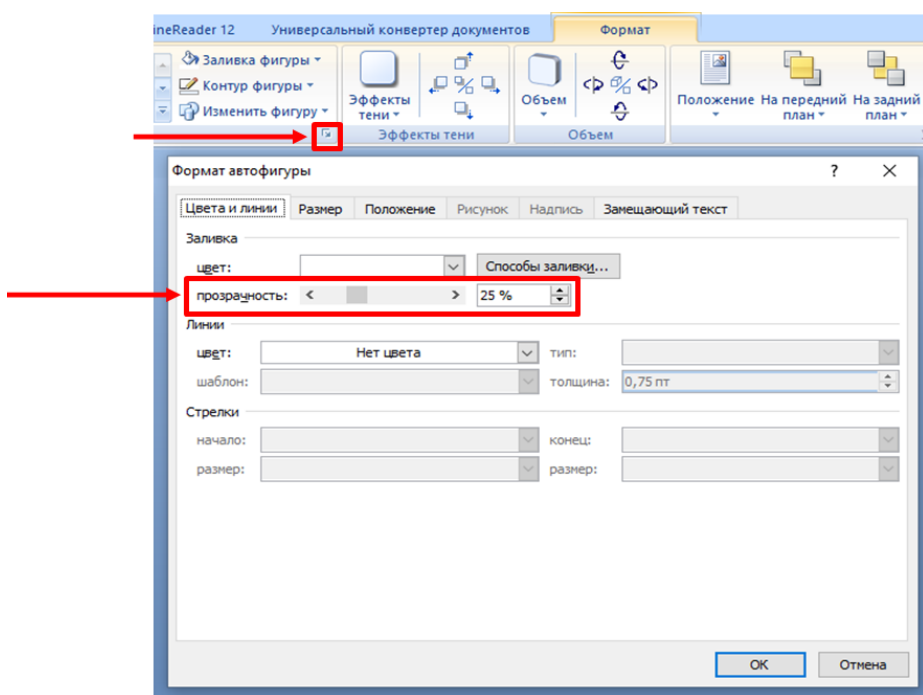
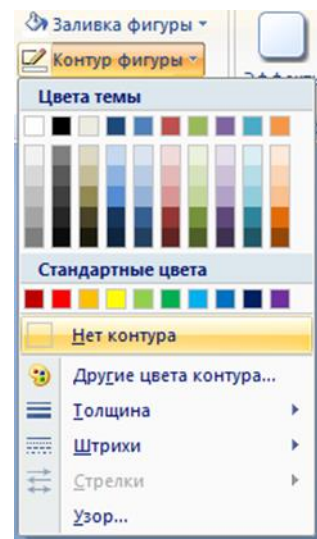
Створюємо новий документ Word.
Відкриваємо цей документ,
переходимо у вкладку
«Вставлення» > **«Рисунок»** та
обираємо необхідний фон.
Натискаємо правою клавішею миші
на рисунок, в меню обираємо
«Обтікання текстом» > **«За
текстом»**. Розтягуємо картинку на
весь аркуш, як показано на рис.

Якщо фон темний або яскравий, на ньому буде погано читатися текст,
тому вставляємо прямокутник або іншу фігуру зверху картини **«Вставка»** >
«Фігури» ↓

Розтягуємо фігуру необхідного розміру. Обираємо «Контур фігури» > «Немає контуру»

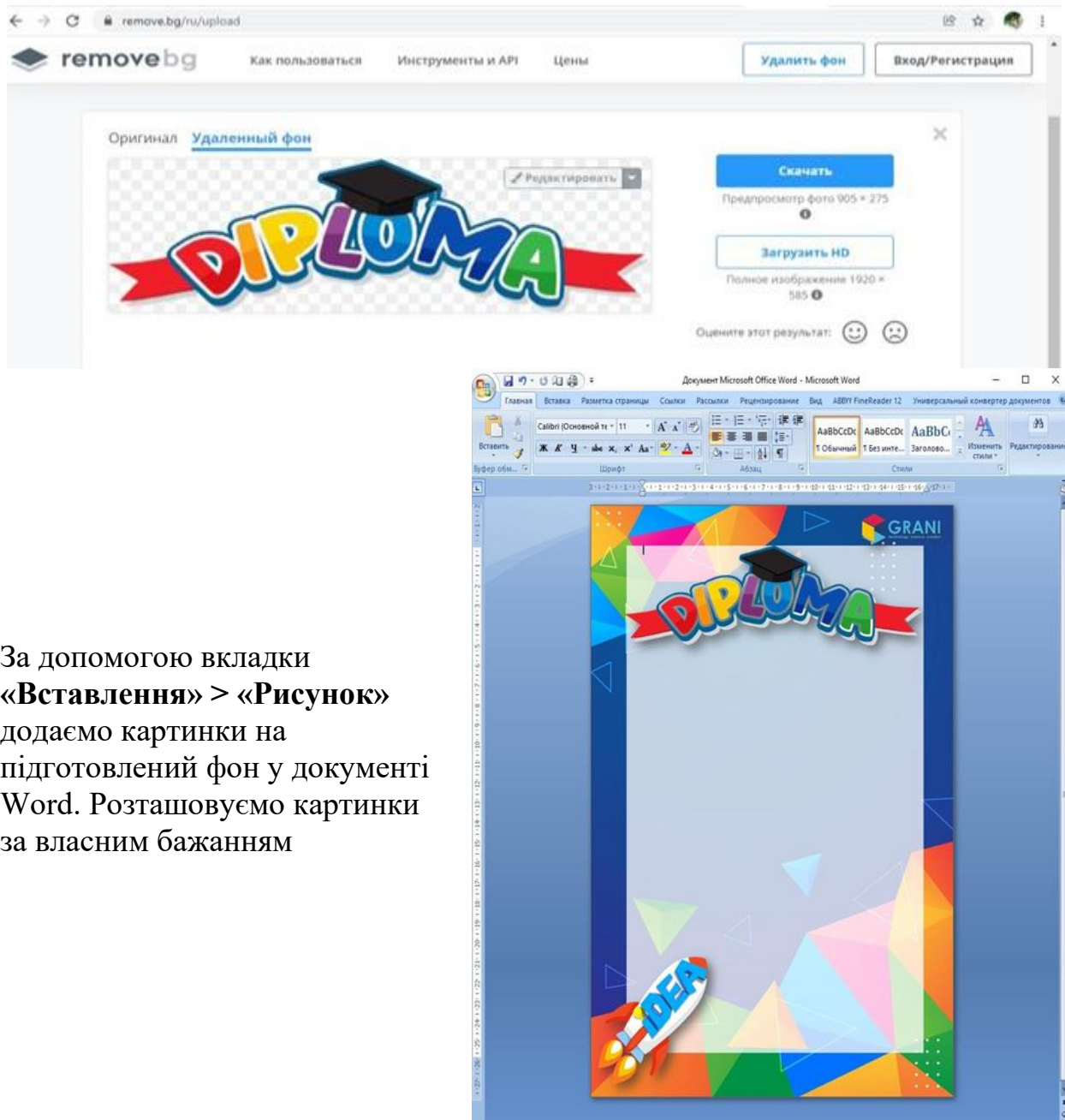
Обираємо «Формат автофігур» та виставляємо необхідну прозорість фігури. Оптимальна прозорість від 10 - до 30%.

1.3.4 СТВОРЕННЯ ТЕМАТИЧНИХ КАРТИНОК

Шукаємо та завантажуюмо потрібні тематичні картинки, аналогічно кроку 2.

Важливо вказати, що картинки повинні бути у форматі *.png.

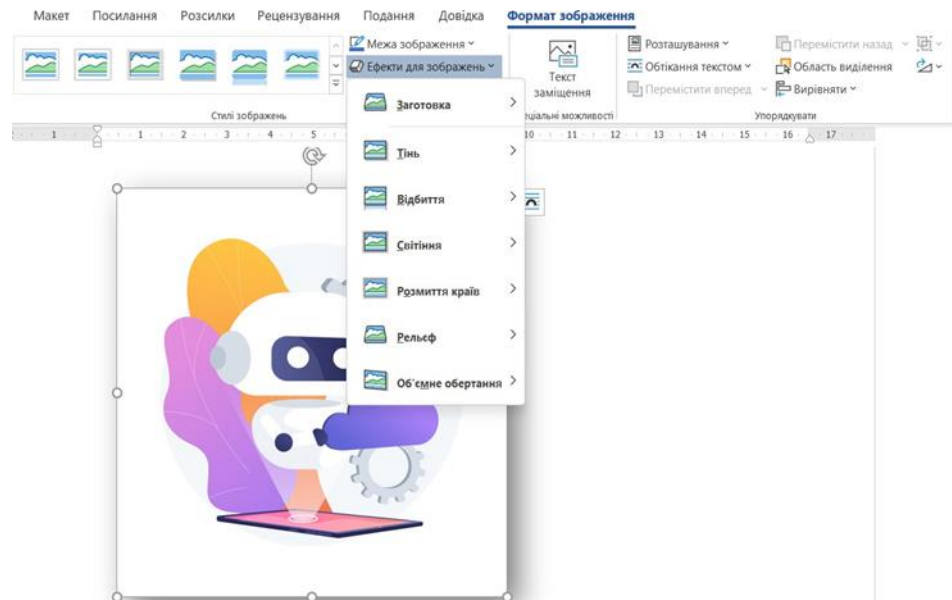
За допомогою інтернет-ресурсів або додатків прибираємо фон зі збережених картинок та завантажуюмо їх у теку.

За допомогою вкладки
«Вставлення» > «Рисунок»
 додаємо картинку на
 підготовлений фон у документі
 Word. Розташовуємо картинку
 за власним бажанням

Додавання ефекту до картинки

1. Виберіть зображення, для якого потрібно додати або змінити ефект.
2. На вкладці **«Формат» > «Стилі рисунків» > «Ефекти для рисунків»**.
3. Наведіть курсор миші на один із параметрів «Ефекти для рисунків», щоб переглянути меню різних способів застосування кожного ефекту. Якщо підвести мишку до одного з ефектів меню, ефект відобразиться для попереднього перегляду на зображенні в документі

Видалення ефекту з малюнку

Для кожної категорії ефектів зображення «Параметр» у верхній частині меню. Виберіть цей параметр, щоб вимкнути непотрібний ефект.

Наприклад, щоб видалити тінь, на вказівнику на пункт «Ефекти» > «Тінь» >

«Без тіні».

1. Виберіть зображення, для якого потрібно видалити ефект.
2. На вкладці «Формат» для зображення в групі «Стили рисунків»

натисніть мишкою на «Ефекти для рисунків».

2. Виберіть категорію «Ефекти для рисунків», які потрібно видалити. У меню першим варіантом є «Без ефектів». Виберіть цей параметр, щоб видалити ефекти.

1.3.5 СТВОРЕННЯ НАПISУ

WordArt – це швидкий спосіб виділити текст за допомогою спеціальних ефектів. Для початку виберіть стиль **WordArt** у галереї **WordArt** на вкладці «Вставлення» та налаштуйте текст на свій розсуд.

Натисніть вкладку «Вставлення» > «WordArt» та виберіть стиль **WordArt**, як показано на рис. 5.1.

Піктограма **WordArt** міститься в групі **Текст**, і її вигляд може відрізнятися залежно від програми, що використовується, і розміру екрана.

Відобразиться покажчик місця заповнення «Введіть текст» із виділеним текстом. Введіть власний текст замість тексту покажчика місця заповнення.

Щоб ваш текст був яскравим та особливим можна за допомогою

WordArt додати різноманітні ефекти: колір контуру, тінь, відбиття та світіння.

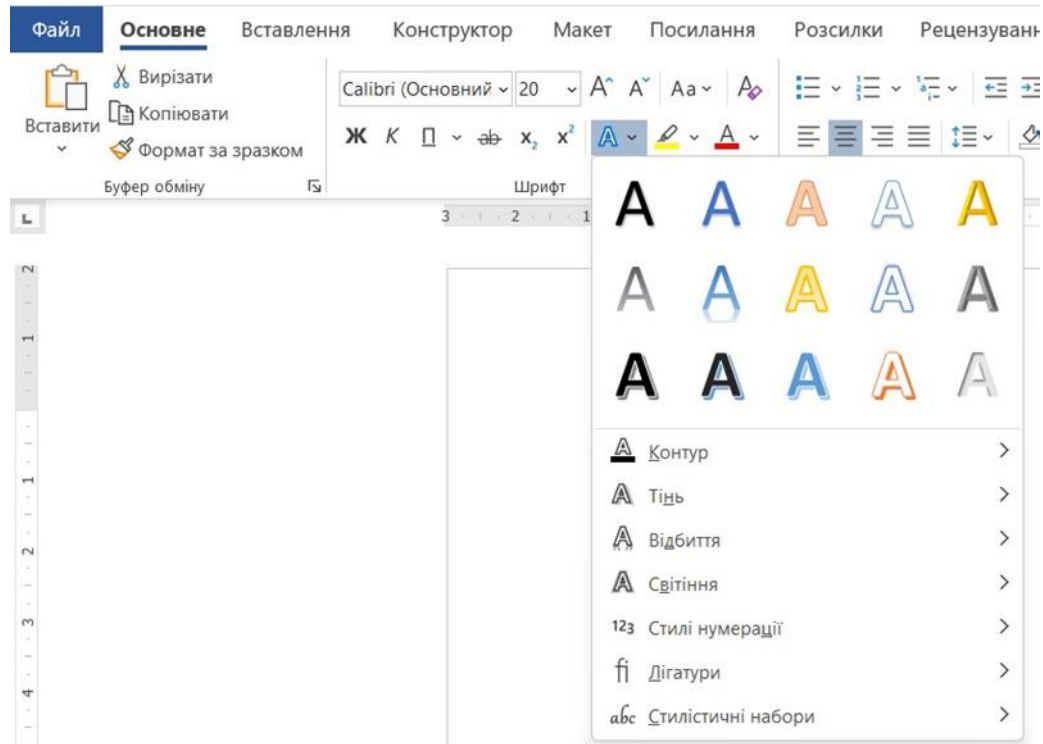

Рисунок 5.1 - Стилі WordArt

Один зі способів змінити стиль документа – додати новий шрифт тексту. Щоб додати шрифт до **Word**, завантажте та інсталюйте його у Windows. Шрифти доступні у вигляді файлів. В Інтернеті є багато сайтів, де можна завантажити безкоштовні шрифти, як **DaFont**. Можна використовувати як шрифти **TrueType (TTF-файл)**, так і **OpenType (OTF-файл)**.

Для того, щоб додати шрифт завантажте файли шрифтів. Часто ці файли стиснуті в ZIP-папках. В одній ZIP-папці ви можете знайти кілька варіантів одного й того ж шрифту, наприклад тонку й жирну версію. Якщо файли шрифтів стиснуті, розпакуйте їх. Для цього оберіть ZIP-папку правою кнопкою миші, а потім виберіть Видобути. Тепер ви бачитимете файли шрифтів **TrueType** та **OpenType**.

2 Оберіть потрібний шрифт правою кнопкою миші й виберіть Інсталювати. Якщо з'явиться запит із проханням дозволити програмі внести зміни на вашому комп'ютері, натисніть кнопку. Так (за умови, що ви довіряєте джерелу шрифту).

Нові шрифти з'являться в списку шрифтів у **Word**. Коли ви наступного разу запусите **Word**, у списку "Шрифти" відобразатимуться додані шрифти.

Напис: «Подяка», «Диплом», «Сертифікат» тощо можна створити не лише за допомогою шрифтів Word, а й за допомогою застосунків, які генерують

написи красивих шрифтів з різними стилями та ефектами. На рис. 5.2 зображено приклад створення напису.

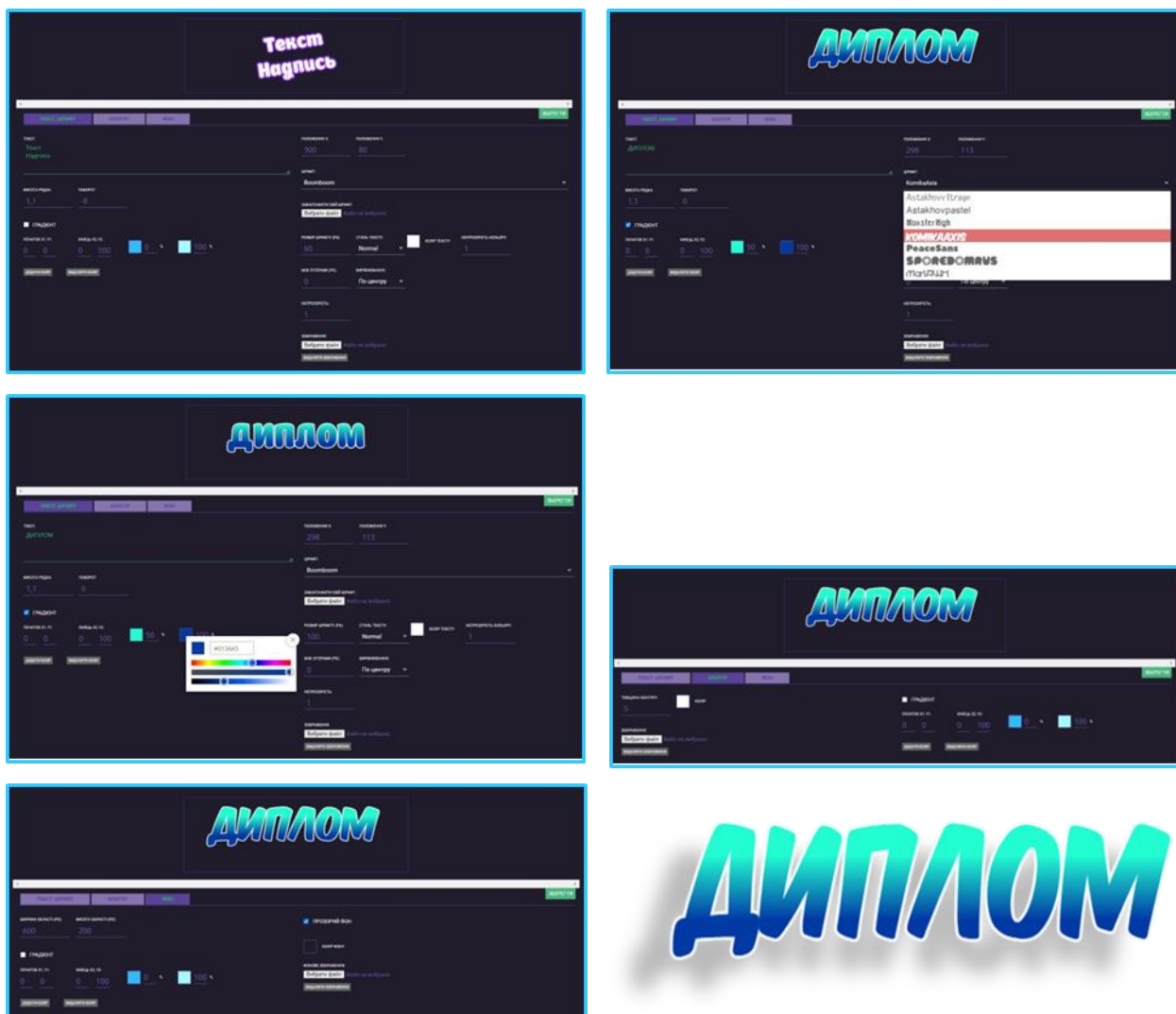

Рисунок 5.2 - Приклад створення напису «Диплом»

1.3.6 ДОДАВАННЯ ВОДЯНОГО ЗНАКУ (НАЛАШТУВАННЯ ПІДЛОЖКИ)

Для того, щоб картинки при додаванні тексту не міняли свого положення, зберігаємо документ та переводимо його у формат ***jpeg**, за допомогою інтернет - ресурсів або додатків.

Далі створюємо новий документ **Word**. За допомогою «Розмітка сторінки» > «Водяний знак». Вибираємо «Настроюваний водяний знак». (рис. 6.1).

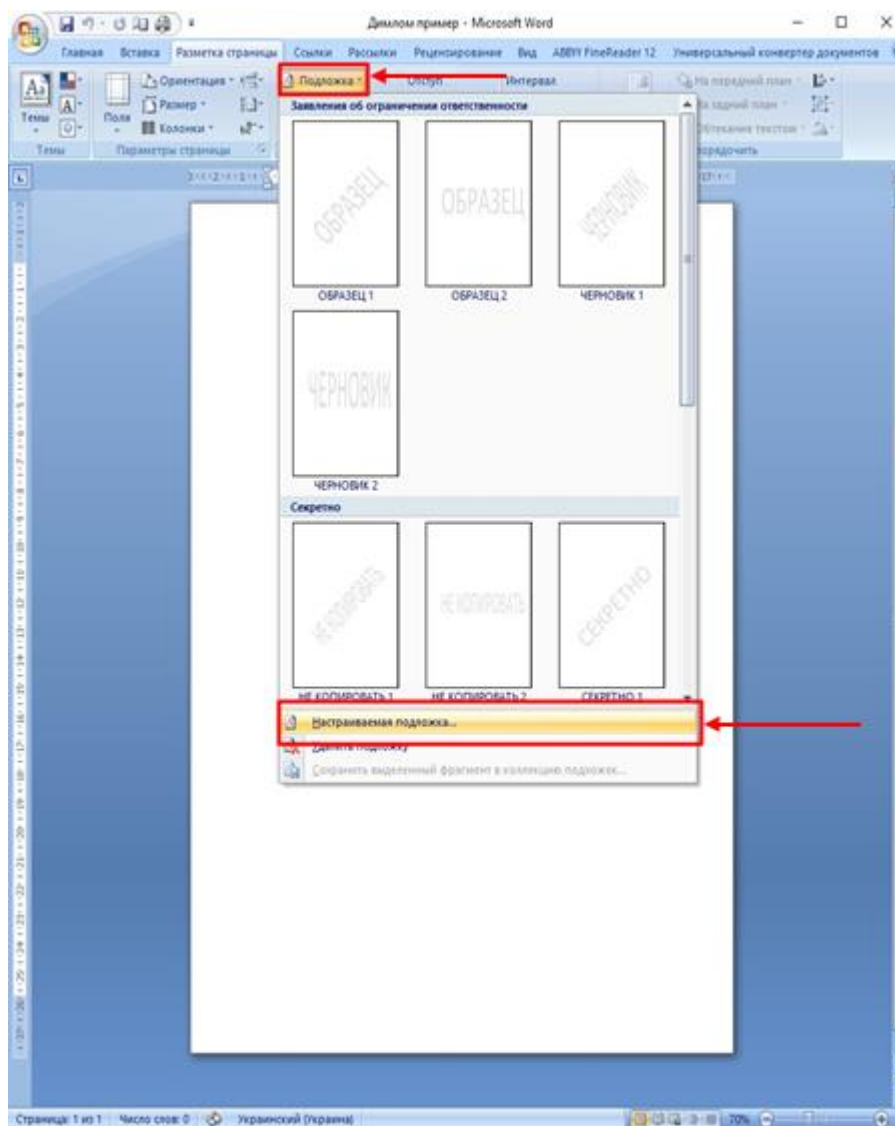

Рисунок 6.1 – Налаштування підложки

Обираємо пункт **«Рисунок»** та завантажуюмо попередню збережену картинку фону, за допомогою клавіші **«Вибрати»** (рис. 6.2, рис. 6.3).

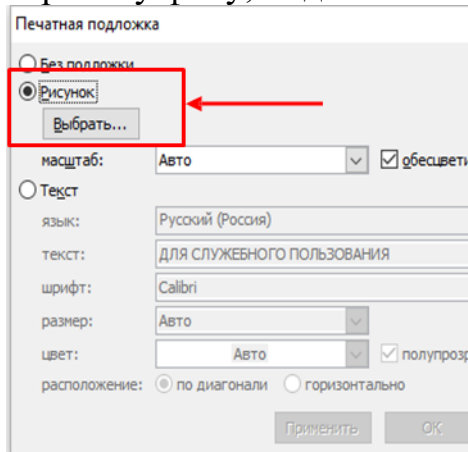

Рисунок 6.2 – Завантаження фону водяного знаку

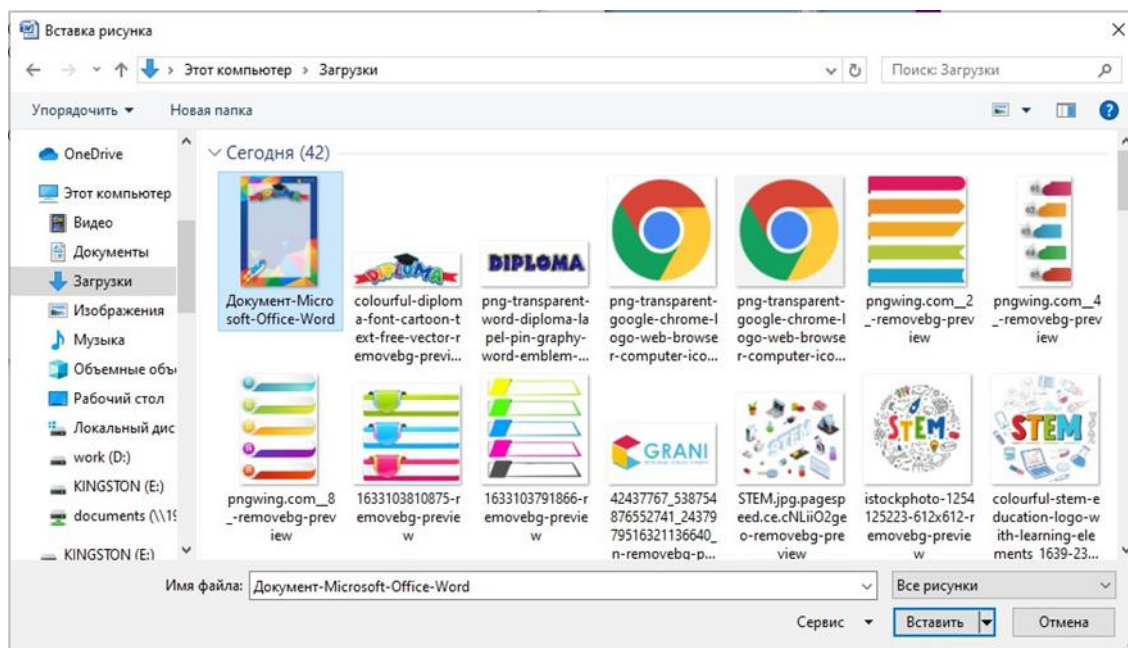
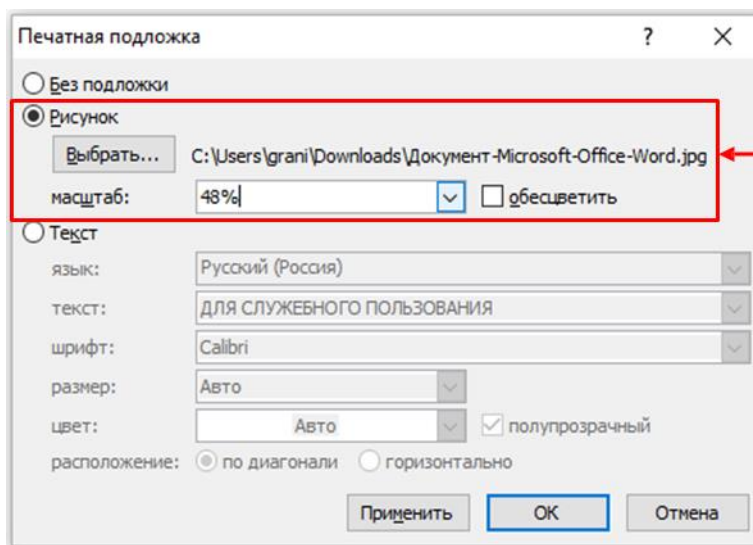
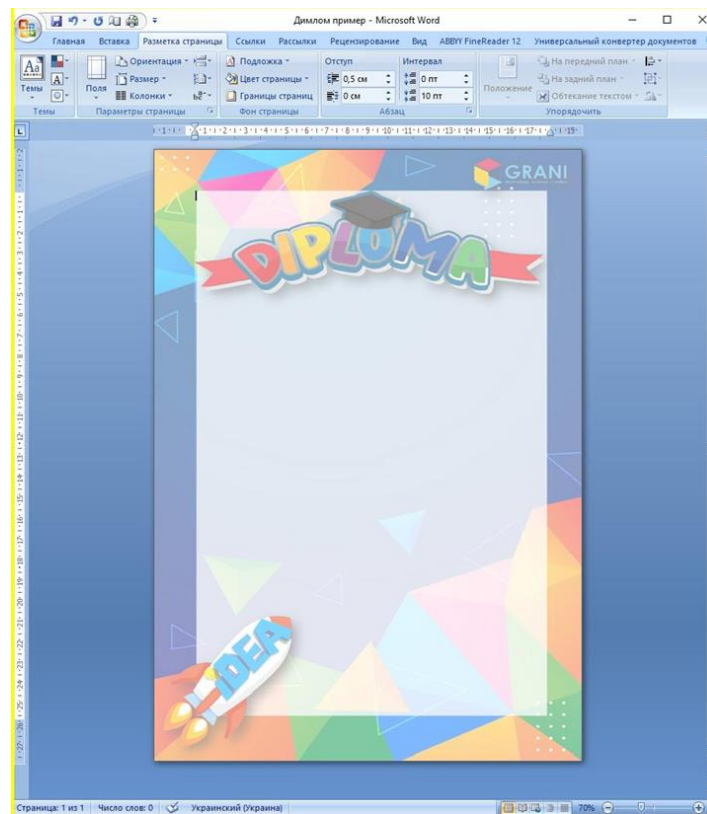

Рисунок 6.3 – Завантаження фону водяного знаку

Після завантаження
необхідного фону
виставляємо масштаб
48% та прибираємо
галочку біля
«знебарвлення» →

В меню «Вид» вмикаємо «Лінійку» та прибираємо білі поля ↓

1.3.7 ЗАПОВНЕННЯ ДИПЛОМА ТЕКСТОМ

Особливу увагу варто приділити розташуванню тексту диплома та його змісту.

Порядок заповнення нагородного документа:

1. Якщо захід планується в офіційному форматі, то і стиль написання тексту має бути офіційно-діловий. Шрифт повинен бути досить великим і контрастним щодо фону бланка.

2. Як правило, зверху документа зображується державна символіка або фірмовий логотип.

3. Після назви документа (надпису «Диплом», «Грамота», «сертифікат» тощо) слідує повна назва організації, від імені якої проводиться нагородження, без використання аббревіатур і скорочень.

4. Далі йде інформація про нагороджуваного: прізвище, ім'я, в називному відмінку. Наступним є текст нагородження: причина і подія, до якого його присвячено. Якщо це змагання, обов'язково вказується зайняте місце. (дані беремо з таблиці 1.1)

5. Після основної інформації з лівої сторони документа вказуємо посаду особи, яка буде підписувати документ та нижче відомості про наказ, з правої сторони документа ім'я та прізвище.

6. В нижній частині документа вказуємо місто та рік проведення.

Приклад заповненого авторського нагородного документа, з використанням описаних вище методів, представлено на рис. 7.1.

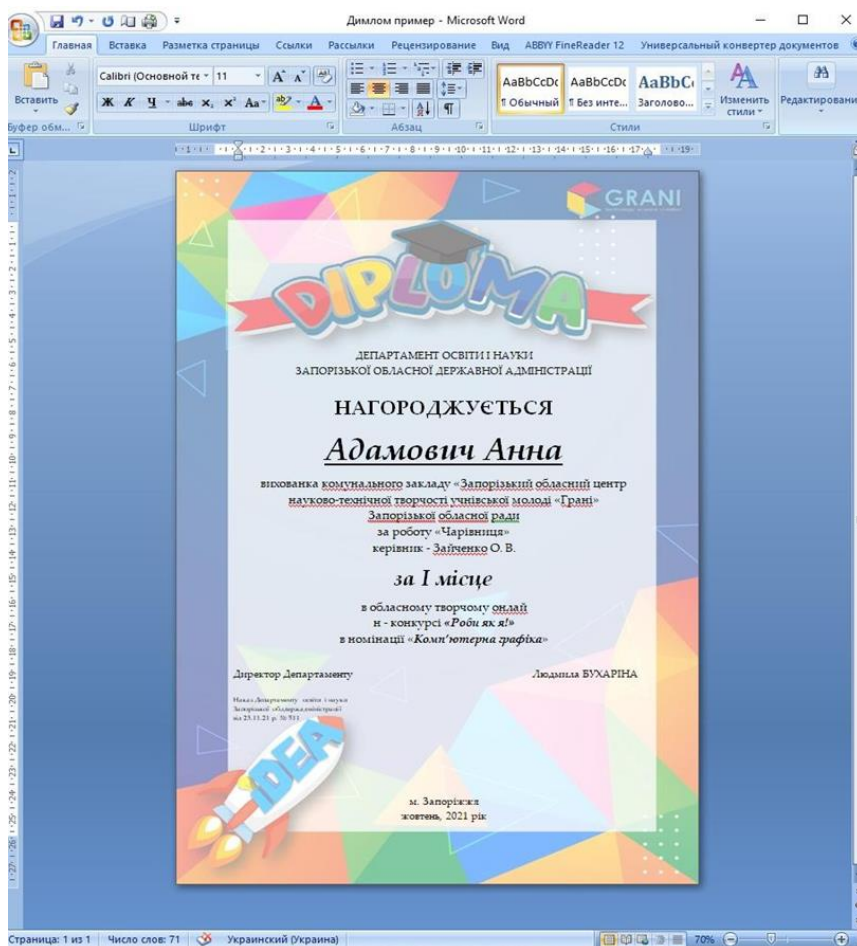

Рисунок 7.1 – Приклад заповненого авторського нагородного документа

ВИСНОВОК

Протягом навчального року проводяться різноманітні конкурсні програми, вікторини, олімпіади тощо. Після кожного заходу необхідно оригінально нагородити та заохотити вихованців за перемогу та участь. Для цього шукаємо готові нагородні документи, але вони нудні, формальні, стандартні.

Авторські нагородні документи використовують у разі урочистих заходів як заохочення або пам'ятний презент. Вони допомагають зберегти в пам'яті значущу подію учасників.

Всі діти люблять отримувати яскраві дипломи, що відзначають їх досягнення – участь у конкурсі, фестивалі, вікторині, олімпіаді. Безперечно, такий власний документ порадує кожну дитину! Красиво зроблений диплом (грамота, сертифікат тощо), це те, що завжди подарує кожній дитині приємні почуття. Тому важливо приділити особливу увагу до створення авторських нагородних документів. Така винагорода – дуже сильна мотивація для вихованців.

Унікальним зробити авторський нагородний документ зможете тільки ви!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вставити об'єкт WordArt <http://surl.li/ansva>
2. Додавання шрифту <http://surl.li/fjgwu>
3. Довідка “Вставлення водяного знака із малюнком”
<http://surl.li/fdlwx>.
4. Довідка “Вставлення зображень” <http://surl.li/ancom>.
5. Навчальний курс з Word для Windows <http://surl.li/vysr>.
6. Перевірка граматики <https://languagetool.org/uk>.
7. Стаття «Як заповнювати грамоти, сертифікати, дипломи:правила і приклади» <https://vizitka.com/uk/teksty-gramot>
8. Створення таблиці в Word <http://surl.li/ewcxd>.
9. Шрифти Word <https://www.dafont.com/>.

1.4 РОЗРОБКА WEB-САЙТУ. РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВИХОВАНЦІВ НА ЗАНЯТТЯХ ГУРТКІВ

*Кривенко В.В., керівник гуртків
Відділу STEM освіти*

АКТУАЛЬНІСТЬ

Виховання всебічно розвиненої дитини є одним з пріоритетних завдань гуртків. Задача керівника – помітити і розкрити творчі здібності дитини. Це обумовлює актуальність досвіду.

МЕТА

Створення умов для розкриття індивідуального світу дитини, що переступила поріг гуртка. А також забезпечення самостійності учасників в обраній сфері знань, здатності йти вперед у пошуках нового.

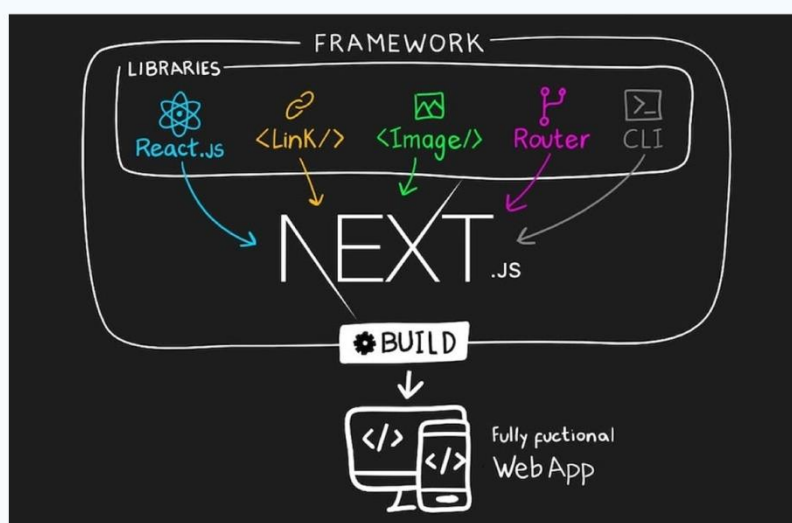
СУЧАСНИЙ ПІДХІД

Розвиток суспільства й науки прискорює опанування фактичним матеріалом, який швидко перестає бути актуальним. Таким чином, як інструмент донесення інформації та підтримку формату даної теми через ІТ – технологію.

ВЕБСАЙТ

- доступний формат подачі матеріалів;
- опрацювання певних завдань;
- перевірка завдань;
- накопичення матеріалів з редагуванням тощо.

Технології розробки вебсайту

NextJS

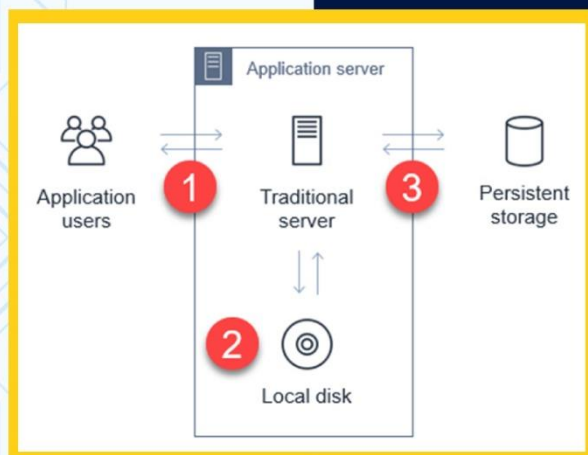
Це фреймворк для серверного рендерингу вебзастосунків на React (JavaScript бібліотека, яка часто використовується для створення UX інтерфейсу). За допомогою цього фреймворку вдасться створити продуктивні та оптимізовані під пошукові системи сайти. При цьому дизайн сайту створюватиметься за допомогою React.

Recharts

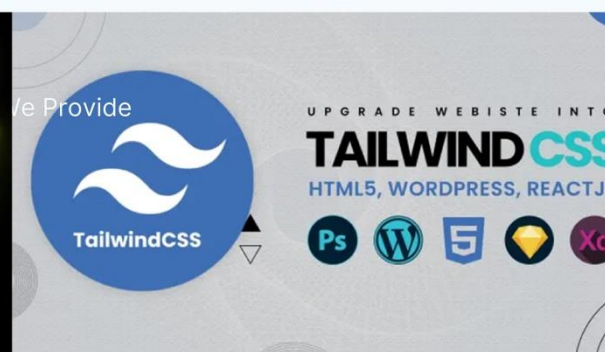
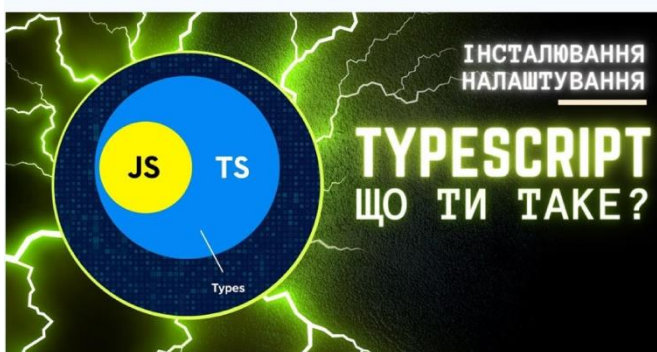
Це бібліотека на основі D3.js, допомагає будувати графіки з використанням HTML, SVG и CSS

Amazon S3

Amazon Simple Storage Service (Amazon S3) - це об'єктне сховище, оснащене простим веб-інтерфейсом. Сервіс дозволяє зберігати будь-який обсяг даних та видавати дані через Інтернет, де б ви не знаходилися.

Amazon S3 забезпечує надійність на рівні 999999999% і можливість масштабування більш ніж на трильйони об'єктів по всьому світу.

Typescript та Tailwind

НАПОВНЕННЯ ВЕБСАЙТУ

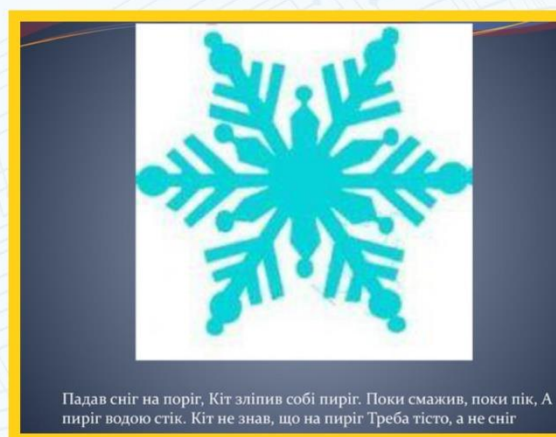
- 📍 ЦІКАВІ МУЛЬТИКИ
- 📍 ЦІКАВІ ФАКТИ НА ТЕМУ ЗАНЯТТЯ
- 📍 ІНТЕРАКТИВНІ ВПРАВИ (ТЕСТИ, РЕБУСИ ТОЩО)
- 📍 ОНЛАЙН ПОСИЛАННЯ НА КОРИСНІ РЕСУРСИ
- 📍 МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
- 📍 КОНСПЕКТИ ЗАНЯТЬ
- 📍 ВІДЕО (РУХАНКИ, ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКИ ТОЩО)

ЦІКАВІ ЗАВДАННЯ ПРИКЛАДИ

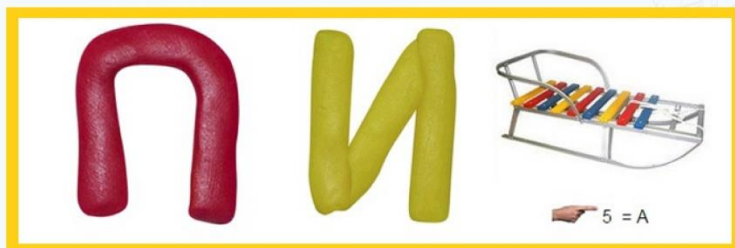
1.Гурток «Програмування мовою Python».

Завдання до теми: Лінії та фігури.
За приклад обрано сніжинку. Отже, можна почитати цікаві оповідання та розібрати які предмети зі школи задіяні на вивчення та дослідженням сніжинок. ІТ технології не виключення.

Заняття 24. Практична робота.
Малювання лінії - "Сніжинка"

ЦІКАВІ ЗАВДАННЯ ПРИКЛАДИ

2. Будь-який гурток або для виховної години - на Великден

- Щоб прочитати зашифровані слова на дошці, вам необхідно закреслити в них однакові літери:

ЧОАРОІОВОНОІОІО СОВОІОТ
ПОІОСОАНОКОІО.

(Чарівний світ писанки)

- Розгадайте ребус

ПІДБІРКА ЦІКАВИХ МУЛЬТИКІВ ВІДПОВІДНО ДО ТЕМИ ЗАНЯТТЯ

МУЗЕЙ СНІЖИНОК

ПРИГОДИ
КОТИГОРОШКА
ТА ЙОГО ДРУЗІВ

МИКИТА КОЖУМ'Я

ПІДБІРКА ЗИМОВИХ ФІЗКУЛЬТ ХВИЛИНОК

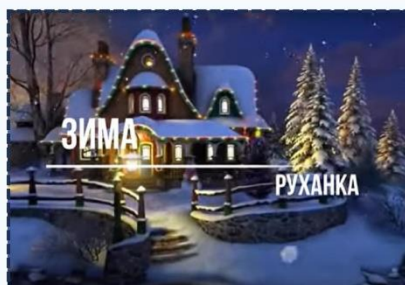
РУХАНКА-ТАНОК "СНІЖИНКА"

РУХАНКА-ТАНОК
"СНІЖИНКА"

РУХАНКА ПІД ПІСНЮ
DZIDZIO.
ЗИМОВА КАЗКА.
ВІД FRESH MOTION

ЗИМОВА КАЗКА

DZIDZIO
(РУХАНКА)

РУХАНКА

РУХАНКА-ТАНОК 3

РОБОТА НАД WEBСАЙТОМ ТРИВАЄ

*«ЯКЩО ТИ ДАСИ ЛЮДИНІ РИБУ, ТО
ВОНА БУДЕ СИТОЮ ТІЛЬКИ ОДИН ДЕНЬ.
ЯКЩО ТИ НАВЧИШ ЇЇ ЛОВИТИ РИБУ, ВОНА
ЗМОЖЕ ПРОГОДУВАТИ СЕБЕ ВСЕ ЖИТТЯ».*

КИТАЙСЬКА ПРИКАЗКА

<https://cutt.ly/Qw7XrNy>

2.2 Виготовлення автомобіля з причепом за допомогою конструктора LEGO». Методичні рекомендації до проведення майстер-класу

*Пахота Н.О., керівник гуртка
відділу початкового технічного
моделювання*

Ми любимо подорожувати і хочемо робити це з комфортом. На якому транспорті поїздка найзручніша? Напевно, тут єдиної відповіді немає – все дуже індивідуально. Але, коли в дорозі ви самі собі господар – це щонайменше надійно, ви розраховуєте тільки на свої сили і дотримуетесь своїх бажань.

Почнемо з переваг автомобільної поїздки

Повна свобода у виборі маршруту

По-перше, ви можете самостійно спланувати свою подорож і надалі робити при бажанні відхилення від маршруту. По-друге, повністю у вашому розпорядженні вибір дороги; міст, через які будете проїжджати; кількість зупинок і пунктів ночівлі, якщо буде потрібно.

Немає проблем з перевезенням тварин

Якщо ваші улюблені вихованці легко переносять дорогу, ніхто не може заборонити взяти їх з собою. Тим більше подорожувати з ними не менш цікаво і весело, ніж жити. Головне – правильно обладнати свій автомобіль, щоб всі були в безпеці.

У подорожі на машині можна брати будь-який багаж

Все залежить тільки від розмірів вашої машини. Можна також взяти з собою якісь продукти, які можуть бути заборонені, наприклад, в літаку або поїзді. Або ж великі предмети, припустимо, велосипед або скейт, будь-яку техніку. Загалом, у поїздки на власному автомобілі немає ніяких заборон на завантаження.

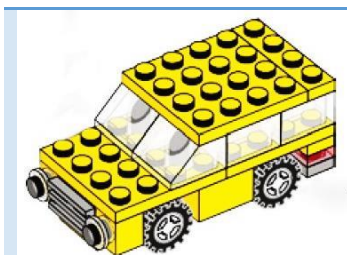
Відкриваються чудові види

Під час подорожі на машині (особливо якщо не за кермом) ви можете спостерігати такі дивовижні місця, в яких ніколи не могли б опинитися спеціально. Коли ви їдете на поїзді, то в основному бачите природу (переважно лісу, поля, можливо, гір). А через вікно машини можна помилуватися і містами, і маленькими селищами і, звичайно, природою. Більш того, у вас є можливість у будь-який час вийти з машини та зберегти потрібний момент або прогулятися неймовірними місцями.

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА

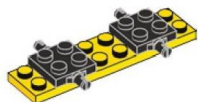
Збираємо автомобіль

Кріпимо сірі деталі на жовту

2

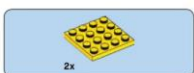
Дві червоні пластини 1x2 кріпимо на пластину 1x4 із зчіпним пристроєм, а дві фіолетові круглі пластини 2x2 з отвором під вісь встановлюємо на сірі пластини 2x2 з кріпленням для коліс

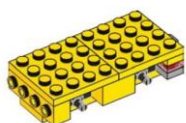
4

Накриваємо все двома жовтими пластинами 4x4

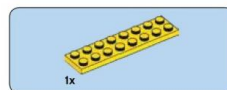
6

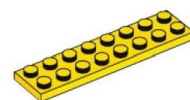
Встановлюємо скло:
на дві жовті пластини кріпимо п'ять

Збираємо кузов:

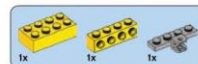
Беремо одну жовту пластину 8x2 та дві сірі пластини 2x2 і кріплення для коліс

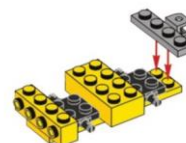
1

Далі кріпимо на жовту пластину 8x2 жовту деталь 1x4 з чотирма шипами на одній стороні і спеціальну деталь 1x4 з чотирма шляпками на одній із сторін та пластину 1x4 із зчіпним пристроєм

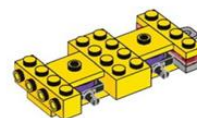
3

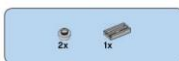
Зверху червоних пластин ставимо жовту пластину 1x4, а на фіолетові круглі пластини - дві жовті пластини 2x2 з жолобком і капелюшечкою в центрі (перемичка)

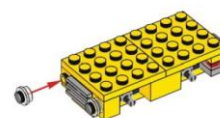
5

На шипи жовтої деталі 1x4 встановлюємо плитку - решітку 1x2 а до неї - дві «фари» з обох сторін

7

Зверху скла встановлюємо «дах» із двох жовтих пластини 1x4 та 4x4

прозорих деталей 1x2 та два схилу 45° 2x2

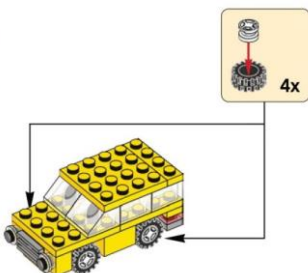
8

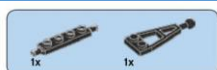
Бортуємо колеса:
Одягаємо чотири шини на диски та
встановлюємо їх на авто

10

Кріпимо до неї сіру пластину 1x4 з
кріпленням для коліс та сіру пластину
1x2 з кулькою на каркасі

12

Дві жовті пластини 2x2 з жолобком і
капельюшком в центрі (перемичка)
кріпимо зверху помаранчевої пластини
2x4

14

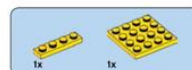

Приєднуємо причіп до автомобіля

16

Будуємо стіни:

9

Монтуємо причіп:
Беремо помаранчеву пластину 2x4

11

Зверху встановлюємо ще одну помаранчеву
пластину 2x4

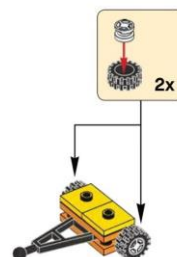
13

Бортуємо колеса:
Одягаємо дві шини на диски та установлюємо
їх на причіп

15

Збираємо будиночок
Беремо пластину 6x8 – підлога будиночку

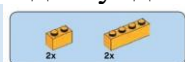

17

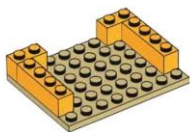

ще дві 1x2 та одну 1x4

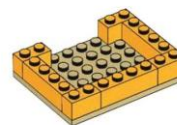
Кріпимо помаранчеві цеглинки на підлогу: дві 1x2 та дві 1x4

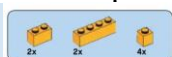
18

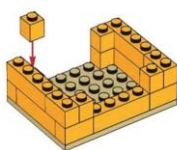
19

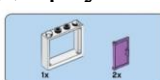
Другий ряд цеглинок:
дві 1x2
дві 1x4
та чотири 1x1 кріпимо на перший ряд

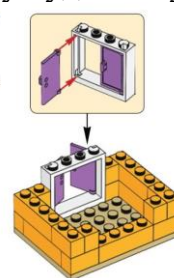
20

Монтаж дверей:
Збираємо двері з: дверної рами 4x3 та двох фіолетових скляних дверцят та встановлюємо двері у стіну будиночку

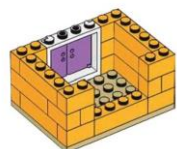
21

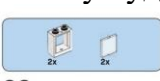
Третій ряд будуємо з чотирьох цеглинок 1x2 та двох 1x4

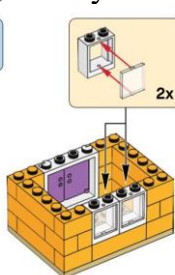
22

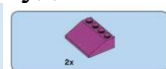
Монтаж вікна:
Збираємо вікно з: двох віконних рам 2x2 та двох прозорих шибок та встановлюємо вікно в стіну будиночку

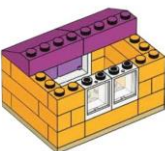
23

Накриваємо будиночок дахом:
Два бузкових похилих кубика 33° 3x4 кріпимо на стіни з одного боку будиночка

24

та ще два бузкових похилих кубика 33° 3x4 кріпимо на стіни з іншого боку будиночка

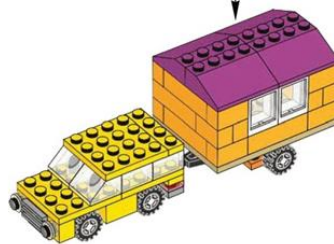

25

Встановлюємо будиночок на причіп

26

Цікавих подорожей!

2.3 ЗАЛУЧЕННЯ ВИХОВАНЦІВ ДО СТВОРЕННЯ ФОТОРОБІТ *(Методичні рекомендації до проведення майстер-класу)*

*Бугаєв О.О.,
керівник гуртка відділу STEM-освіти*

Мета: познайомити учасників майстер-класу з метою та завданнями роботи гуртка цифрової фотографії, розкрити поняття «мобільна фотографія». Ознайомлення з можливостями смартфона для створення фото та відеоконтенту.

План роботи

I. Вступна частина:

1. Мета та завдання роботи гуртка «Цифрова фотографія».
2. Поняття «мобільна фотографія».

II. Основна частина:

1. Знайомство з параметрами смартфона.
2. Розбір додатків для фото- та відеоконтенту.
3. Зйомка та обробка у додатку.

III. Підбивання підсумків майстер-класу.

2.3.1 Вступна частина

— Доброго дня, шановні гуртківці! Я радий вас вітати у студії цифрової фотографії на базі КЗ «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» ЗОР. Наша студія створена у 2017 році. Заняття в студії дають можливість дітям опанувати унікальне багатогранне фотомистецтво, отримати знання про студійне світло, ознайомитись з композицією, з творчими надбаннями світової та української фото історії. Колектив гуртка складається з 2-х навчальних груп, в яких

займаються 30 вихованців віком від 13 до 21 років. Вся робота студії побудована на поєднанні індивідуальної та колективної роботи: вихованці самостійно виконують елементи композицій, а потім разом розбираємо помилки, які були допущені в роботі. Крім того, в навчанні ми використовуємо творчі завдання, які дитина виконує самостійно. У першому півріччі навчання проводяться заняття, котрі дозволяють ознайомитися з технічною та теоретичною складовою фотографії. У другому - присутня подача ґрунтовних теоретичних знань із студійного світла у вигляді лекцій, які об'єднанні з великою частиною практичних завдань в різних сферах фотографії: від портретної до рекламної. Освітній процес у дитячому колективі передбачає ознайомлення вихованців з роботами майстрів цього мистецтва. Кожний навчальний рік завершується виставкою творчих робіт вихованців дитячого колективу, захистом персональних творчих проєктів.

– Сьогодні на майстер-класі ми з вами ознайомимось з розширеними налаштуваннями камери смартфона та додатками для редагування та створення контенту для соцмереж.

Для роботи нам знадобляться такі інструменти:

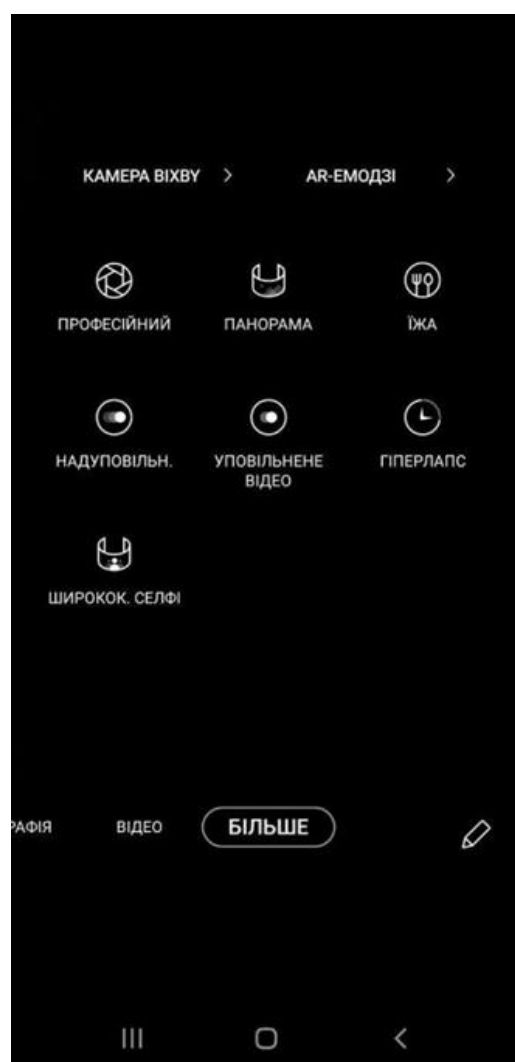
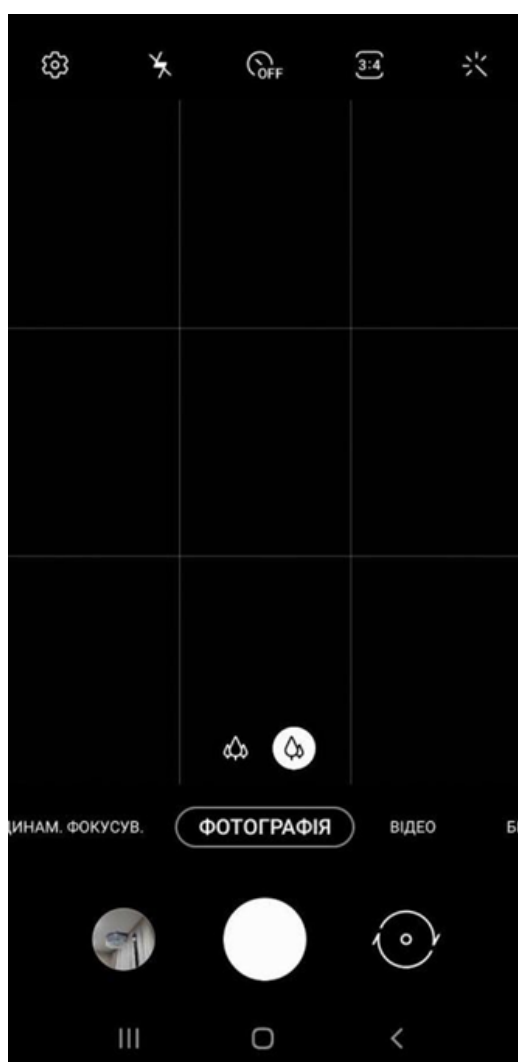
- смартфон;
- павербанк;
- постійне відеосвітло;
- тринога;
- фотофон.

Мобільна фотографія – це поняття, яке тісно увійшло в наше життя з початку стрімкого розвитку соцмережі “INSTAGRAM”, тому що, зробивши фото, можна відразу поділитися ним з друзями, але нині з розвитком технологій це поняття перейшло у трошки інший формат. Мобільна фотографія вийшла на зовсім інший рівень, оскільки камери у сучасних смартфонах дозволяють робити якісні фотографії та відео.

2.3.2 Основна частина

В залежності від виробника смартфона будуть різнитися доступні параметри камери, тому налаштування можуть бути не досконалими. Для створення мобільної фотографії достатньо просто мати камеру у телефоні, але щоб зробити достойну роботу, все одно необхідно мати базові уявлення про налаштування камери.

Ми будемо розбирати налаштування камери на базі телефону Samsung A750. На рисунку 1 зображена демонстрація режимів камери.

В нашому випадку ми будемо використовувати режим «Професійний», який дозволить виконувати налаштування камери, такі як:

- WB баланс білого;
- ISO;
- Корекція експозиції;

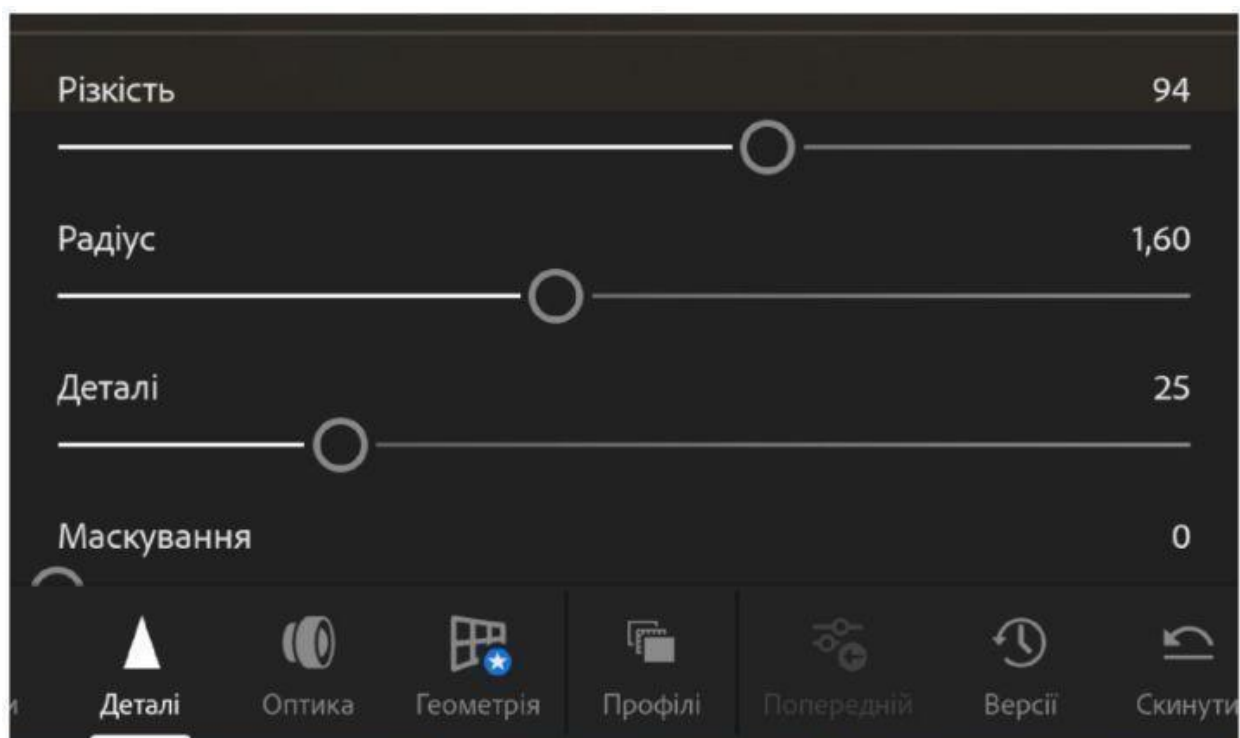
- Замір експонометра

Завдяки цим налаштуванням можна впливати на фотографію, котру ми хочемо зробити, бо авторежим камери не завжди дає чітке, правильне за балансом білого, зображення.

Таким чином, завдяки використанню налаштувань камери смартфона та зовнішньому світлу, ми можемо отримувати придатні для використання фотографії та відео.

За допомогою різних додатків на смартфонах ми можемо робити обробку фотографій та відео. Є безліч таких додатків, вони всі дуже різняться між собою, але є один основний - це Lightroom mobile. Такий самий за стосунок, як і на ПК. Корекція кольору, правка геометричних викривлень - все це доступне у додатку.

Це дозволить зробити фотографію більш детальною та підправити кольори, як зазвичай ми це робимо з фотокартками з камери. Для прикладу обробимо фотографію, яка зроблена в автоматичному режимі. Результати на рисунку 5.

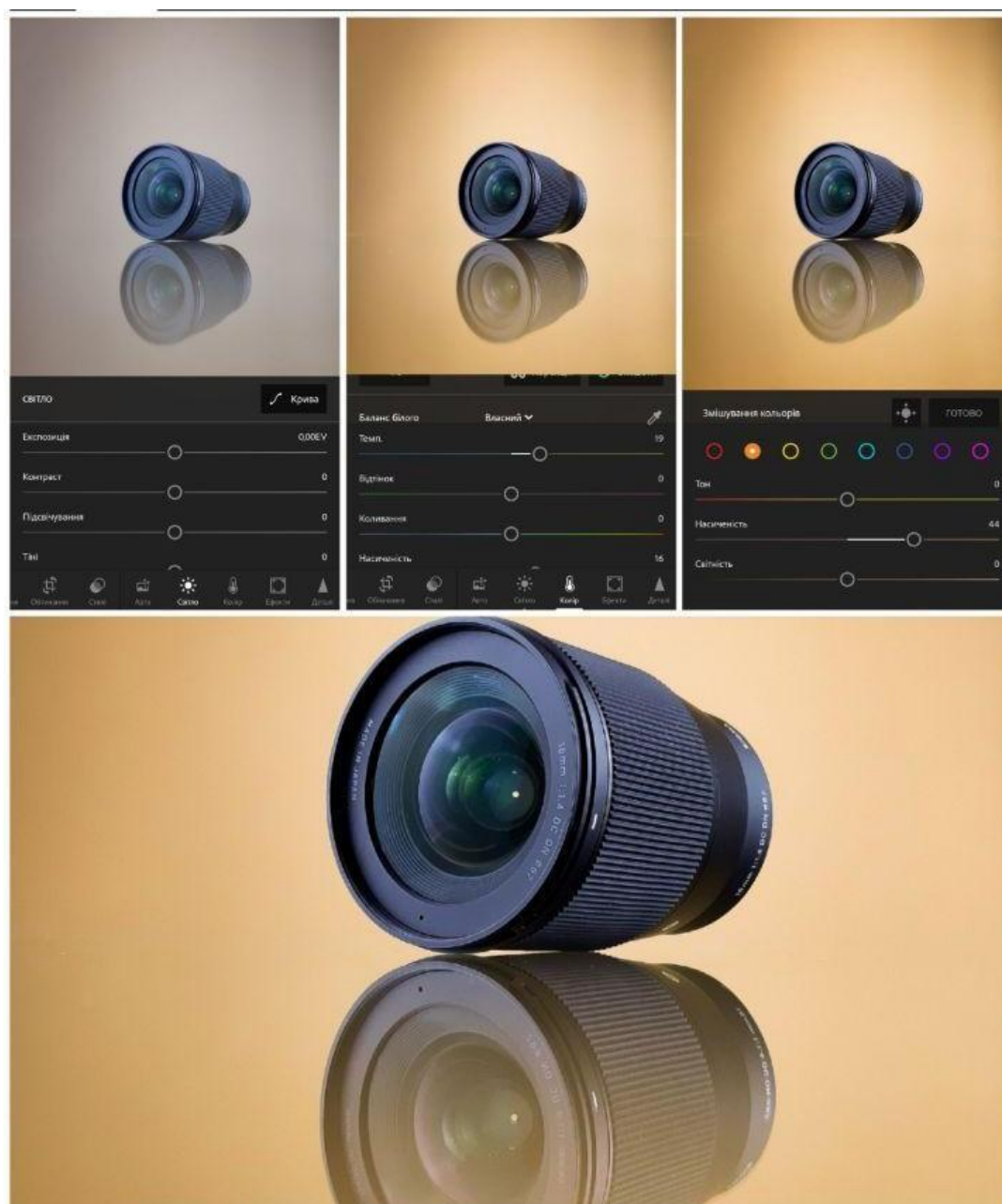

Рисунок 5 – Результати обробки у додатку Lightroom mobile

2.3.3 Підведення підсумків майстер-класу

– На сьогоднішньому майстер-класі ми познайомились з розширеними можливостями нашого смартфона та побачили, що ми можемо так само обробляти фотографії на смартфоні, створюючи відносно непоганий контент для соціальних мереж. Для цього треба докласти трошки зусиль, але, оскільки ви навчаєтесь, то все вийде. Чекаю від вас звітні роботи.

2.4 СУВЕНІР ГЕРОЯМ. СТИМПАНК «Розквітнуть квіти на снарядах»

(Повна версія матеріалу за покликанням

https://drive.google.com/file/d/1CxTSV4phtlYUy5yu2lezc_hh3fBMQ-r/view?usp=sharing)

Зайченко О.В., керівник гуртка-методист відділу художньо-технічного

МЕТА: ознайомити з сучасним напрямком хейд-мейду та розкрити сутність поняття техніки «Стімпанк» - взаємозв'язок сучасних технологій та мистецтва; сформувати уявлення про прийоми створення композиції – цілісність, наявність композиційного центру, контраст величин; навчити оздоблювати готову форму (гільзу) технікою стімпанк з підручних матеріалів.

ЗАВДАННЯ:

- ознайомити учасників майстер-класу з сучасною технікою хенд-мейду “Стімпанк”;
- навчити виготовляти оздоблювати вироби в техніці “Стімпанк” з підручних матеріалів;
- дотримуватись правил композиції;
- виготовити сувенір “Розквітнуть квіти на снарядах” захисникам і волонтерам України.

3 ДОСВІД РОБОТИ

3.1 Творча діяльність в середовищі програмування Scratch як інтерактивний метод формування сучасного освітнього простору

*Бойчук Є. Е.,
керівник гуртка «Творча діяльність
в середовищі програмування Scratch*

БАЗОВА МОДЕЛЬ ДОСВІДУ

Актуальність і перспективність досвіду

Одним із напрямів модернізації системи освіти у позашкільлі є впровадження комп'ютерних технологій у навчальний процес. Scratch – це нове безкоштовне середовище програмування, що дозволяє вихованцям створювати власні історії, мультфільми, ігри, презентації та інші твори. Scratch спеціально розроблявся як сучасне освітнє середовище для навчання програмуванню. Вивчити мови програмування – завдання не з легких для дорослого, що вже казати про дітей, котрим команди та алгоритми – щось дуже незрозуміле. Програми створюються з різнокольорових блоків саме так, як збираються з різнокольорових цеглинок конструктори LEGO. Дитина опанує основи програмування на Scratch, дізнається що таке алгоритми, змінний, цикли, спрайти та багато іншого.

Як результат, дитина набуває вмінь:

- створювати програми для смартфонів;
- програмувати браузерні ігри;
- розв'язувати програмно-математичні завдання;
- завдяки достовірності та сконцентрованості викладу матеріалу дістати значний обсяг навчальної інформації за порівняно короткий час.

Використання ІКТ в освітньому процесі сучасного закладу позашкільної освіти сприяє: індивідуалізації освітнього процесу; підвищити ступінь наочності під час занять у гуртку; розширити пошук необхідних ресурсів для занять (Інтернет тощо); надання можливості моделювання природних процесів і явищ; організації групової роботи; забезпеченню зворотного зв'язку в процесі навчання; підвищити ефективність корекції; засвоєнню вихованцями навчального матеріалу та оволодіння творчими вміннями та навичками.

Робота вихованців в середовищі програмування Scratch формує вміння логічно та абстрактно мислити, розвиває уяву та навички комунікації. Отже, сьогодні це - перший крок до програмування, а в майбутньому – ефективна соціалізація, високооплачувана професія, гідна оплата праці.

Теоретичні основи досвіду

Науково-теоретична базу досвіду становлять ідеї:

- Пометун О., Пустовіт Г., Нісімчук А., Пехоти О. щодо розуміння сучасних інтерактивних педагогічних технологій [15, 19, 20];
- Дем'янюк Т. Д. та Первушевської І.О. - щодо нових технологій в позашкільній освіті і вихованні [4];
- Єрмакова І.Г., Лопушанської Г., Коберника О. М. щодо використання методу проєктів у контексті сучасної освіти [6, 10, 11];
- Н. Зверєвої, С. Іконнікової, А. Белової щодо підготовки дітей до нових викликів сучасності, надання їм ґрунтовної цифрової освіти та гнучких навичок [8];
- рекомендації практиків: Мажед Маржі, Адіт'я Бхаргава, Григоровича О., Мінна Лейслі, Осіної Н., що допомагають в опануванні Scratch [1, 2, 3, 12, 13, 14].
- засновників школи CoderSchool, які надають корисні покрокові рекомендації з базового програмування та освоєння Scratch [7];
- Джона Вудкока щодо використання веселої графіки та простих інструкцій зі створення власних комп'ютерних проєктів [5].

Розробники Scratch вважають, що найважливішим у потужних та недорогих сучасних персональних комп'ютерах є те, що вони створюють нове освітнє середовище, у якому діти можуть обговорювати ідеї та користуватися ними зовсім не так, як вони це робили за допомогою підручників. Мета середовища — допомогти молоді навчитися логічно мислити та підвищувати рівень мисленнєвих операцій.

Новизна досвіду полягає в упровадженні в освітній процес закладу позашкільної освіти інтерактивних прийомів роботи з програмним середовищем Scratch. Використання сучасних технологій на заняттях гуртків науково-технічного напрямку стимулює активізацію технічних здібностей дітей, сприяє формуванню їх особистості, становленню готовності вихованців до повноцінної творчої діяльності.

Досвід за інноваційним потенціалом є комбінаторним. Інноваційність запропонованої моделі полягає у впровадженні інтерактивних проєктів в освітній процес, що є найбільш прийнятним методом для формування універсальних навчальних дій. Включення гуртківців в проєктну ігрову діяльність творчого характеру дозволяє сформувати пізнавальний інтерес і дослідницькі навички та вимагає використання певних засобів (інструментів). В якості такого інструменту використано середовище програмування Scratch.

Провідною ідеєю досвіду полягає в тому, що організація освітньої діяльності із застосуванням середовища програмування Scratch створює умови для формування сучасного освітнього простору закладу позашкільної освіти.

ІНФОРМАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ ДОСВІДУ

Мета досвіду полягає у розробці практичних рекомендацій для організації творчої діяльності в середовищі програмування Scratch, що включає використання сучасних комп'ютерних технологій у взаємодії з інтерактивними методами навчання.

Основні завдання:

1. Охарактеризувати перелік знань, які мають стати підґрунтям для формування майбутніх навичок роботи в середовищі Scratch.
2. Довести доцільність використання інтерактивних прийомів та ефективних методів активізації творчої діяльності гуртківців щодо розвитку образного, технічного мислення та опанування роботи з цифровими ресурсами задля підвищення ефективності формування інтегрованого освітнього простору.
3. Представити результати роботи, що демонструють розвиток здібностей дітей щодо програмування та навички науково- дослідного характеру.
4. Розробити рекомендації щодо створення інтерактивного освітнього простору за допомогою організації творчої діяльності вихованців у середовищі програмування Scratch.

Тривалість роботи над темою досвіду

Упровадження та реалізація досвіду відбувалося з 2019 по 2023 рік. Його узагальнення – 2023 рік.

Повна версія матеріалу за покликанням

<https://docs.google.com/document/d/1OWesQGfsJ4OaUccdrUH96atOwnRUVWuId/edit?usp=sharing&oid=114638978271279111405&rtpof=true&sd=true>

4 РОЗРОБКИ ЗАНЯТЬ

4.1 НОВОРІЧНІ ТА РІЗДВЯНІ ІГРАШКИ

*Куцаконт Т.А., керівник гуртка
відділу початкового технічного
моделювання*

Гурток: «Виготовлення іграшок-сувенірів» І р. н. поч. рівень

Мета: Ознайомити з традиціями прикрашання оселі до нового року та Різдва.

Навчити дітей виготовляти ялинкову прикрасу з фетру, дотримуватися безпечних прийомів праці.

Розвивати – творчі здібності вихованців, логічне мислення, творчу уяву, художній та естетичний смак, моторику пальців рук та зору, свідоме дотримання правил безпечної праці під час виготовлення виробу.

Виховати – працелюбність, творчість, почуття прекрасного.

Завдання: – відпрацювати практичні навички у роботі з фетром;

Тип заняття: формування практичних умінь, навичок.

Форма заняття: групове.

Вид заняття: творча майстерня.

Роздатковий матеріал: Фетр, нитки, стрічки, ножиці, вата.

ХІД ЗАНЯТТЯ

4.1.1 Організаційний момент

- Привітання;
- Перевірка присутніх;
- Психологічна установка: Посміхніться один одному, побажайте подумки успіху на цілий день. А щоб впоратися із завданням, бути задоволеним своєю роботою, будьте старанними і уважними.
- Вступ.

Новий рік і Різдво – це пора дива, час здійснення бажань та незрівнянного і ні на що не схожого очікування чарівного. Чарівної зими, чарівних зустрічей, слів, подарунків. Ця душевна магія давно стала частиною традиційного настрою, що панує на новорічно-різдвяні свята – коли ми прикрашаємо ялинку, готуємо подарунки, печемо святкові ласощі.

Активізація уваги дітей

- Діти, назвіть який ви знаєте атрибут святкування Нового року? (ялинка)
- Що допомагає створити в оселі святковий настрій? (Новорічні іграшки, прикраси)
- Які ви знаєте новорічні прикраси? (Ялинкові іграшки, світлові та паперові гірлянди, серпантин, бенгальські вогні...)

А зараз відгадайте декілька загадок!

1) В небі хмара пролітала, Білий пух порозсипала, Він на землю міцно ліг, Називають його. (сніг)	5) На дереві під вікном Висить хатка із дашком. Птахи до неї всі летять, Щоб зерном поласувати. (годівниця)
2) Усе літо стояли, зими чекали, Діждалися пори, помчали з гори. (санчата)	6) Ходять тільки по льоду. По стежині, по дорозі Бігти я у них не в змозі,

	По снігу не йдуть як слід: До вподоби – тільки лід. (ковзани)
3) У нас зимою білим цвітом Сад зацвів, неначе літом. (іній)	7) П'ять комірчин, а одні двері. (рукавиця)
4) Дві смужки на снігу Залишаю на бігу, Я лечу від них стрілою, А вони – слідом за мною. (лижі)	8) Рoste вона додолу головою, Рoste вона холодною зимою. А тільки сонечко засяє – Вона заплаче й помирає. (бурулька)

Мотивація навчальної діяльності

Діти! Для того, щоб зробити оселю гарною перед новорічними святами, зовсім не обов'язково витрачати багато грошей на придбання новорічних прикрас. Адже чимало іграшок можна виготовити і власноруч. Такі прикраси несуть заряд позитиву, радість, тепло і святковий настрій.

Оголошення теми та мети заняття

Як ви вже здогадались, сьогодні темою нашого заняття буде виготовлення новорічної та різдвяної ялинкової іграшки. Сьогодні ми дізнаємось багато цікавого про ялинкові прикраси, а головним виробом і стане ваша новорічна іграшка.

4.1.2 Основна частина

1. Перегляд слайд-шоу «Новорічні іграшки»
2. Демонстрація виготовлення новорічної іграшки з фетру:

4.1.3 Практична частина

- Інструктаж при роботі з ножицями;
- Самостійне виготовлення новорічної прикраси гуртківцями;
- Контроль педагога з метою виявлення недоліків під час виконання практичної роботи та надання вихованцям допомоги.

4.1.4 Підсумкова частина

1. Оформити галерею новорічних іграшок-прикрас.
 - Як гадаєте ви досягли своєї мети у створенні новорічної іграшки?
 - Які у вас виникали труднощі під час роботи?
2. Аналіз кожної роботи із зазначенням позитивних та негативних моментів.

Діти! Робота кожного з вас на сьогоднішньому занятті – ваш маленький шедевр, успіх, розкриття вашої творчості. Ви свою ялинку зробили власними руками з великою любов'ю, адже ваші іграшки наповнені позитивною енергією і даруватимуть тепло ваших рук і серця.

4.2 ПОВІТРЯНІ ЗМІЇ. ВИГОТОВЛЕННЯ КОТУШОК ДЛЯ ЛЕСРА ТА РУЧОК КЕРУВАННЯ ЗМІЯ-ЛІТАКА

*Павлік О.П., керівник гуртка
«Повітряні змії»*

Мета:

- **сформувати** у дітей поняття про виготовлення катушок для повітряних зміїв;
- **навчити** дітей прийомам безпечної роботи з інструментами для обпилювання та шліфування;
- **виховати** в дітей акуратність під час виконання практичних робіт.

Ключові поняття: обпилювання, шліфування, напилок, шліфувальна шкурка.

Об'єкт праці: катушка

Тип заняття: формування умінь та навичок.

4.2.1 Організаційна хвилинка

Перевірка готовності дітей.

4.2.2 Актуалізація знань:

Запитання керівника:

- *Які інструменти призначені для контролю якості виготовлених деталей?*
- *Назвіть етапи виготовлення виробу із застосуванням прийомів різання.*

Керівник показує змія і ставить запитання: «Діти, як ви гадаєте, чого не достає?». Учні роблять висновок: «Щоб змія літав, треба виготовити котушку».

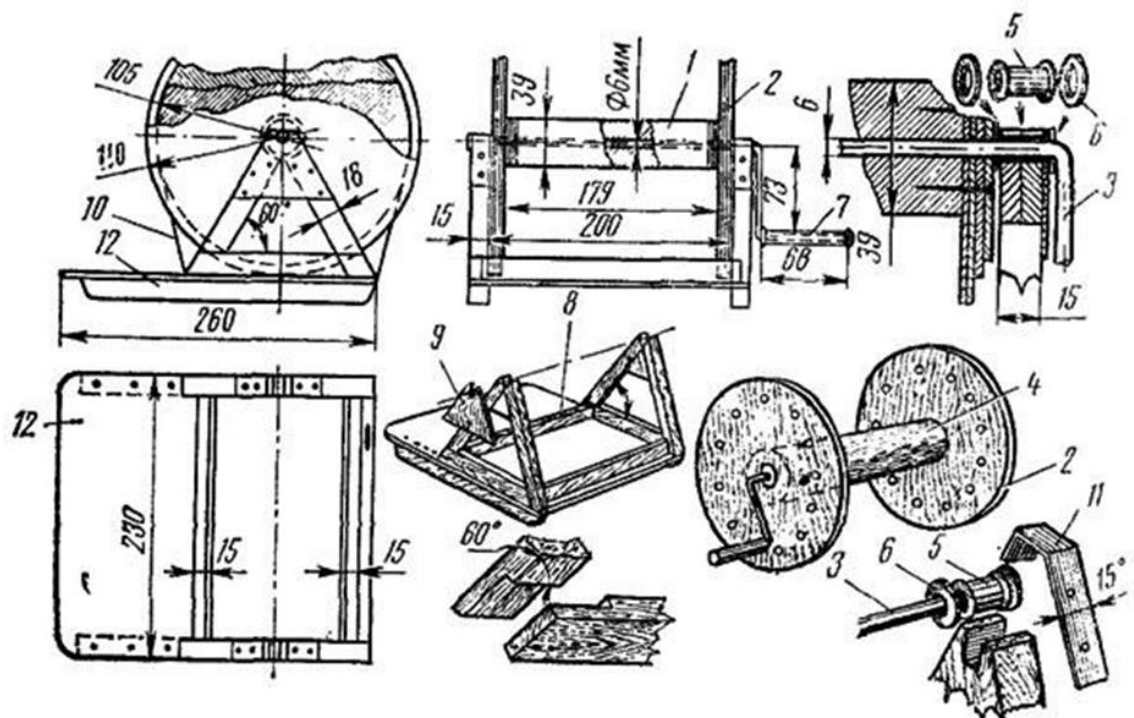
4.2.3 Вивчення нового матеріалу:

При виборі леєрів необхідно визначити тип леєра. Якщо, наприклад, вибрано сталевий дріт діаметром 1 мм, маса 1 м якого становить 6,3 г, то 100 м леєра будуть важити 630 г. Дріт такого діаметру може витримати змія, на який вітер тисне з силою, що не перевищує 1850 Н.

Дуже великою міцністю відрізняється кордна нитка (до 100 кгс/мм²), яка виготовляється із синтетичних волокон та використовується для виготовлення тросів різного діаметру та призначення. При цьому маса 1 м такої нитки або мотузкового виробу з неї майже не перевищує маси звичайної мотузки.

Котушка для леєра не складна, її ми будемо будувати.

На малюнку зображено одну з леєрних котушок. Вона складається з двох основних частин - власне котушки з валом та верстата, на якому вона обертається.

Спочатку потрібно виготовити котушку 1. З двох березових брусків розміром 20х40х170 мм склеюють один розміром 40х40х170 мм. Перед склейкою вздовж брусків точно по центру прорізають наскрізний канал діаметром 5 мм. У цей канал забивають вісь із сталевго прутка діаметром 6 мм. Після просушки квадратний брусок вручну або на токарному верстаті обробляють до форми циліндру з діаметром 39 мм. Кінці циліндра туго обмотують суворою ниткою, щоб вони не розкололися під час прибивання до них дисків.

Два диски діаметром 220 мм виготовляють із гарної фанери. Кожен диск склеюють із трьох фанерних гуртків товщиною 1 мм - двох зовнішніх діаметром 220 мм та одного внутрішнього діаметром 210 мм. Центри дисків повинні суворо збігатися один з одним. Після склеювання та обтискання під вагою виходять два жолобчасті диски 2.

Диски скріплюють додатково дрібними цвяхами, які можна замінити П-подібними дротяними скобами, кінці яких пропускають через два отвори та згинають ударами молотка. У центрі кожного диска охайно просвердлюють отвір діаметром 5 мм.

Зі сталевго прутка діаметром 6 мм і довжиною 368 мм виготовляють вал з ручкою 3. На вал надягають дерев'яний циліндр і обидва диски 4.

Дуже важливо, щоб сталевий вал тримався в циліндрі жорстко, складаючи з ним одне ціле. Для цього частину валу приблизно на третину довжини циліндра слід злегка розклепати до овального перерізу.

Обидва фанерні диски, прилеглі до торців дерев'яного циліндра, міцно прибивають до них цвяхами завдовжки 25 мм.

З мідного або сталевго листа вирізають дві смужки довжиною 100 і товщиною 18 мм і вигинають у трубку. Це підшипники 5; у них буде обертатися сталевий вал котушки. Для кожного підшипника виготовляють по дві мідні або сталеві 6 шайби, внутрішній діаметр яких більше діаметра залізного валу на 1-2 мм.

Питання для закріплення:

- ✓ Який інструмент використовується для виготовлення леєра?
- ✓ Які правила техніки безпеки треба використовувати під час роботи?

Закріпивши новий матеріал, учні приступають до практичної роботи, повторивши правила безпечної праці під час пиляння деревних матеріалів ножівкою або лобзиком.

Практична робота:

Обладнання і матеріали: верстак столярний, шліфувальна шкурка, щітка-зміталка, лінійка, кутник, різні типи ножівок, ножиці.

Форма роботи: парна.

Послідовність виконання роботи:

Друга важлива частина леєрної катушки - це верстат (на малюнку – 8). Він складається з основної фанерної дошки розміром 260х230х5 мм, на якій міцно укріплені два трикутні кронштейни. На вершинах кронштейнів у спеціальних виїмках монтують підшипники. Кронштейни можуть бути виготовлені з прямокутних брусків берези або сосни перетином 15Х18 мм у вигляді масивних рівносторонніх трикутників з вершиною плоскострізаною на довжину 32 мм. Важливо, щоб кронштейни були з'єднані з основною дошкою 12 міцно і нерухомо.

Обидва кронштейни кріплять до дошки перпендикулярно на відстані 200 мм один від одного. Для міцності їх прикривають трапецієподібними фанерними накладками (на малюнку – 9) розміром 150Х39 мм і після встановлення підшипників покривають накладкою 9 (на малюнку -11). Усі дерев'яні частини лебідки шліфують наждачним папером, просочують оліфою та лакують.

У жолобок лівого диска катушки вкладають 500 мм м'якого міцного дроту діаметром 1,5 мм (краще взяти для цього сталевий трос), кінці якого пригвинчують шурупами до верстата. Дріт є гальмом 10. Якщо на нього натиснути рукою, то він, притискаючись до диска, гальмує обертання катушки.

Для запуску зміїв великих розмірів застосовують ручні або механічні лебідки.

Дуже важливо правильно запускати змія, хоч для цього є різні способи. Якщо людина одна, то змія ставиться передньою стороною проти вітру. Той, хто запускає, повинен поступово рухатися назад, розкручуючи мотузку і тримаючи конструкцію вертикально. Відійшовши, приблизно на 10 метрів, необхідно потягнути мотузку на себе і обережно побігти. Якщо присутній вітер, то змія відразу ж піднімається вгору.

Коли змія досягає достатньої висоти, треба обережно відпускати (трюїти) леєр. Якщо виникає порив вітру, мотузку треба трохи відпустити, це необхідно для ослаблення тиску потоків повітря на тіло конструкції. При затихання вітру летючий пристрій треба тут же підтягти до себе.

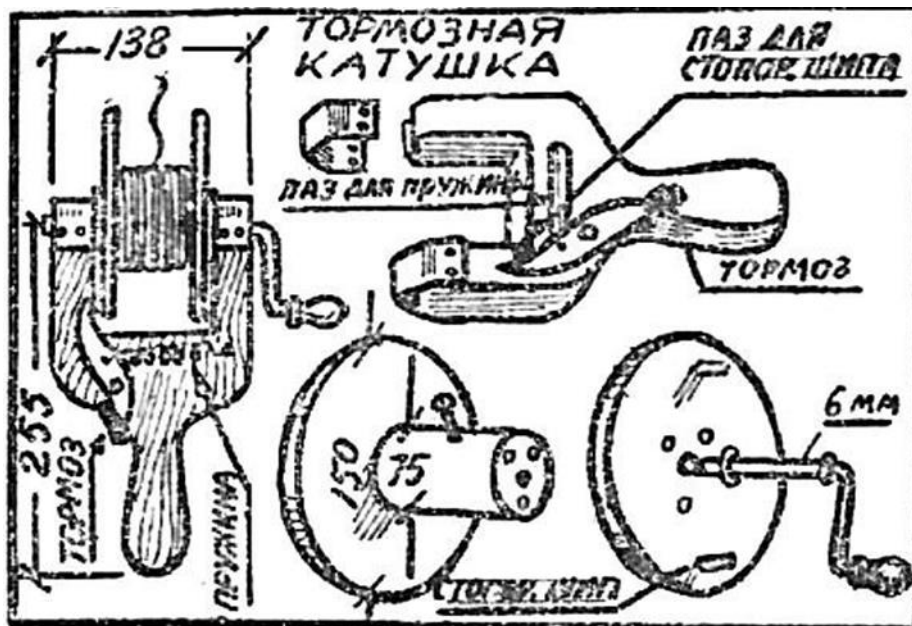
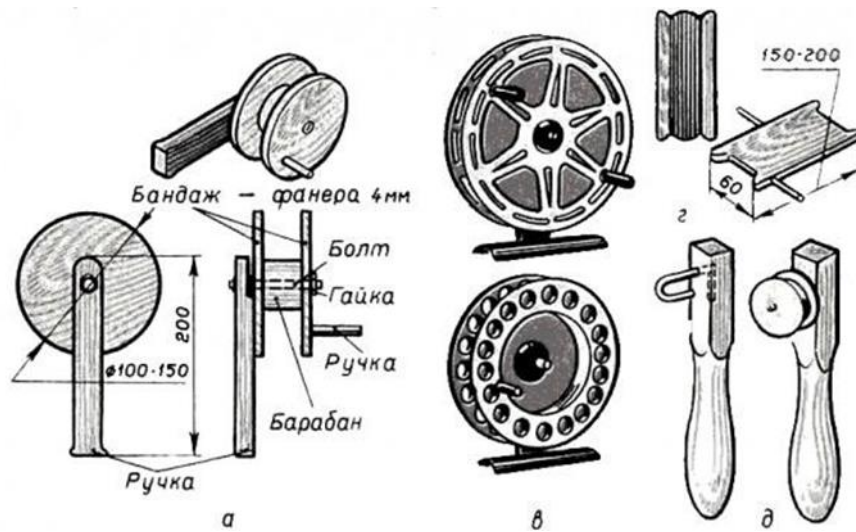
Зробити змія виявилось нескладно, а його запуск не залишить байдужим нікого. Якщо хочеться цікаво провести час, знайти цікаве заняття для всієї родини, то запросіть їх за місто.

Як мовилося раніше, повітряні змії запускають на леєрі з катушкових ниток, волосіні чи шпагату. Вибір леєра залежить від розміру змія. Але в будь-якому разі леєр має бути міцним, інакше він може розірватися від поривів вітру. Слід пам'ятати, що вологий леєр не повинен торкатися дротів високої напруги, це загрожує ударом струму.

Переконайтесь, що запуск Вашого змія буде безпечний. Змія запускають у суху погоду при вітрі 3-6 м/с. Перед запуском потрібно перевірити правильність регулювання і міцності з'єднань розбірних частин. Збирати змія найкраще в місці, захищеному від вітру.

На невеликій висоті вітер нерівномірний і поривчастий. У землі змії зазвичай "козирають", розгойдуються і навіть можуть розбитися об землю.

Треба прагнути, щоб змій якнайшвидше набрав висоту, тому що на висоті вітер більш рівномірний. Зустрічаються різноманітні катушки: а-б-саморобні лебідки, в-спінінгові катушукі, г-саморобні рогульки, д-пристосування для запуску змія.

Спробуємо зробити зручну і трохи простішу катушку для змія.

Накресліть коло діаметром 20 см. Виріжте з картону дві таких заготовки. Проріжте на них зручні прорізи для пальців, вони повинні повністю збігатися на обох колах.

Наріжте кілька смужок шириною 2,5 см.

Намітьте внутрішнє коло. Використовуючи циркуль або відповідний за розміром шаблон.

Нарізані смужки скрутіть по контуру вирізів, приклейте термоклеєм. Аналогічно приклейте внутрішнє кільце

Зверху на нього приклейте друге коло.

Кінець довгої нитки приклейте до внутрішньої поверхні котушки і намотайте нитку.

Щоб вона не заплуталася, прив'яжіть до її кінця сірник, зафіксуйте клеєм. Заправте нитку в проріз на зовнішньому кільці.

З таким зручним пристосуванням ваш літаючий змії підкорить не тільки небо, але й Ваші серця.

Практична робота триває з дотриманням правил техніки безпеки. Під кінець роботи діти прибирають свої робочі місця щітками.

4.2.4 Контрольно-оцінювальний

Після закінчення практичної роботи, діти проводять самоконтроль якості виготовлених котушок між групами, оцінюють один одного.

Для закріплення нового матеріалу, керівник гуртка ставить дітям запитання:

1. Чи можна вважати... ?
2. Чому ... ?
3. Що впливає на якість ... ?
4. Чим повинно бути обладнане робоче місце для виготовлення змії... ?
5. Що спільного і в чому різниця між ножівкою та рашпілем ... ?

4.2.5 Підсумок заняття

Керівник повертається до очікуваних навчальних результатів, з'ясовують, чи досягнуто поставлених цілей.

4.2.6 Домашнє завдання:

Запустити змія. Наставовче слово керівника, Як управляти повітряним змієм.

- **Вітер притих**- змій почав падати - натягніть мотузку на себе опустивши руку вниз або зробивши пару кроків назад. Слідкуйте за тим, щоб нитка завжди була натягнута.

- **Вітер посилюється** - мотузку розмотує або слабшає натяг піднявши руку або зробивши пару кроків назустріч до повітряного змія. Ваше завдання періодично натягувати в моменти падіння і слабшати натяг нитки під час стрімкого ривка вгору.

- **Якщо ж політ змія не стійкий** (то ширяє то стрімко падає вниз), вам варто розуміти динаміку руху. **Повітряний змій летить туди, куди спрямований ніс змія**, тому натягування нитки може як підняти змія, так і прискорити падіння. Слідкуйте за напрямком носа. У момент стрімкого падіння злегка відпустіть мотузку дайте можливість під дією вітру виправитися змію. Як тільки ніс повернеться вгору, натягніть мотузку, під напором вітру він швидко набере висоти

Використані ресурси

- ✓ <https://www.zahidknyga.com.ua/instrukcii/kak-sdelat-vozdushnogo-zmeja.html>
- ✓ <https://bigusik.livejournal.com/931.html>
- ✓ <https://azverik.livejournal.com/2581.html>

4.3 ПІДГОТОВКА ДО КОНКУРСУ «БЕРЕГІНЯ РОДУ УКРАЇНСЬКОГО»

*Бабакова О.В, керівник гуртка
відділу початково технічного
модельювання*

Мета заняття:

навчальна: познайомити з поняттям «Берегиня»; познайомити з умовами конкурсу «Берегиня роду українського» визначити основні українські обереги; познайомити з технологією виготовлення українських оберегів; удосконалювати навички роботи з тканиною, папером; закріпити знання алгоритму роботи;

виховна: зацікавленість українським декоративно-ужитковим мистецтвом; національного світогляду через пізнання народного мистецтва; патріотичне і громадянське виховання; шанобливе ставлення до ручної праці; охайність, терплячість, старанність, посидючість;

розвивальна: розвивати художньо-творчі здібності; залучення до джерел і процесу творення українського народного мистецтва; увагу, логічне мислення, творче ставлення до праці;

соціальна: формування кращих особистісних рис - відповідальність, чесність, працелюбність; формування громадянської поведінки, ціннісного ставлення до себе та інших.

Завдання заняття

Методи:

- ✓ словесні - бесіда, пояснення, інструктаж;
- ✓ наочні - демонстрація зразків;
- ✓ практичні - практична робота.

Рівні повідомлення навчального матеріалу: розповідь, демонстрація, пояснення.

Методи виховання: емоційний вплив, стимулювання.

Тип заняття: засвоєння нових знань на практиці.

Форма заняття: індивідуальна.

Обладнання:

- ✓ матеріали: клаптики тканини, червоні вовняні нитки, кольорові лляні нитки, набір квілінгу, папір, клей, ножиці;
- ✓ зоровий ряд: зразки оберегів.

Очікуваний результат: Виготовлення виробів до конкурсу «Берегиня роду українського».

Хід заняття

I. Організаційний момент

Привітання.

Наявність необхідного для роботи. Порядок на робочих місцях.

II. Актуалізація опорних знань

- Обереги, що це? Яке їх призначення?
- Які традиційні українські обереги вам знайомі? (очікувана відповідь ляльки - мотанки, домовики, рушники, сорочки, писанки, віночки, хрести, ікони тощо).
- З яких матеріалів вони виготовлені? (очікувана відповідь з глини, дерева, лози, соломи, трави, тканини).

III. Основна частина

Наші давні предки обожнювали природу і вірили в існування добрих і злих сил у ній. Намагаючись захиститися від зла, люди створили для себе цілу систему оберегів. Обереги - це давні добрі символи. За давніми уявленнями предків, світ складався з трьох частин: небесна частина з божествами, що жили на ній, а також світилами - сонцем, місяцем зорями;

земна - з людиною і землею, на якій вона жила; підземна - із духами зла, смертю, душами померлих родичів.

Оголошення теми й мети заняття

Українські традиційні обереги – неоціненна спадщина минулих часів. Наші предки використовували захисні амулети та знаки ще за часів панування слов'янських племен на території від Карпат, до луганських териконів.

Хатні обереги, лялька-мотанка, писанка, ікона, вишиванка, вінок, хрест дідух, рослини - оберігали дім та людину від духів та всілякої нечисті.

Лялька-мотанка оберіг родини й Роду, як могутній талісман та символ зв'язку між поколіннями. Лялькам приписувалися різні чарівні властивості: вони могли захистити людину від злих сил, взяти на себе хвороби та нещастя, допомогти хорошому врожаю. Вважають, що лялька є посередником між живими й тими, кого на цьому світі вже чи ще немає. Обличчя як такого у ляльки немає. Вважається, що лялька-мотанка повинна бути безлика. Українські традиційні ляльки відрізняються від інших тим, що в них на обличчі знаходиться особливий знак - сакральний хрест, для того, щоб в тіло не потрапила нечиста сила. Лялька-мотанка не має очей, бо, згідно із давньою архаїчною традицією, у них може влетіти дух живої істоти. Важливе значення при виготовленні ляльки надається кольору: червоний колір - на добробут та здоров'я; зелений та золотистий - успіх у фінансових справах; рожевий, помаранчевий та червоний - щастя у коханні та подружньому житті; блакитний - успіх у творчих справах. Не дивно, що ляльку-мотанку і досі вважають надійним оберегом, адже здавна Берегиня, зроблена власними руками, оспівана піснями, одягнена у все домашнє, рідне, містила потужну позитивну енергетику найдорожчої людини - матері, яка, вкладаючи в іграшку душу, з любов'ю робила її для своєї дитини.

Птах - символізує довгоочікуване настання весни. Духовно чиста, образна і символічна лялька-оберіг, адже птах в українській традиційній культурі - це уособлення сім'ї, любові, покровитель дітей та жінок. Птахи - дуже поширений у мотивах орнаментів вишивок, вибійки, зустрічаються на ювелірних прикрасах магічного призначення. Птаха зображували на весільному прянику. Відгомін культу птаха дійшов до нас у народному повір'ї про те, що пташине гніздо під стріхою - то «на добро», пташине подружжя на весільному короваї - «на щасливе шлюбне життя». Дарунок птах-мотанка чоловіку означає побажання йому довгої молодості та життєрадісності, жінці - краси та привабливості.

Дерева тісно пов'язувались з долею самих людей. Калина - дерево українського роду. Колись у сиву давнину вона пов'язувалася з народженням Всесвіту, вогненної трійці: Сонця, Місяця і Зірки. Тому й отримала калина таке ім'я від старослов'янської назви Сонця - Коло. А оскільки ягоди калини червоного кольору, то й стали вони символом крові та безсмертного роду. Калина є символом жіночої краси, долі, уособленням нареченої. Калиною прикрашали весільний коровай, вінок молодої. Вишивали калину на

святкових жіночих сорочках, на рушнику - символ неперервності сімейного життя. Намиста із калини носили, щоб захистити себе від злих сил, нещасть, і навіть отруєнь. Вони робилися з гілочки калини, розрізаної на плашки.

IV. Практична діяльність

Інструктаж з техніки безпеки при роботі з ножицями «Мікрофон»

- не тримай ножиці кінцями вгору,
- не залишай ножиці у відкритому вигляді,
- передавати ножиці тільки в закритому вигляді кільцями вперед,
- при роботі стеж за пальцями лівої руки.

Послідовність виконання роботи

Лялька-Берегиня у техніці мотанка

1. Кладемо кульку з ниток у самий центр, з виворітного боку тканини.
 2. Огинаємо кулю тканиною, це голівка ляльки. Створюємо шию, намотуючи на неї нитку, не більше і не менше п'яти разів.
 3. За допомогою лляної нитки зробимо на обличчі мотанки сакральний хрест - спочатку вертикальну смужку, закріпивши нитки на шії.
 4. Потім — горизонтальну, зав'язавши вузлик ззаду голови.
 5. Зібрати тканину для спіднички з одного боку в складки та примотати до ляльки. Нитку не обрізуємо.
 6. Обмотуючи ляльку ниткою від шії до талії, примотати фартух.
 7. Примотати ручки до ляльки нитками хрест-навхрест
 8. Зробити лялечці волосся. На місці проділу зав'язати нитку, а з протилежного боку моток розрізати ножицями.
- Прикласти до голови мотанки волосся, пригладити та закріпити, перев'язавши ниткою на шії.
9. Заплести коси.
 10. Лялька — мотанка - оберіг готовий.

Птах у техніці «мотанка»

1. Квадратний клаптик тканини (20*20 см).
2. По діагоналі складаємо його вдвічі.
3. Зводимо інші кути, склавши тканину вчетверо
4. Складаємо в вісім разів. Отримуємо трикутник з центральним кутом.
5. Відступаємо 1 сантиметр. Притримуючи пальцем нитку, починаємо намотувати її на цей кут, формуємо дзьобик. Потрібно закріпити нитку, не відриваючи її від мотка. Робимо останній виток, залишаючи довгу петельку, її перекручуємо три рази та затягуємо навколо дзьоба
6. Розгортаємо тканину.
7. Кладемо кульку з вати у самий центр з виворітного боку тканини.

8. Огинаємо кулю тканиною, це голівка птаха. Створюємо шию птаха, намотуючи на неї нитку, не більше і не менше п'яти разів. І так само закріплюємо нитку, не відриваючи її від мотка.

9. Визначивши, де у птаха буде низ, а де верх голови, пускаємо нитку знизу, переходячи на створення наступної частини.

10. Починаємо формувати крильця, грудку ниткою, яка не обірвалася, не забуваючи проговорити бажання три рази на одному крилі та три рази на іншому.

11. Намотуючи нитку по діагоналі тільця пташки так, щоб вийшов хрестик на животику і спинці.

Кетяг калини у техніці «квілінг»

1. Вставите в щілину зубочистки червону паперову смужку таким чином, щоб не великий кінчик визирав з іншого боку.

2. Смужку розташовують в лівій руці, а інструмент - в правій. Фіксують папір великим і вказівним пальцем.

3. Скручуємо стрічку в рол. Обертаємо папір навколо зубочистки, смужку злегка натягуючи.

4. Притримуючи пальцями лівої руки рол, правою «викручуємо» зубочистку, для того, щоб зняти рол.

5. Рол фіксуємо пальцями, тримаючи в такому положенні деякий час, щоб папір зміг «запам'ятати» свою форму.

6. Відпускаємо пальці, дозволяючи паперовій спіралі трохи розпуститися.

7. Кінчик смужки у ролі змащуємо крапелькою клею і приклеюємо до самого ролу. Елемент вільної спіралі готовий.

8. Потрібно зробити 20 штук, це ягоди калини.

9. Із смуги зеленого коліру скрутити 15 штук елементів «Око».

10. На аркуші паперу олівцем намалювати гілку калини.

11. Наклеюємо ягоди (червоні роли). Зелені елементи «Око» формуємо у лист, приклеюючи один до одного. Коричневі смуги наклеюємо на місце гілочок.

12. Кетяг калини готовий.

Починаючи виготовляти роботу на конкурс зверніть увагу на:

- виразність виробу як зразка традиційного українського оберегу;
- відповідність традиціям щодо форм, пластики, колориту;
- емоційність образу;
- органічне поєднання національних художніх традицій і сучасних тенденцій формотворення;
- Вдалої роботи!

V. Підсумок заняття

- Що дізналися цікавого?
- З якими техніками познайомились?

Прибирання робочих місць (вихованці прибирають робочі місця).

Використовувані джерела:

<https://lastivka.jimdofree.com/патріотичне-виховання/обереги-українського-народу/>

5. ДОПОВІДІ

5.1 ФОРМУВАННЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ВИХОВАНЦІВ ЯК ОBOB'ЯЗКОВИЙ КОМПОНЕНТ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ (виступу на засіданні педагогічної ради)

*Торжанська Н.О., керівник гуртка
«Виготовлення сувенірів» відділу
початкового технічного
модельювання*

«Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.»

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ.

Розділ 1 «ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ», стаття 3

Найцінніше, що є у кожної людини, – це її життя. Воно дається їй тільки раз і кожній – своє. Довге чи коротке, яскраве чи звичайне, радісне й сумне, воно триває лише від народження до смерті, і його не можна прожити двічі. Життя – неповторне, і найціннішим скарбом упродовж всього життя будь-якої людини є її здоров'я. Без нього немає повноцінного, радісного, щасливого життя. Тому цілком природно, що серед життєвих цінностей людини перше місце посідає цінність життя і здоров'я.

Здоров'я людини змінюється протягом усього життя; воно перебуває під впливом низки чинників довкілля – природних та соціальних.

На формування здоров'я впливають такі фактори:

Екологія – 20 %;

Рівень медицини – 10 %;

Спадковість – 20 %;

Спосіб життя – 50 %.

Отже, на наше здоров'я значний вплив справляють повітря, вода, ґрунт, сонячне світло, рослинний і тваринний світ. Усі чинники середовища впливають на організм одночасно, причому не кожен сам по собі. На сучасну людину діють також багато чинників, обумовлених науково-технічним прогресом: прискорення прогресу призводить до зростання кількості відходів, що забруднюють довкілля, підвищення рівня міського шуму, негативного впливу різних видів випромінювання від сучасної техніки. На людей також впливають соціальні чинники середовища: сім'я, праця, медичне обслуговування, спосіб життя. Звісно, медичні служби опікуються здоров'ям громадян: якщо людина хворіє, медики допомагають одужати та відновити здоров'я. Але в першу чергу кожна людина має сама піклуватися про своє здоров'я, не перекладати цю відповідальність на лікарів: потрібно стежити за собою, вміти відчувати свій організм. Якщо над собою працювати, то можна перехитрити й спадковість, усе в руках людини, тому що найбільше на наше здоров'я впливає наш спосіб життя.

На сучасному етапі реформаційних перетворень в Україні здоров'я громадян є одним зі складників національного розвитку. Здоров'я дітей – одне з основних джерел щастя, радості та повноцінного життя батьків, вчителів, суспільства в цілому. На законодавчому рівні це закріплено Законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Національною доктриною розвитку освіти України у ХХІ столітті» тощо.

Але в останній час все більшу турботу викликає погіршення стану фізичного та розумового розвитку покоління що підростає, зниження рівня народжуваності й тривалості життя. За оцінками провідних вітчизняних науковців стійка тенденція погіршення здоров'я дітей нині становить реальну загрозу генетичному фонду нації. В Україні на початку третього тисячоліття збереглися і навіть загострилися основні суперечності кінця двадцятого сторіччя. Йдеться про стрімкий науково-технічний прогрес на тлі не менш стрімкого падіння професіоналізму працівників; ріст безробіття з одночасним зростанням кадрового дефіциту; постійне підвищення вимог щодо загальноосвітнього рівня дітей. Наростає суперечність між інтенсифікацією освітньо-виховного процесу в навчальних закладах з одним із головних обмежувальних чинників – недостатнім фізичним і психічним здоров'ям вихованців.

Для України головною проблемою, яка пов'язана з майбутнім держави, є збереження і зміцнення здоров'я дітей та учнівської молоді. Вступаючи до школи, 85% дітей мають ті чи інші порушення соматичного та психічного характеру, зростає кількість дітей, які мають психоневрологічні захворювання. За даними моніторингового дослідження виявлено, що з кожним роком кількість здорових дітей зменшується. Також дані показують, що з кожним роком зростає показник надлишку ваги у дітей. Тому одним з головних завдань у діяльності педагогів та вихователів будь-яких навчальних закладів повинно бути збереження і зміцнення здоров'я дітей, формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя як в учнів, так і в їхніх батьків. Не менш важливим є формування ціннісного ставлення педагогів до

свого здоров'я як необхідної умови фізичного, психічного, морального і соціального добробуту. Індивідуальне здоров'я будь-якого вчителя – це важлива складова його професійного здоров'я, що забезпечує успішне здійснення ним педагогічної діяльності й сприяє самореалізації у професії.

Людина не народжується з готовим набором позитивних чи негативних якостей, здібностей; їх набуття залежить від оточення, але треба пам'ятати: людина є сама володарем своєї долі, потрібно постійно працювати над собою, саморозвиватися й самовдосконалюватися, розвивати чесноти та боротися з недоліками. Творчість – це активна, цілеспрямована діяльність людини, в результаті якої виникає щось нове, оригінальне. Це також здатність мислити вільно, знаходити нові рішення та оригінальні ідеї. Творчість приносить задоволення, робить життя цікавішим, а значить позитивно впливає на здоров'я. Тому дуже важливим є творче ставлення до побудови педагогами своїх занять, намагатися залучати дітей до творчих процесів, стимулювати їх зацікавленість різними засобами.

Сучасна освіта характеризується широким впровадженням технологічного підходу. Поняття «технологія» в педагогіку прийшло з виробництва, де воно визначається як «сукупність різних елементів, зокрема способів, операцій, дій, процесів та їхню послідовність», тобто це є своєрідна майстерність людини. Таким чином, технологія виступає як алгоритм, за допомогою якого отримується запланований результат.

Під «здоров'я зберігальними технологіями» пропонують розуміти:

- сприятливі умови навчання дитини (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання та виховання);
- оптимальну організацію навчального процесу (відповідно до вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм);
- повноцінний та раціонально організований руховий режим.

Поняття «здоров'я зберігальна» можна віднести до будь-якої педагогічної технології, яка в процесі реалізації створює необхідні умови для збереження здоров'я основних суб'єктів освітнього процесу – учнів та вчителів. І найголовніше, що будь-яка педагогічна технологія має бути здоров'я зберігальною.

Знання, володіння і застосування здоров'я зберігальних технологій є важливою складовою професійної компетентності сучасного педагога. Запровадження технологій здоров'я зберігальної педагогіки створює умови для досягнення основної мети сучасної школи та позашкілля – підготовки дітей до життя. Діяльність педагога на кожному занятті чи уроці повинна бути орієнтована на формування у дітей стійкої позиції, що передбачає визнання цінності здоров'я, почуття відповідальності за збереження й зміцнення власного здоров'я, поглиблення знань, умінь та навичок, пов'язаних з усіма складовими здоров'я.

У здоров'я зберігальних освітніх технологіях застосовуються дві групи методів: специфічні (притаманні тільки процесу педагогіки) та загальнопедагогічні (застосовуються в усіх випадках навчання і виховання).

Серед специфічних методів на основі теперішньої педагогічної практики можна виокремити такі: оповідання, дидактичне оповідання, лекція, демонстрація, ілюстрація, практичний метод, ситуативний метод, ігровий метод, активні методи навчання.

Прийоми можна класифікувати таким чином:

- профілактично-захисні (особиста гігієна та гігієна навчання),
- компенсаторно-нейтралізуючі (фізкультхвилинки, оздоровча, дихальна та пальчикова гімнастика),
- стимулювальні (фізичні навантаження, елементи загартування з використанням оздоровчих сил природи: сонячні та повітряні ванни, ароматерапія, фітотерапія),
- інформаційно-навчальні (листи, що адресуються педагогам, батькам, учням).

Використання методів та прийомів залежить від професійних здібностей педагога, його особистої зацікавленості, від місцевих умов. Тільки об'єднавши всі окремі підходи в єдине ціле, можна створити оздоровчий освітній простір, де будуть реалізовані ідеї здоров'я зберігальної педагогіки. Мета всіх здоров'я зберігальних освітніх технологій – сформувати в учнів необхідні знання, вміння та навички здорового способу життя, навчити їх використовувати отримані знання в повсякденному житті.

Під час занять у гуртках педагоги завжди вирішують багато завдань; одним з них є формування у дітей компетентного ставлення до власного здоров'я, яке, своєю чергою, неможливе без реалізації всіх складових здоров'я: фізичної, соціальної, психічної, духовної.

Реалізація фізичної складової здійснюється на заняттях гуртка через:

- фізкультхвилинки, рухливі ігри, фізкульт паузи (оздоровчу рухову діяльність);
- контроль та самоконтроль за правильною поставою під час виконання різних видів робіт;
- виконання дихальних вправ;
- виконання гімнастики для очей;
- дотримання режиму праці та відпочинку.

Реалізація соціальної складової здійснюється на заняттях гуртка через:

- використання засобів, які сприяють інтересу до навчального матеріалу;
- створення умов для самовираження учнів;
- заохочування ініціативи учнів;
- розвиток творчої уяви учнів;
- використання зв'язків з різними шкільними предметами;
- використання матеріалу з інших сфер життєдіяльності;
- використання дидактичного матеріалу;

- здійснення взаємоконтролю;
- навчання дотримання правил спілкування в колективі, в громадських місцях;
- формування уміння уникати конфліктних ситуацій за алгоритмом «Стій! Подумай! Прийми рішення!»;
- виховання гуманного ставлення до людей з фізичними вадами.

Реалізація психічної складової здійснюється на заняттях гуртка через:

- створення сприятливого психологічного клімату на занятті;
- дотримання позитивного мислення;
- демонстрацію ненасильницьких засобів навчання;
- формування вміння керувати своїми емоціями, почуттями;
- здійснення самооцінки, самоконтролю;
- здатність аналізувати наслідки дій шкідливих звичок;
- музикотерапію, кольоротерапію, арттерапію, казкотерапію тощо.

Реалізація духовної складової здійснюється на заняттях гуртка через:

- навчання доброзичливого ставлення до товаришів у групі, учнів навчального закладу, до дорослих;
- навчання відповідальності за власні дії та вчинки;
- навчання висловлювати свої погляди щодо здорового способу життя;
- навчання здатності бачити й сприймати прекрасне в житті, природі, мистецтві, літературі;
- навчання усвідомлення життєвих цінностей.

Багато з вищенаведеного реалізується безпосередньо під час всіх етапів заняття; але також існують перерви, коли вихованцям можна запропонувати змістовне дозвілля (хай і на 5-10 хвилин), яке допоможе зняти втому (ми знаємо, що зміна виду діяльності сприяє відпочинку), м'язову напругу. Можна перемикнути увагу дітей на щось відмінне від теми заняття, це також сприятиме для продовження розпочатої роботи.

На першому місці на таких перервах повинна бути, звичайно, рухова активність, бо вона є біологічною потребою організму. Для кожного віку вона має свої оптимальні межі, і дорослі повинні створювати необхідні умови для цього. Подобається дітям ігрова гімнастика з системою вправ, що ґрунтуються на статичних розтягненнях м'язів тіла і хребта. Це дає змогу запобігати порушенню постави, сприяє загальному оздоровленню, допомагає активізувати захисні сили організму.

Також стануть у пригоді сучасні технології: пальчикова гімнастика, ігри-медитації, вправи для зняття втоми очей, психологічне розслаблення, вправи для поліпшення психоемоційного стану.

Кожний педагог може підібрати для своїх вихованців залежно від їх віку такі прийоми для організації змістовних перерв, які сприятимуть підтримці дитячого здоров'я, створенню позитивної атмосфери на заняттях, підвищенню працездатності учнів.

Немає людини, яка б заперечувала, що здоров'я – це незрівнянне багатство, яке необхідно не просто берегти, а й повсякчас примножувати; а той, хто його розтринькує з дитинства, залишається без майбутнього. Адже здавна відомою є істина, що значно легше здоров'я втратити, ніж його відновити. Тому увага до здоров'я дітей суттєво зросла, і педагоги мають завдання: збереження фізичного, психічного, духовного здоров'я учнів, формування в них відповідального ставлення до власного здоров'я.

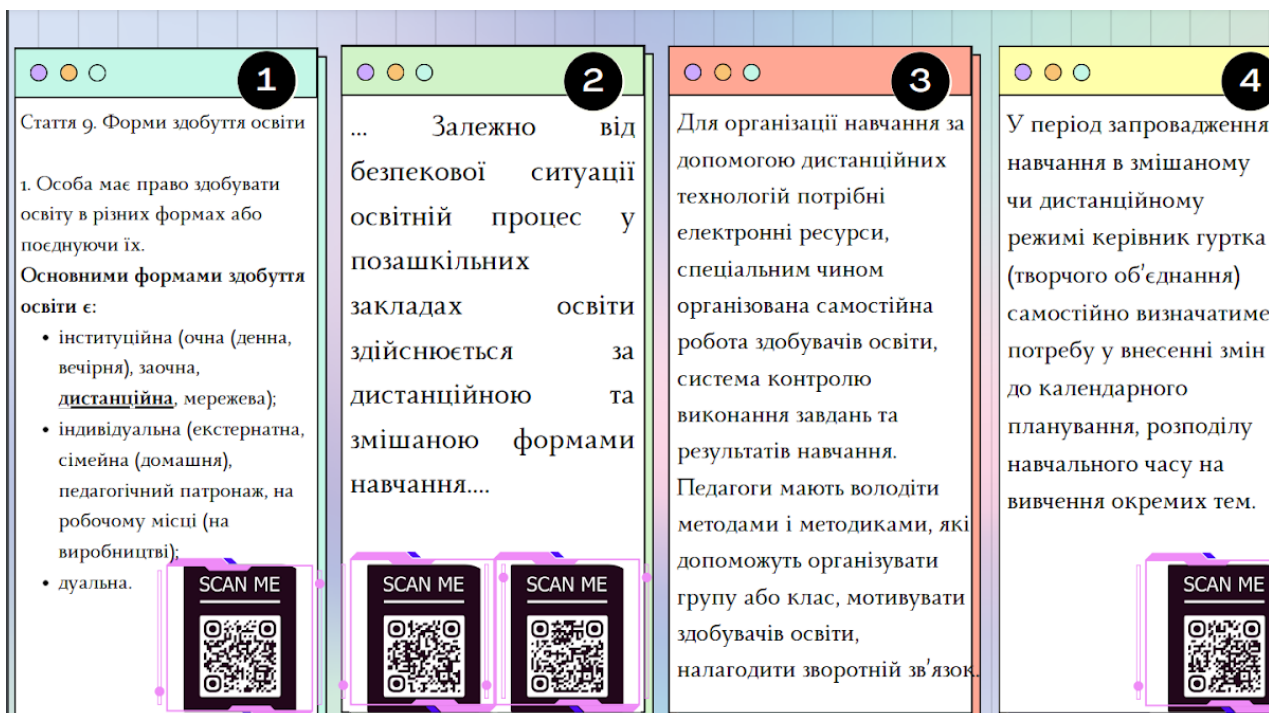
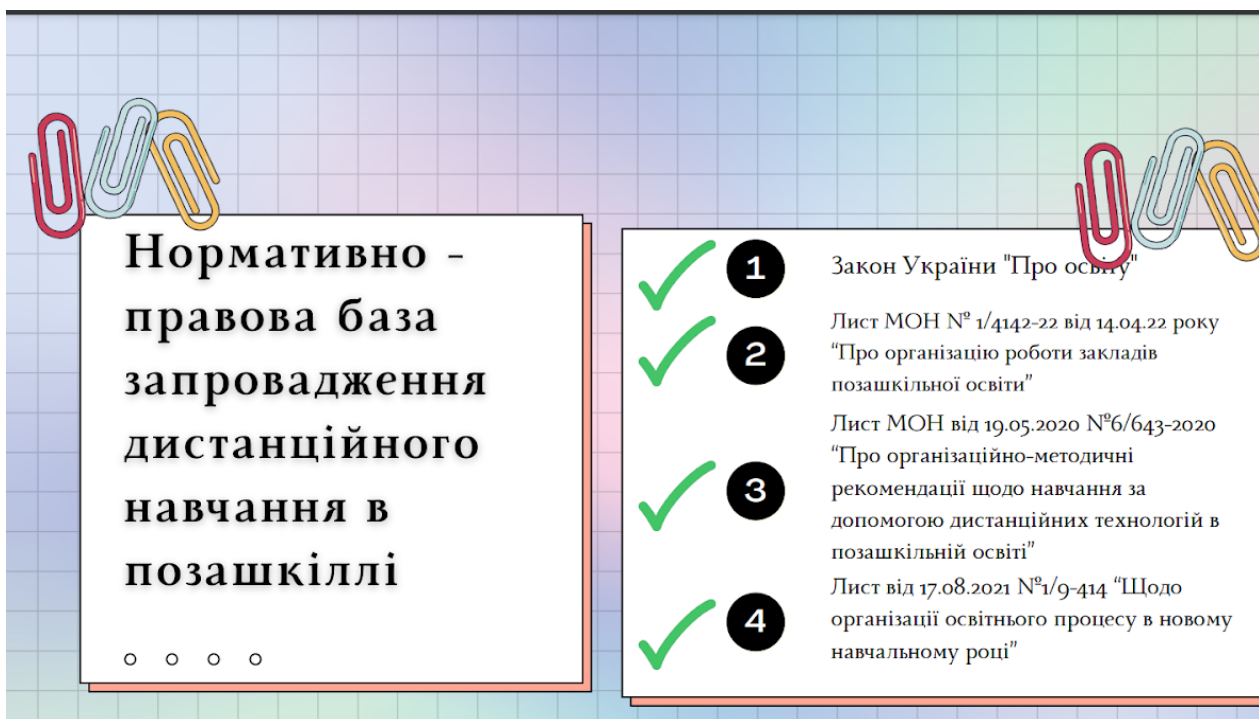
Виховання культури здоров'я – це виховання в учнів особистісних якостей, які сприятимуть збереженню та зміцненню власного здоров'я, формуванню здоров'я зберігальної компетентності школярів (уявлення про здоров'я як цінність та посилення мотивації на ведення здорового способу життя), підвищенню відповідальності за особисте здоров'я, формуванню у дітей свідомого ставлення до життя і здоров'я інших людей.

Впровадження здоров'я зберігальних прийомів на заняттях гуртка та організація динамічних перерв буде допомагати забезпеченню емоційно сприятливої атмосфери навчання, веденню боротьби зі стресами в дітей, створенню позитивного психологічного мікроклімату, який ефективно впливатиме на процес їхнього навчання та виховання.

Творче ставлення до кожного заняття притаманне педагогам позашкільних навчальних закладів: дійсно, будь-яке заняття будь-якого гуртка завжди можна урізноманітнити таким чином, аби зацікавити дітей і самому було цікаво проводити урок, експериментувати, нести дітям додаткові знання і, звичайно, робити корисні паузи.

5.2 Створення та розвиток мережі гуртків за допомогою технології дистанційного навчання як запорука зміцнення позашкільної освіти

*Смирнова А.В., завідувач відділів
робототехніки та STEM-освіти*

Розглянемо переваги і недоліки дистанційного навчання

○ ○ ○ ○

Переваги дистанційного навчання

○ ○ ○

Унікальна
можливість
підлаштувати
темп навчання
під себе

Можна виявити
слабкі сторони
дитини під час
навчання і
працювати над
ними

Повторення —
мати навчання

Знижується
психічне та
фізичне
навантаження

Навичка
самоосвіти

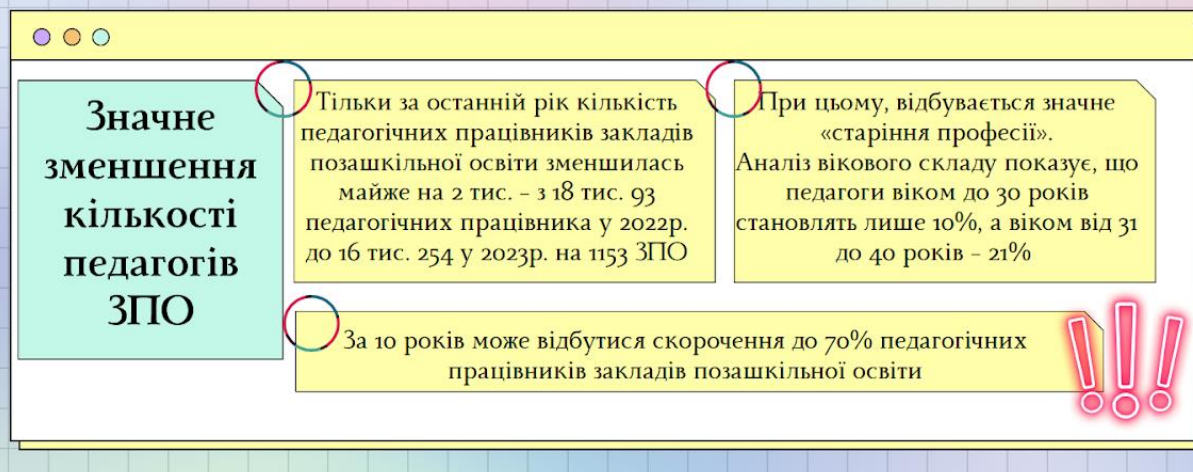
Оцінки тепер
об'єктивні

Недоліки дистанційного навчання

Освітні втрати в позашкіллі

Освітні втрати в позашкільлі

Причини
зменшення
кількості
педагогів
ЗПО

Широкомасштабна
війна

Відсутність державного
замовлення на підготовку
педагогів ЗПО

Відсутність окремої
спеціальності
018 Позашкільна освіта

Відсутність
профорієнтації щодо
професії педагога ЗПО

Відсутність системи
заміщення педагогічних
кадрів ЗПО

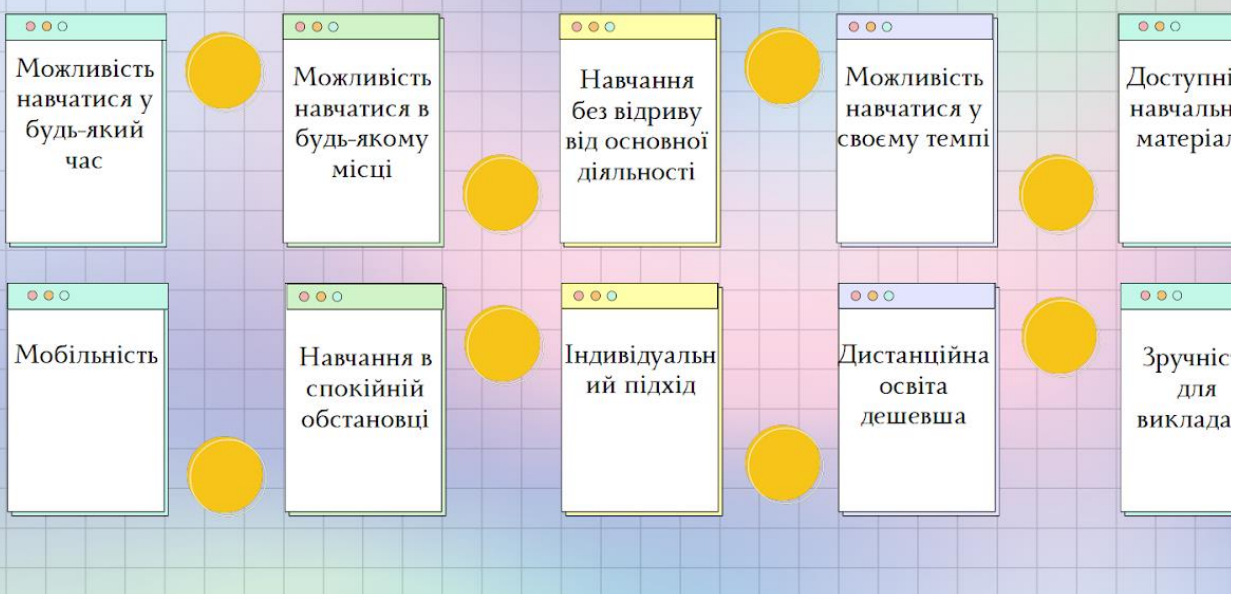

Дитина приходить до ЗПО "на
педагога". І тільки від нашої цікавості,
саморозвитку і використання
актуальних тенденцій залежить кількість
вихованців у гуртках Центру

o o o o

Переваги дистанційного навчання

Організація дистанційного навчання у відділі STEM-освіти

○ ○ ○ ○

- 1 Редагування та створення навчальних програм з використанням сучасних тенденцій і додатків
- 2 Розробка якісного дидактичного матеріалу
- 3 Взаємодія з керівниками гуртка відділу та їх ознайомлення з новими методами та формами роботи
- 4 САМООСВІТА

Интер актив за покликанням:

<https://drive.google.com/file/d/12EeAUpRt2OILnnwOnXMUBA-TBkBh3YIC/view?usp=sharing>

5.3 ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ГУРТКАХ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

*Адамович А.В., методист відділу
художньо-технічного, керівник
гуртка*

Гра – це іскра, що запалює вогник допитливості й любові до знань.
В.О. Сухомлинський

Існує безліч ігрових технологій, різноманітних за змістом і тематикою, які допомагають дітям виконувати поставлені завдання.

Гра дає можливість розкрити потенціал кожного здобувача освіти, та є засобом всебічного розвитку фізичних, розумових та творчих здібностей, сприяє виробленню необхідних життєвих та предметних компетенцій.

Функції гри:

Діагностична	
Релаксаційна	
Компенсаторна	
Комунікативна	
Самореалізуюча	
Соціокультурна	
Терапевтична	

За характером педагогічного процесу ігри поділяють на:

	Навчальні (тренінгові, контролюючі, узагальнюючі)
	Пізнавальні
	Творчі, репродуктивні, продуктивні
	Комунікативні, діагностичні, профорієнтаційні, психотехнічні.

Засоби художньо-технічної творчості в ігровій діяльності:

	Ліплення	
	Конструювання та моделювання технічних об'єктів	
	В'язання, шиття іграшок	
	Нестандартні методи малювання	
	Пальчиковий (тіньовий) театр	

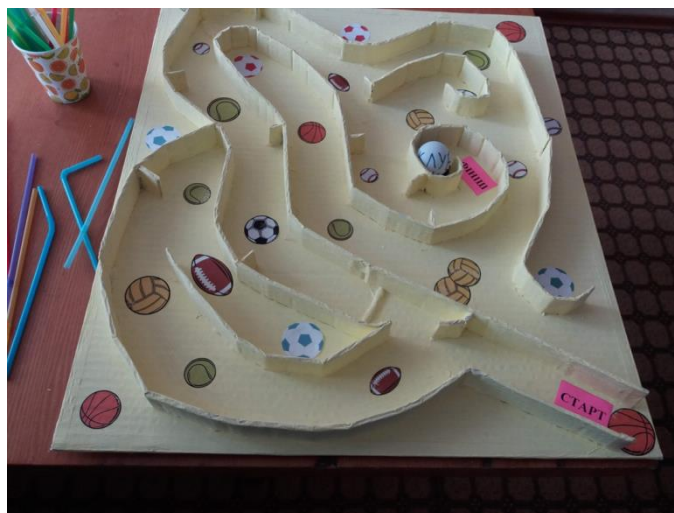
**Навчальна гра
«Світлофор»**

**Навчально-діагностична
гра «Годинник»**

**Пізнавальна гра
«Вітрячок»**

Навчально-комунікативна гра «Лабіринт»

Електронний конструктор «Знавець»

5.4 ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІВ ПОЗАШКІЛЛЯ, - ВАЖЛИВА УМОВА РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

*Примерова Т.М., методист
відділу методичного*

«Кожен педагог позашкільного закладу, до якого приходять діти, є неповторною особистістю з особливим талантом. Щоб бути гарним співрозмовником, цікаво викладати, майстерно демонструвати власні здібності, він має постійно підвищувати свій професійний рівень»

Ольга Флярковська

*(Кандидат педагогічних наук, відмінник освіти України,
Український відкритий університет післядипломної освіти)*

План

1. Необхідність підвищення кваліфікації
2. Педагог позашкільного закладу, повинен навчитися
3. Особливості педагогічної праці педагога закладу позашкільної освіти.
4. Можливості педагогам
5. Програма підвищення кваліфікації
6. Основні напрями підвищення кваліфікації
7. Висновок

Професійний розвиток керівника гуртка

- ✓ підвищення кваліфікації в закладах післядипломної освіти
- ✓ оновлення теоретичних і практичних знань,
- ✓ опановування новими методами вирішення професійних завдань,
- ✓ підвищення свого професійного рівня

Педагог позашкільного закладу, повинен навчитися:

- ✓ створювати умови для розвитку дітей вільний від навчання час,
- ✓ організовувати підготовку підлітків до життя,
- ✓ задовольняти їх освітні потреби шляхом залучення до наукової, дослідницької, техніко-конструкторської, спортивної, художньої, та інших видів творчості

Форми підвищення кваліфікації: Види підвищення кваліфікації:

- інституційна (як очна – денна, вечірня, заочна);
- дистанційна;
- мережева;
- дуальна;
- на робочому місці;
- на виробництві;
- інші форми, які оберє педагог.

1. Навчання за програмою підвищення кваліфікації, у тому числі участь у семінарах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо.

2. Стажування.

Педагог самостійно обирає форми, види, напрями та суб'єктів підвищення кваліфікації.

Форми підвищення кваліфікації можуть поєднуватись.

Тривалість підвищення кваліфікації

Для педагога позашкільної освіти повинна бути не менше 120 год/5 років. Обсяг встановлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС за накопичувальною системою. Один кредит ЄКТС – 30 годин

Особливості педагогічної праці педагога позашкільлі:

- ✓ організація освітнього процесу на засадах *вільного вибору*;
- ✓ максимальне *задоволення* особистих інтересів і потреб вихованців;
- ✓ *відсутність жорсткого контролю* за рівнем засвоєння навчального матеріалу;
- ✓ *підвищена відповідальність* педагога за створення у *творчому об'єднанні* атмосфери співробітництва тощо.

У новому освітньому просторі професійна компетентність педагога передбачає розвиток наступних функцій:

- ✓ *інформативна (знати),*
- ✓ *діяльнісна (змогти),*
- ✓ *креативна (володіти)*
- ✓ *розвивальна (бути).*

ВИСНОВОК

Отже, професійний розвиток педагога позашкільля:

- * покликаний удосконалити професійну діяльність та поглибити знання вихованців відповідного профілю;
- * знання методик для підготовки вихованців до різних конкурсів, олімпіад, виставок, науково-дослідних робіт тощо;
- * підвищити рівень кваліфікації;
- * удосконалювати свою майстерність; застосовувати нові методики; брати участь у заходах та конкурсах з обміну досвідом; займатися самоосвітою;

* процес, що вимагає знання інформаційного складника освіти (володіння ІК-технологіями та вміле застосування їх під час гурткових занять у навчальному процесі позашкільного закладу).

Новий зміст освіти вимагає сучасних підходів до професійного розвитку педагогічних працівників. Кожен педагогічний працівник зобов'язаний підвищувати свій професійний рівень та педагогічну майстерність.

Професійний розвиток педагогів – свідомий, цілеспрямований процес набуття професійних компетентностей і розвитку фахово значущих якостей відповідно до соціальних вимог, умов педагогічної діяльності та власної мотиваційної спрямованості освітянина.

Список використаних джерел

- ТОВ «Освітній проєкт «На Урок»
- вебінар Любові Цукор «Підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників: про що говорить законодавство»
- Відкрита лекція «Внутрішня система забезпечення якості освіти у закладах позашкільної освіти» Автор: Роман Шандра, доцент ЛНУ ім. Франка.

5.5 КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ НОВОЇ ШКОЛИ, ЇХ АКТУАЛЬНІСТЬ В СЬОГОДЕННІ

(Ірина Тамкович, завідувач відділу науково-технічного (МАН)

Шановні колеги, хочу представити виступ на тему «Ключові компетентності Нової школи, їх актуальність в сьогоденні».

Вибір пав на цю тему в той момент коли ми обирали нову науково-методичну проблему Центру на 2023-2026 роки.

В рамках загальної проблеми відділ МАН визначив для себе підтему «Формування науково-технічних та науково-дослідних компетентностей юного науковця».

Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти та науки. Головною метою якої є створення такої школи, яка даватиме учням не тільки знання, а ще вміння застосовувати їх у повсякденному житті.

Реформу Нової Школи розраховано на роки. Зокрема, було ухвалено новий Закон «Про освіту», який регулює основні засади нової освітньої системи, а також Кабінет Міністрів затвердив новий Державний стандарт освіти.

Основні засади реформи шкільної освіти викладено в Концепції Нової української школи.

А якщо змінюється Концепція шкіл, то зміни у Позашкільлі неминучі.

Отже, Ключова зміна стосується підходів до навчання та змісту освіти.

Адже мета Нової школи – виховати інноватора та громадянина, який вміє ухвалювати відповідальні рішення та дотримується прав людини.

Замість запам'ятовування фактів та понять учні набуватимуть компетентностей. Це – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність. Тобто формується ядро знань, на яке будуть накладатись уміння цими знаннями користуватися, а також цінності та навички, що знадобляться вихованцям у професійному та приватному житті

11 ключових компетентностей учнів та їх зміст за Державним стандартом освіти

➤ ***вільне володіння державною мовою*** передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях.

➤ ***здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами*** передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, опановування навичками міжкультурного спілкування.

➤ ***математична компетентність*** передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини.

➤ **компетентності у галузі природничих наук, техніки та технологій**

передбачають формування допитливості, прагнення шукати та пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе та навколишній світ шляхом спостереження та дослідження.

➤ **інноваційність;**

передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі, формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, відчувати себе частиною спільноти та брати участь у справах громади.

➤ **екологічна компетентність;**

передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства.

➤ **інформаційно-комунікаційна компетентність;**

що передбачає опанування основ цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях.

➤ **навчання впродовж життя;**

передбачає опанування умінь і навичок, необхідних для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення

➤ **громадянські та соціальні компетентності,** пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних із різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікувати себе як громадянина України,

➤ **культурна компетентність;**

передбачає залучення до різних видів мистецької творчості шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості

➤ **підприємливість та фінансова грамотність**

передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень

Проект відділу МАН «Школа юного науковця!»

Отже, який же зв'язок вищесказаного з МАНом?!

Як ми вже неодноразово казали ті зміни, які відбуваються в Малій академії наук потребували й потребують від нас модернізації та вдосконалення роботи з обдарованою молоддю.

У нас вже є запущений проєкт «Школа юного науковця»

Наші «піддослідні кролики». На них ми випробовуємо нову розроблену систему для розвитку індивідуальних компетенцій, яка дає можливість вихованцям здобути та розвинути комунікаційні, ораторські та професійні навички. А також толерантність, комп'ютерну грамотність та спробувати себе у проєктний менеджмент.

Проект це великий обсяг роботи й, ясна річ, що самі всі галузі ми охопити не можемо, тому долучаємо наших педагогів до роботи з обдарованою молоддю.

Якщо цей проєкт починався з Математики, фізики та проєктної діяльності, то на сьогодні ми вже працювали з майстрами, керівниками гуртків та педагогами закладів середньої, перед вищої та вищої освіти в різних напрямках освіти/творчості.

Планів для реалізації в нас ще багато.... зупинятися на досягнутому ми не збираємось, тому далі буде....

6 НАЦІОНАЛЬНО – ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

6.13 ДОСВІДУ РОБОТИ ВІДДІЛІВ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОГО ТА СПОРТИВНО-ТЕХНІЧНОГО

*(Зайченко О.В., завідувач відділу
художньо-технічного, керівник
гуртка-методист)*

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – **це комплексна системна і цілеспрямована діяльність** органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, закладів освіти, інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави.

Цілі виховних завдань патріотичного виховання:

- утверджувати у свідомості й почуттях вихованців патріотичні цінності, переконання і повагу до культурно-історичного минулого України;
- виховувати повагу до Конституції, законів України, державної символіки;
- спроможності дотримуватись законів і захищати права людини, готовності взяти на себе відповідальність, здатності розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів;
- формувати мовленнєву культуру, толерантне ставлення до інших народів, культур і традицій;
- культивувати кращі риси української ментальності, як-то працелюбність, свободолобство, справедливість, доброта, чесність, бережне ставлення до природи;
- виховувати нетерпимість до українофобства, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму тощо.

Основними формами роботи з молодшими школярами та учнівською молоддю у відділах ХТ та СТ є проведення виховних бесід, заходів до пам'ятних дат, практичних занять, інтерактивних завдань, майстер-класів, благодійних акцій, творчих майстерень, фотоконкурсів, флешмобів, виставок тощо.

У досвіді представлено покликання на звіти щодо проведення благодійних акцій, виховних заходів національно-патріотичного спрямування, які розміщено у закритій групі для вихованців та батьків гуртків відділів ХТВ, СТВ на платформі YouTube та у месенджері **Viber**.

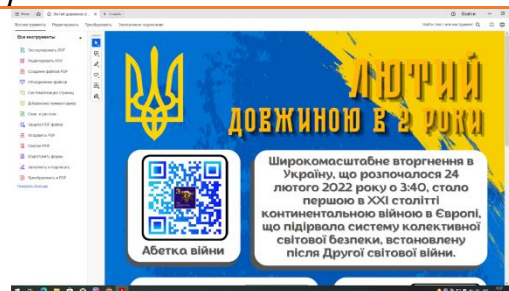
Тема	Покликання (активні)
Благодійна акція «Літні вітання захисникам» (Зайченко О.В., Адамович А.В.)	https://youtu.be/IBZ1PvKUtCM
Благодійна акція «Сильні люди» (Зайченко О.В., Адамович А.В.)	https://youtu.be/g0_5mRvVCJE
Благодійна акція «Великодні вітання захисникам» (Зайченко О.В., Кубатко О.М.)	https://youtu.be/3_df6yeV1Pk
Благодійна акція «Різдво це любов» (Зайченко О.В., Кубатко О.М.)	https://youtu.be/Cm_vzIsw1O0
Благодійна акція «Подаруй серце захисникам» (Адамович А.В.)	https://youtu.be/VSyIhKQim_c
Виховний захід «До Дня державного Герба України» (Карнаух В.М.)	https://youtu.be/9PSeUfxjhjs
Виховний захід «До Дня Спротиву Криму» (Карнаух В.М.)	https://youtu.be/HP6dRD_7ffe
Виховний захід «До Дня пам'яті Героїв Небесної Сотні_24»	https://youtu.be/QGR1xQnVszI
Виховний захід «З Днем закоханих, мій Захиснику!» (Карнаух В.М.)	https://youtu.be/GAb_HR_8w6c
Виховний захід «До Дня Єднання_24» (Карнаух В.М.)	https://youtu.be/gFS1o5ocWc4
Виховний захід «До Дня пам'яті Героїв Крут_24» (Карнаух В.М.)	https://youtu.be/j0s3w-w3oTs
«Привітання захисників з Днем Збройних Сил України_23» (Карнаух В.М.)	https://youtu.be/frgkmXEYGF0
«Вшанування пам'яті жертв Голодоморів_23» (Карнаух В.М.)	https://youtu.be/NFI68qwjHj0
Творчий проєкт до річниці повномасштабного вторгнення «Дитячими долонями закриємо країну. Дитячими вустами бажаємо миру» (Булгакова Т.А.)	https://youtu.be/Gx9GmDQrUi4

Виховна година «День пам'яті жертв Голодомору _23» інтерактив (Зайченко О.В.)	https://h5p.org/node/1453532
Виховна година «День української писемності та мови _23» інтерактив (Булгакова Т.А.)	https://h5p.org/node/1449467
Виховна година «До Дня Соборності. Як я знаю Україну _24» інтерактивна вікторина (Булгакова Т.А.)	https://wordwall.net/uk/resource/66078130
Виховний захід «День Героїв Небесної Сотні _24» (Булгакова Т.А.)	https://youtu.be/N1yGfI1CKfs
Інформаційно-методичні рекомендації «День спротиву окупації Криму» (Адамович А.В.)	https://youtu.be/jVJlTCZpUg0
Благодійна акція «23 Травня - День Героїв» (Зайченко О.В., Кубатко О.М.)	https://youtu.be/lwOdOr4_LCU?si=CwyBlMV_OePQ2eSu
Всі покликання активні. Переходьте та дивіться в повному форматі!	

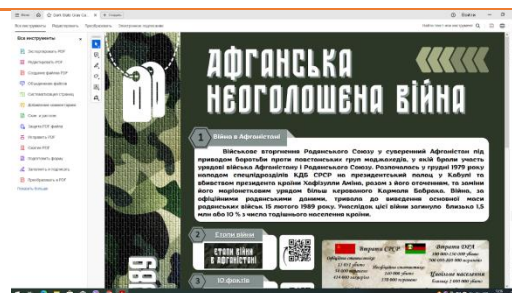
6.23 ДОСВІДУ РОБОТИ ВІДДІЛІВ РОБОТОТЕХНІКИ ТА STEM-ОСВІТИ

*(Кубатко О.М., Бойчук Є.Є.,
методисти відділів
робототехніки та STEM-освіти*

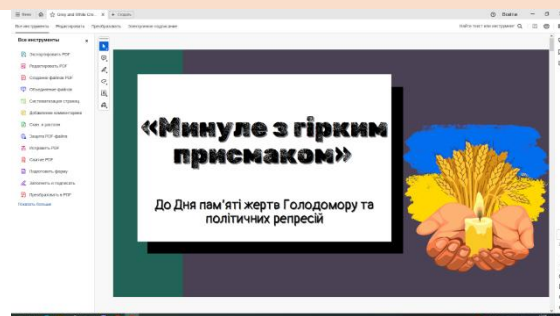
[Кубатко плакат-Лютий довжиною в 2 роки.pdf](#)

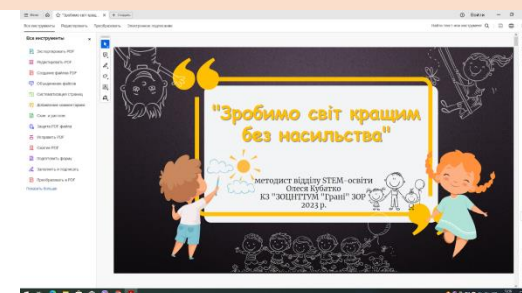
Кубатко плакат-Афганська неоголошена війна.pdf

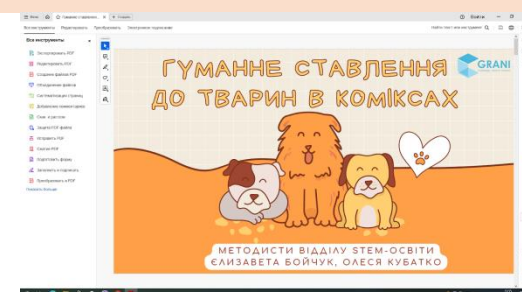
Кубатко Минуле з гірким присмаком Голодомору.pdf

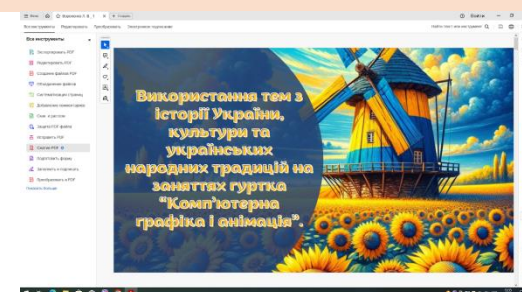
Кубатко Зробимо світ кращим без наси́льства.pdf

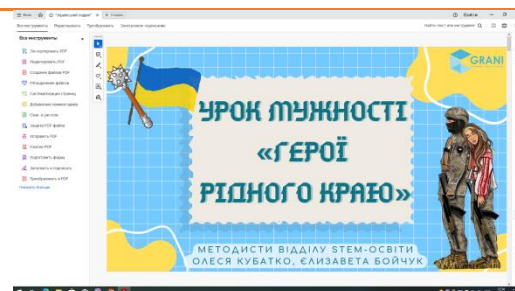
Кубатко Бойчук Гуманне ставлення до тварин в коміксах.pdf

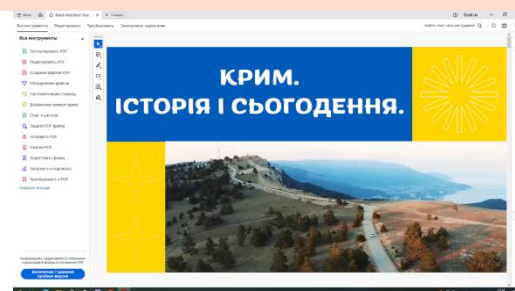
Вороненко Л. В. 1.pdf

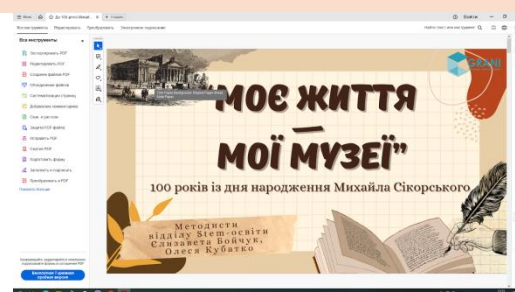
[Бойчук Кубатко Урок мужності Герої
рідного краю.pdf](#)

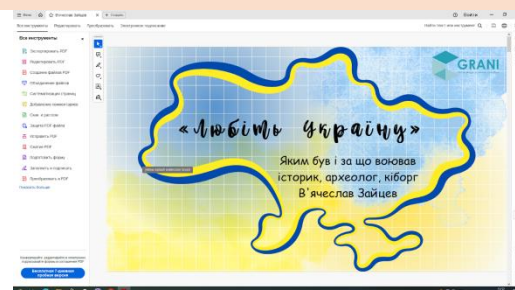
[Бойчук Кубатко Крим. Історія і
сьогодення.pdf](#)

[Бойчук Кубатко До 100-річчя
Михайла Сікорського.pdf](#)

[Бойчук Кубатко В'ячеслав
Зайцев.pdf](#)

Всі покликання активні. Переходьте та дивіться в повному форматі!

7 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ *(за матеріалами Українського державного центру позашкільної освіти)*

Заклади позашкільної освіти в умовах воєнного стану та активних військових дій в частині областей України здійснюють освітній процес здебільшого в дистанційній (онлайн та офлайн) та змішаній формах.

Особлива увага приділяється забезпеченню права на позашкільну освіту дітей із внутрішньо переміщених сімей. Українським державним центром позашкільної освіти узагальнено досвід роботи закладів позашкільної освіти художньо-естетичного та науково-технічного напрямів з означеного питання в найбільш типових ситуаціях.

Наводимо рекомендації з досвіду роботи педагогів-позашкільників.

1. Найпоширеніші та практично перевірені застосунки і технології для дистанційного навчання:

а) застосунки – Zoom, Google Meet, Вайбер, Telegram-канали, Microsoft Teams;

б) технології – електронні платформи з завданнями-тестами, ігрові онлайн-платформи, практичні завдання в онлайн-режимі за участю педагога, ігрові форми в режимі офлайн, у тому числі за участю батьків дітей...

2. Під час першої зустрічі з дітьми з внутрішньо переміщених сімей:

- невимушене, щире, доброзичливе знайомство;
- пояснювальний інструктаж, ознайомлення з традиціями роботи закладу, гуртка;
- створення території комфорту;
- використання, гри «Три цікавих факти про себе»;
- відмова від перевантаження емоціями;
- групові заняття, спрямовані на згуртування дитячого колективу (виконання мистецьких творів у групі, спільна робота над технічними моделями, долучення до проєктної роботи в групі);
- уникнення слів і термінів, які нагадують про попередні тривоги.

3. Якщо в одному гуртку, групі на заняттях присутні діти різних вікових категорій:

- розподіл гуртків, груп на підгрупи;
- підготовка різнорівневих завдань;
- залучення старших дітей до навчання менших – педагогіка партнерства (участь у навчанні молодших дітей і перевірка їхніх освітніх здобутків);
- проведення поетапної роботи за принципом «від простішого до складнішого» – відповідно до віку та рівня підготовки дітей;
- використанні універсальних диференційованих завдань, які можуть бути цікавими та корисними для різних вікових груп;

- екскурсії до музеїв (у тому числі віртуальні), на природу...

4. Якщо діти не йдуть на контакт з педагогічним працівником:

- використання перед початком занять коротких тренінгових вправ (неформальне знайомство з учнями, розповідь про себе з метою викликати довіру та привернути увагу до педагога);
- залучення дитини до простої допомоги (впорядкування кабінету, догляд за домашніми тваринами(особливо малими);
- дарування дитині іграшки чи якогось предмету, який став би «другом»;
- долучення батьків – активних учасників освітнього процесу – до життя колективу гуртка, творчого об'єднання;
- запрошення одного з батьків на заняття офлайн;
- поетапне (можливо спочатку короткотривале) зацікавлення дитини, віднаходячи її індивідуальну мотивацію відвідування занять;
- відзначення успіхів дитини після кожного етапу діяльності (створення території успіху), підкреслення того, що невиконані завдання наступного разу подолаються легко;
- підбір індивідуальних завдань, які дитині буде цікаво виконувати і які не стануть для неї проблемними.

5. Якщо діти через обумовлені боєвими діями причини відмовляються навчатись у групах без присутності батьків або осіб, що їх замінюють:

- запрошення батьків на кілька перших занять, а за необхідності й на наступні заняття поки дитина не відчує безпеку і не заспокоється;
- залучення батьків до онлайн-навчання (поступова заміна активної участі в процесі навчання більш пасивною).

6. Якщо дитина постійно відчуває страх, панічні атаки:

- активне залучення практичного психолога закладу до роботи з такими дітьми (тренінги та ігри з дітьми, психологічна абетка, спеціальні психологічні тренінги для педагогів і батьків дітей, вправи на зняття напруги /дітям дозволяється на онлайн занятті показати свої емоції у прояві гримас/, дихальні вправи, арт-терапія, піскотерапія, тістопластика, гліптопластика, колективні заняття...);
- концентрація уваги на позитивних подіях, фактах, предметах;
- переключення уваги дитини на її розповідь про щось позитивне, світле;
- спокійне та доброзичливе спілкування;
- використання вправ для психологічного розвантаження дитини;
- відволікати дітей від реалій сьогодення шляхом глибокого занурення їх у творчість;
- залучення дітей до рухливих колективних ігор;

- створення в дитячому колективі спокійного, доброзичливого мікроклімату (безпечно, тепло, затишно, теплий чай, печиво);
- системне проведення діалогу з дитиною (пояснювати, що вона в безпеці, що її завжди почують; обійми);
- відвідування зоологічних куточків, заняття на природі, розміщення в кабінетах для занять акваріумів, долучення дітей до догляду за рибками;
- розповіді цікавих позитивних історій про Україну, наш край;
- спільне планування майбутнього;
- уникнення різких звуків, окриків;
- ненав'язливе відволікання уваги від тем, які можуть асоціюватися з воєнною тематикою.

За свідченням педагогів – практиків, **найпоширенішими проблемами** для дітей з внутрішньо переміщених сімей є такі:

- відсутність необхідної техніки для дистанційного навчання(не всі могли або не мали часу взяти з собою необхідне);
- відсутність доступу до мережі Інтернет для дистанційного навчання;
- відсутність необхідного обладнання для занять у гуртку або відсутність фінансової можливості їх придбання (фарби, олівці, сценічні костюми, необхідні інструменти для створення технічних пристроїв тощо);
- низький рівень поінформованості щодо закладів позашкільної освіти в громаді, мікрорайоні;
- не вільне володіння державною мовою;
- відсутність практичного психолога в закладі позашкільної освіти;
- наявність необхідних документів із собою для працевлаштування в заклад позашкільної освіти...

Шановні колеги!

Щиро віримо у ваш талант, мудрість і професіоналізм!

Бажаємо успіхів!

Віримо у перемогу та наближаємо її своєю працею!

Матеріал за покликанням

<https://udcpo.com.ua/wp-content/uploads/2022/05/%D0%9C%D0%95%D0%A2%D0%9E%D0%94%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96-%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%B2-%D0%97%D0%9F%D0%9E.pdf>

**«СКАРБНИЧКА ПРАКТИЧНОГО ДОСВІДУ: ПРОФЕСІЙНО,
КОРИСНО, СУЧАСНО, ІННОВАЦІЙНО»**

**Збірник «Грані науково-технічної творчості
Запорізької області»
№ 1 (2024)**

Матеріали подано мовою оригіналу

**Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за
підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних,
власних імен та інших відомостей.**

Відповідальна за випуск: *Бондаренко О.Б.*
Коректори: *Ревков О. В., Комиса І. В., Примерова Т.М.*
Комп'ютерна верстка: *Бондаренко О.Б.*

№ 1 (2024) видано 27.04.2024 р. Тираж - 20 екз. Безкоштовно.
*Видавець: комунальний заклад «Запорізький обласний центр науково-
технічної творчості учнівської молоді «Грані» Запорізької обласної ради,
пр. Маяковського, 14, м. Запоріжжя, 69035. Тел. +38(097)1420497.*
Директор – Богданов С.М.

